

REPUBLIKA HRVATSKA
ISTARSKA ŽUPANIJA
OPĆINA BRTONIGLA

**PROGRAM UKUPNOG RAZVOJA –
STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA
OPĆINE BRTONIGLA 2014. – 2020.
GODINE**

Projektni zadatak: Izrada Programa ukupnog razvoja Općine Brtonigla za razdoblje 2014. g. – 2020. g.

Nositelj programa: Općina Brtonigla

Nositelj zadatka: Jaić Consulting d.o.o.

Prespa 42

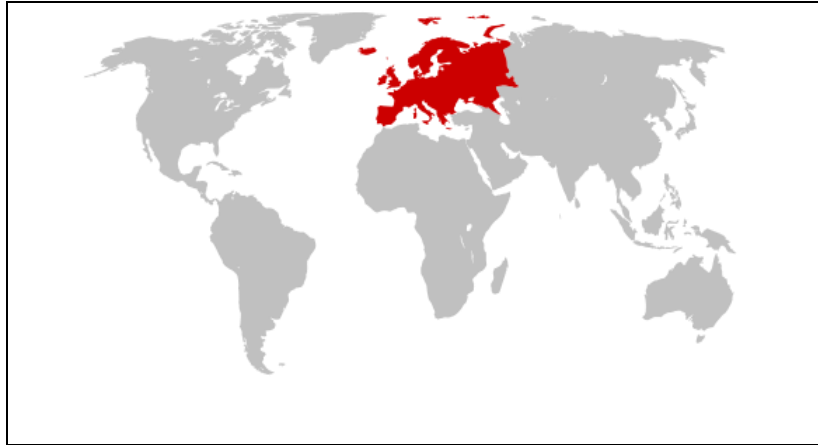
43000 Bjelovar

Koordinator zadatka: Tihomir Jaić

Autori programa: Tihomir Jaić
Maja Žnidarić

Jaić Consulting d.o.o.

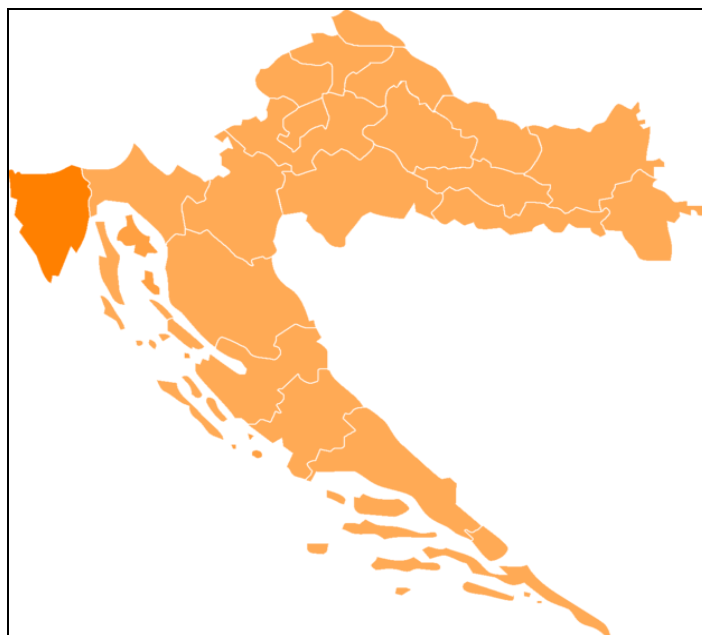
Slika: Europa u Svijetu

Slika: Republika Hrvatska u Europi

Slika: Europa u Svijetu - http://bs.wikipedia.org/wiki/Datoteka:Location_of_Europe.svg, 13. lipnja 2014, 16:00 sati

Slika: Republika Hrvatska u Europi - http://bs.wikipedia.org/wiki/Datoteka:Europe_location_CRO.png, 13. lipnja 2014, 16:05 sati

Slika: Istarska županija u Hrvatskoj

Slika: Općina Brtonigla

Slika: Istarska županija županija u Hrvatskoj - <http://bs.wikipedia.org/wiki/Datoteka:CroatiaIstarska.png>, 13. lipnja 2014., 16:10

Slika: Općina Brtonigla - <http://www.maslinistra.com/images/brtonigla.jpg>, 17. lipnja 2014. 16:15 sati

SADRŽAJ

1.	UVODNI DIO	6
1.1	Važnost lokalnog razvoja	6
1.2	Općina ima značajne potencijale; također i probleme	6
1.3	Projekt ukupnog razvoja kao plan je neophodan	7
1.4	PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA će se koristiti za privlačenje investicija u Općinu	7
1.5	PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA će stvoriti poticajno i plodonosno okruženje	7
1.6	PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA se koncentrira na izgradnju infrastrukturnih programa i projekata	7
1.7	Javni sektor je važan	8
1.8	PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA započinje s vizijom i strategijom, ali projekti su ključni	8
2.	NAŠA VIZIJA ZA 2020.	9
2.1	Specifični projekti koji će provesti viziju u djelo i koji se smatraju prioritetnima za Općinu uključuju:	10
2.2	Provedba PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA-a	11
2.3	Financiranje PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA-a	11
3.	OPĆI PODACI O OPĆINI BRTONIGLA	13
3.1	Naseljenost Općine	15
3.2	Klima	16
3.3.	Reljef i tlo	16
3.4	Prometni infrastrukturni sustav	17
3.4.1.	Cestovni promet	16
3.4.2.	Željeznički promet	18
3.4.3.	Pomorski promet	18
3.4.4.	Plinoopskrba	18
3.4.5.	Elektroenergetika	18
3.4.6.	Odvodnja otpadnih voda	19
3.4.7.	Vodoopskrba	19
3.4.8.	Gospodarske djelatnosti	19
4.	DRUŠTVENA INFRASTRUKURA	23
4.1.	Prijedlog očuvanja i zaštite krajolika i baštine	34
5.	CILJEVI DRUŠTVENOG, KOMUNALNOG I PROMETNOG RAZVOJA	36
5.1.	Razvoj naselja	36
5.2.	Društveni razvoj	36
5.3.	Razvoj prometne infrastrukture	37
5.4.	Komunalne infrastrukture	38
6.	MJERE RAZVOJA OPĆINE BRTONIGLA	40
6.1.	SWOT ANALIZA	40
6.2.	Strateški ciljevi i mjere	45
6.3.	Projekti i prioriteti unutar Općine Brtonigla	52
6.3.1.	Razvoj poduzetničkog inkubatora	52
6.3.2.	Razvoj priobalja Općine Brtonigla	53

6.3.3	Dogradnja dječjeg vrtića Kalimero.....	53
6.3.4.	Izgradnja hostela i centra za mlade.....	54
6.3.5.	Dovršetak, razvoj i valorizacija muzeja vina i seljačkog stvaralaštva.....	54
6.3.6.	Golf igralište „Fratarska šuma“.....	55
6.3.7.	Uređenje arheoloških parkova i izletničko-rekreacijskih punktova.....	55
6.3.8.	Varianta - Povezava Brtonigle i Nove vasi na sustav Novigrad u Fiorinima.....	56
6.3.9.	Projekt valorizacija starogradske jezgre naselja Brtonigla.....	56
6.3.10.	Modernizacija i razvoj korištenja obnovljivih izvora energije i energetske učinkovitosti.....	57
6.3.11.	Razvoj istraživanja poljoprivrede.....	57
7.	PROGRAMI STRUKTURNIH I KOHEZIJSKIH FONDOVA EU-A IZ KOJIH SE PREPORUČA FINANCIRANJE PROJEKTA.....	58
7.1.	Programsko razdoblje 2014.-2010.....	58
7.2.	Financiranje iz izvora ostalih fondova Europskih institucija i Vlada.....	61
7.3.	Financiranje projekata iz fondova Vlade Republike Hrvatske.....	61
7.4.	Financiranje i CAP.....	61
8.	ISKORIŠTAVANJE SEKUNDARNIH SIROVINA.....	87
8.1.	Proizvodnja biokomposta.....	87
8.2.	Proizvodnja bioplina.....	87
9.	ODRŽIVI RAZVOJ.....	90
10.	PARTNERSTVO PRIVATNOGA I JAVNOGA SEKTORA.....	92
10.1.	Definicija JPP-a.....	92
10.2.	Socijalni aspekt JPP-a.....	93
10.3.	Raspodjela rizika.....	94
10.4.	Stvaranje javno-privatnog partnerstva.....	95
10.4.1.	Kriza.....	95
10.4.2.	Podržavatelji.....	95
10.4.3.	Pokretači.....	96
10.5.	Faktori koji omogućuju uspješnost modela JPP.....	96
10.5.1.	Kompatibilni ciljevi.....	96
10.5.2.	Podržavajuća okolina.....	97
10.5.3.	Političko i društveno prihvaćanje.....	98
10.5.4.	Kredibilitet i transparentnost.....	98
10.6.	Faktori koji pridonose trajnom partnerstvu.....	99
10.6.1.	Uključivanje resursa.....	99
10.6.2.	Razvoj kapaciteta.....	99
10.6.3.	Uloge i odgovornosti.....	100
10.6.4.	Fleksibilnost.....	100
10.6.5.	Vrijeme.....	100
10.6.6.	Strpljenje.....	101
10.6.7.	Društvena odgovornost.....	101
11.	PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA U BUDUĆNOSTI.....	105

1. UVODNI DIO

ŠTO JE PROGRAM UKUPNOG RAZVOJA

Ono, što je već na samom početku rada bilo jasno jest to da se Razvojni projekt Općine Brtonigla ovog područja mora u potpunosti oslanjati na Regionalni operativni program Istarske županije, proizlaziti iz njega i biti njegova konkretna razrada za područje poljoprivrede i poduzetništva te njima srodnih djelatnosti. Zato je u prvom dijelu Razvojnoga projekta obrađen Regionalni operativni program Istarske županije. Taj je dio više upućen čelništvu općine. Također je bilo potpuno jasno da je obrađivano područje uglavnom ruralno te da se, stoga, ukupan njegov razvoj mora osmišljavati kao ruralni razvoj utemeljen na iskustvima razvijenih zemalja, čija su ruralna područja danas već visoko razvijena i poželjna jednako za stanovanje, kao i za pokretanje gospodarskih djelatnosti. Zato je u prvom dijelu Razvojnoga projekta obrađen ruralni razvoj i iskustva razvijenih zemalja u ruralnom razvoju. I taj je dio više upućen čelništvu općine koja će i provoditi ovaj projekt.

1.1 Važnost lokalnog razvoja

Institucionalna sposobnost za promicanje društveno - ekonomskog razvoja i upravljanje tim razvojem na razini lokalne uprave u Republici Hrvatskoj od sve je veće važnosti. Vlada Republike Hrvatske izjavila je da se obvezala da će promicati regionalni razvoj. U tom je cilju, a u skladu s načelom supsidijarnosti, jedan broj nadležnosti i administrativnih funkcija središnje države decentraliziran na županije i općine.

1.2 Općina ima značajne potencijale; također i probleme

Razvojni potencijali Općine su značajni, a ponajviše se očituju u razvoju ruralnog turizma. Nažalost, takvi su i problemi s kojima je ona suočena. Nedostatak privatnih investicija te nezadovoljavajuća fizička, ekonomska i socijalna infrastruktura značajke su Općine.

1.3 Projekt ukupnog razvoja kao plan je neophodan

Velik broj poslovnih subjekata kao i veći dio opće populacije općine živi sa niskim prihodima. Općini je neophodan sveobuhvatan razvojni plan koji je sastavni dio ovog izvješća. Plan je nazvan Projekt ukupnog razvoja za Općinu (PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA). PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA je prvi sveobuhvatni razvojni plan koji je osmišljen od strane Općine i svih njezinih aktera u suradnji (uglavnom putem predstavnika u općinskom partnerskom odboru). PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA Općine produkt je stanovništva Općine. Plan sadrži direktne reference na nacionalne razvojne prioritete i problematiku, ali je primarno orijentiran na dobrobit stanovnika i poduzetnika Općine Brtonigla.

1.4 PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA će se koristiti za privlačenje investicija u Općinu

PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA je zamišljen kao instrument koji će omogućiti Općini da strateškim i usklađenim razvojnim planom nastupa prema različitim donatorima i investitorima, uključujući Vladu RH, Županiju, Europsku Komisiju te niz drugih bilateralnih ili multilateralnih donatora. Kratkoročno, cilj je PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA-a da omogući Općini efikasno i ekonomično pristupanje programima ministarstava Republike Hrvatske, predpristupnim fondovima Europske unije (IPA...) te strukturnim i kohezijskim fondovima EU.

1.5 PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA će stvoriti poticajno i plodonosno okruženje

PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA uključuje identifikaciju glavnih razvojnih prioriteta i bit će proveden uglavnom putem projekata javnog sektora koji će omogućiti, potaknuti i zaštititi rast i razvoj privatnog i civilnog sektora. Razvoj privatnog sektora stvorit će «bogatstvo» i nove vrijednosti. Razvoj civilnog sektora izgradit će snažno i slobodno demokratsko društvo.

1.6 PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA se koncentrira na izgradnju infrastrukturnih programa i projekata

PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA će stvoriti poticajno i povoljno okruženje prvenstveno kroz projekte fizičke, ekonomske i socijalne infrastrukture koja je potrebna da bi se uklonile identificirane razvojne blokade u Općini te da bi se omogućilo i potaknulo privatni sektor i civilno društvo na realizaciju komercijalnih i socijalnih razvojnih mogućnosti i potencijala Općine. Primjeri potrebnih infrastrukturnih projekata uključuju: širenje vodoopskrbne mreže, unapređenje sustava gospodarenja otpadom, razvoj cestovne mreže, unapređenje i modernizacija sustava obrazovanja, potporu mreži udruga te savjetodavnu potporu poduzetničkoj zajednici. Krajnji cilj ovakvih projekata je razvoj temeljnih resursa Općine te izmjena strukture i baze koja će dovesti do razvoja novog i vitalnog poduzetničkog modela Općine .

1.7 Javni sektor je važan

PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA će biti, barem tijekom prvih godina njegove provedbe, vođen od strane javnog sektora, a fokusirat će se na davanje potpore privatnom sektoru u razvoju komercijalnih aktivnosti koje povećavaju ukupno ekonomsko bogatstvo. Drugi fokus PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA-a bit će davanje potpore civilnom društvu u razvoju participativne i slobodne demokracije i stvaranju sustava socijalne podrške koji povećavaju ukupno društveno bogatstvo i dobrobit.

1.8 PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA započinje s vizijom i strategijom, ali projekti su ključni

Dogovorena vizija razvoja do 2020.. godine koncentrira se na smanjenje nezaposlenosti i povećanje životnog standarda kroz poticanje ekonomskih aktivnosti baziranih na održivom korištenju prirodnih resursa, tradiciji i među-sektorskom partnerstvu.

2. NAŠA VIZIJA ZA 2020.

2020. godine Općina će biti centar razvoja ruralnog turizma te malog i srednjeg poduzetništva s domaćim i stranim poduzećima te velikim udjelom novo-dodane vrijednosti. Te će tvrtke zapošljavati velik broj obrazovanih u poboljšanim općinski i županijskim obrazovnim institucijama. Općina će biti poznata po turističkim vrijednostima i ponudi, čistom okolišu, komercijalnoj poljoprivredi i organskim poljoprivrednim proizvodima koji će se u 2020. prodavati širom Europske Unije. Životni standard stanovništva Općine poboljšat će se do 2020. i približiti europskom prosjeku. Općina će također biti poznata po svojim nastojanjima da zaštiti okoliš i koristi prirodne resurse Općine na pravilan i održiv način. Većina tog uspjeha bit će rezultat zajedničkih napora javnog, poslovnog i civilnog sektora.

Općina i Općinski partnerski odbor dogovorili su i formulirali četiri ključna razvojna cilja na bazi vizije Općine:

1. Jačanje gospodarstva temeljenog na razvoju ruralnog, kulturnog i arheološkog turizma na način koji vodi značajnom i trajnom smanjenju nezaposlenosti.
2. Izgradnja infrastrukture koja je nužna za razvoj poduzetništva i mudro gospodarenje okolišem.
3. Intenzivan razvoj i modernizacija obrazovnih sustava.
4. Razvoj socijalne infrastrukture sa ciljem poboljšanja položaja osjetljivih grupa društva.
5. razvoj kulture i arheologije.

2.1 Specifični projekti koji će provesti viziju u djelo i koji se smatraju prioritetnima za Općinu uključuju:

Ekonomska infrastruktura

- **Uspostava centra za novu tehnologiju u Općini** - Centar će voditi u prvim trenucima lokalna Razvojna agencija, bit će potrebno izraditi studiju provedivosti i poslovni plan centra koji će uključivati i srednjoročnu strategiju za financiranje nakon potpore od strane EU.
- **Osnivanje novinskih brošura (newsletter-a) i programa obuke za stanovnike ruralnih područja** o vrstama aktivnosti koje primaju podršku Vlade RH i Europske Komisije.
- **Razvoj integriranog projekta oko ideje Seoskog turizma u općinama** uključujući ruralni turizam i aktivnosti generiranja prihoda.
- **Grant sheme za grupe proizvođača** kao što je Udruga povrćara, mljekara, voćara, ljekovitog bilja koja nastoji omogućiti usluge svojim članovima.
- **Uspostava i razvoj poduzetničkih zona.**
- **Tehnička podrška upravljanju poslovnim zonama, mini regionalnom marketingu i privlačenju stranih ulaganja** u poslovnim zonama.

Fizička infrastruktura

- **Projekt infrastrukture (odvodnja) Općine** koji implicira rješavanje sustava za sva naselja .
- **Projekt modernizacije cestovnih pravaca** svih područja Općine.

Socijalna infrastruktura

- **Informativno pravni centar.** Da bi imao pristup vladinim programima, Centar mora postati akreditirani centar pravne pomoći te potražuje podršku kako bi se pripremio za akreditaciju i razvoj programa, a sa ciljem postizanja tog statusa.
- **Podrška nevladinim udrugama.** PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA će istražiti načine za veću uključenost građana u odlučivanje.

2.2 Provedba PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA-a

Izabrani Općinski predstavnici u vijećima te općinska izvršna tijela središte su PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA provedbe. Jedinica za provedbu programa (Programme Management, Razvojna agencija), bit će formirana sa zadatkom koordinacije PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA provedbe. Glavni zadatak Jedinice je uspostava prikladnih upravljačkih i koordinacijskih mehanizama kao i priprema natječajnih procedura u skladu s hrvatskim, EU i zahtjevima drugih potencijalnih donatora.

Jedinica će, također, biti zadužena za efikasnu komunikaciju između Općinskog vijeća te Jedinice za provedbu ROP-a Istarske županije i drugih aktera u procesu. Pored Općinskog vijeća, Jedinica za provedbu projekta je najvažnije tijelo PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA-a i provedbe. Ovaj odbor je novi instrument uspostavljen tijekom PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA pripreme i ostat će jedan od najvažnijih elemenata u procesu implementacije PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA-a.

Ostale važne institucije koje će biti uključene u PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA provedbu uključuju nevladine udruge i lokalne organizacije te naravno privatni sektor kojeg se može smatrati glavnim pokretačem održivog generiranja bogatstva i radnih mjesta. Konkurentno gospodarstvo tada treba dovesti u poziciju da generira nova radna mjesta na temelju vlastite konkurentnosti, a ne programa poticanja zapošljavanja. Niti privatni niti civilni sektor Općine trenutno nisu naročito dobro organizirani, ali su oba u potpunosti zastupljena u partnerstvu i smatraju se glavnim partnerima u PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA provedbi.

2.3 Financiranje PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA-a

Načini i izvori financiranja često su isključiva točka interesa u planiranju razvoja. To je nepoželjno i opasno, jer je na Općini da zadrži kontrolu nad razvojnim procesima i temama kako bi privukla financiranje u projekte koji podržavaju općinsku razvojnu strategiju. Može se reći da postoji konkurencija među fondovima kao što postoji i konkurencija među donatorima i donatorskim organizacijama u potražnji za «dobrim projektima». Dobri projekti su oni prioritetni projekti koji generiraju razvoj u onom smjeru koji definira dogovorena strategija. **Stoga strategija treba usmjeravati**

financiranje, a ne obrnuto. U Hrvatskoj je situacija s financiranjem relativno dobra, unatoč visokim razinama zaduživanja od strane Vlade. Trenutna je procjena da je potrebno za razvojne projekte u Općini oko 10 milijuna eura za razdoblje od slijedećih 10 godina. Ova je procjena skromna i ne uključuje potencijal privatnih investicija te investicija nevladinog sektora.

Inicijalna financijska podrška Europske Komisije za provedbu PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA-a iznosi oko 500 tisuća eura koji će biti vjerojatno na raspolaganju za ključne prioritetne projekte. Apsorpcijski kapacitet Općine je trenutno nedovoljan i morat će se razviti kako bi se iskoristilo sve fondove koji su na raspolaganju što efikasnije i ekonomičnije. U tom je smislu od presudne važnosti izgradnja kapaciteta Općine i relevantnih provedbenih institucija što će se djelomično realizirati putem provedbe PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA-a, a djelomično kroz druge razvojne programe inicirane i sponzorirane od strane Vlade.

S obzirom na ograničeni financijski kapacitet Općine kao i velikog broja jedinica lokalne samouprave, strategija je financiranja pristupiti što većem broju međunarodnih donatorskih institucija kao što su: Europska Unija, Svjetska Banka, USAID, DFID te bilateralni donatori. Cilj je iskoristiti inicijalna sredstva Europske Komisije stavljena na raspolaganje u svrhu privlačenja i maksimiziranja učinka drugih izvora kao što su državni proračun i ostali multilateralni i bilateralni donatori. Prema potrebi, Općina će sudjelovati u financiranju materijalnim i nematerijalnim doprinosom. Dugoročno, cilj je razviti oporezivu bazu Općine, kako bi se smanjila ovisnost o državnom proračunu i stranoj asistenciji. Opće poznata je činjenica da svaki donator ima specifične zahtjeve koji moraju biti zadovoljeni da bi se ostvarila financijska asistencija. U načelu, projekti koji se predlažu donatoru moraju biti određenog tipa, ali također i u potpunosti opravdani što podrazumijeva sukladnost s dogovorenim razvojnom strategijom područja u kojem se nalaze te opravdanje pozitivnom procjenom provedivosti / ekonomskom analizom (feasibility study / cost-benefit analysis). Taj zadatak pripreme PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA-ovih projekata biti će odgovornost Općinske uprave.

3. OPĆI PODACI O OPĆINI BRTONIGLA

Općina Brtonigla nalazi se u Istarskoj županiji, između Buja i Novigrada. Površina Općine Brtonigla iznosi 33 km². U pet naselja živi ukupno 1.626 stanovnika (2011. g.).

Spol	Ukupno	0 – 6 godina	0 - 14 godina	0 - 17 godina	0 - 19 godina	Žene u fertilnoj dobi		Radno sposobno stanovništvo (15 – 64 godine)	60 i više godina	65 i više godina	75 i više godina	Prosječna starost	Indeks starenja	Koefficient starosti
sv.	1626	77	175	227	262	-	-	1169	385	282	125	43,3	146,9	23,7
m	815	37	94	117	136	-	-	607	163	114	42	41,8	119,9	20
ž	811	40	81	110	126	385	114	562	222	168	83	44,8	176,2	27,4

Izvor: DZS

Brtonigla je općina koja je bogata prirodnim resursima i koja je ponosna na svoju netaknutu prirodu, na arheološku i kulturnu baštinu, te polaže temelje za razvoj na poljoprivrednu proizvodnju i na turističkim resursima. Zapadni dio Općine nalazi se uz jadransku obalu u dužini od oko 3 km. Općina se najvećim dijelom proteže u unutrašnjost, a njezin južni dio seže do rijeke Mirne. Obuhvaća morsku obalu i unutrašnju, zelenu, Istru.

Naselja u sastavu općine:

- Brtonigla
- Nova Vas
- Karigador
- Fiorini
- Radini

Granice općine čine granice katastarskih općina Brtonigla, Nova Vas i dijela katastarske općine Novigrad i Donja Mirna. Općinsko područje graniči s tri grada i dvije općine: na sjeveru graniči s područjem grada Umaga, na sjeveroistoku s područjem grada Buje, a na jugu s gradom Novigradom; dalje na istoku slijedi općina Grožnjan, na jugoistoku općina Kaštelir-Labinci i na zapadu izlazi na Jadransko more.

U općini postoji veliki broj pripadnika Talijanske nacionalne manjine te je Statutom Općine određena dvojezičnost i ravnopravnost hrvatskog i talijanskog jezika.

3.1. Naseljenost Općine

Općina Brtonigla sastoji se od pet naselja u u sklopu tih naselja živi 1.626 stanovnika, od toga u samom sjedištu općine Brtonigla 805 stanovnika, dok u ostalim mjestima boravi u Fiorini 165 stanovnika, Karigador 189 stanovnika, Nova Vas 359 stanovnika, Radini 108 stanovnika.

Starost	Ukupno	Muškarci						Žene					
		svoga	neoženjen	oženjen	udovac	razveden	nepoznato	svoga	neudana	udana	udovica	razvedena	nepoznato
Ukupno	1.451	721	246	420	19	34	2	730	164	410	124	30	2
15-19	87	42	42	-	-	-	-	45	45	-	-	-	-
20-24	96	52	49	3	-	-	-	44	38	5	-	1	-
25-29	147	77	62	13	-	1	1	70	36	30	1	2	1
30-34	103	53	21	30	-	1	1	50	13	36	-	1	-
35-39	82	47	19	27	-	1	-	35	7	28	-	-	-
40-44	130	68	16	48	-	4	-	62	6	47	-	9	-
45-49	149	70	10	53	-	7	-	79	5	69	1	4	-
50-54	138	74	9	59	1	5	-	64	6	52	4	2	-
55-59	134	75	5	60	3	7	-	59	3	45	7	4	-
60-64	103	49	4	39	2	4	-	54	1	42	6	5	-
65-69	76	37	6	29	1	1	-	39	2	22	15	-	-
70-74	81	35	2	26	4	3	-	46	2	20	23	1	-
75-79	68	26	1	22	3	-	-	42	-	9	32	1	-
80-84	38	10	-	7	3	-	-	28	-	5	23	-	-
85 i više	19	6	-	4	2	-	-	13	-	-	12	-	1

Izvor: DZS

Tabelarni prikaz prikazuje da u Općini prevladava žensko stanovništvo sa ukupno 730 ženskog stanovništva, dok mušku populaciju sačinjava 721 stanovnik. Također iz tablice možemo uvidjeti da je zastupljeno mlado i srednje dobnog stanovništvo u rasponu 25-29 godina sačinjava ukupno 147 osoba a dok u rasponu od 45-49 godina sačinjava ukupno 149 osoba.

BRTONIGLA

Prema podacima popisa stanovništva koji je obavljen 2011. godine, naselje Brtonigla broji 805 stanovnika, od čega 418 muškog spola a 387 ženskog spola. Naselje Brtonigla se dijeli na 15 manjih mjesta: Brtonigla, Druškovići, Fernetići, Gornji

Katunari (Pisine), Donji Katunari, Kovri, Kršin, Škrinjari, Turini, Valentići, Grobice, Marinčići, Vrh Marcari, Boboci, Valica.

FIORINI

Prema podacima popisa stanovništva iz 2011. godine, naselje Fiorini broji 165 stanovnika, od čega 82 muškog spola a 83 ženskog spola. Naselje Fiorini se dijeli na 2 manja mjesta: Fiorini i Balbije.

KARIGADOR

Karigador, prema popisu stanovništva iz 2011. godine, broji 189 stanovnika, od čega 97 muškog spola a 92 ženskog spola. Naselje Karigador se sastoji od 5 manjih mjesta: Karigador, Mala Punta, Velika Punta, Kamp Park Umag i Štrologarija.

NOVA VAS

Nova Vas broji 359 stanovnika, od čega 167 muškog spola a 192 ženskog spola. Naselje Nova Vas se sastoji od 9 manjih mjesta: Nova Vas, Špinutija, Donji Srbani, Gornji Srbani, Medelini, Pavići, Čendaki, Dubac, Brekija.

RADINI

Naselje Radini, prema popisu stanovništva iz 2011. godine broji 108 stanovnika, od čega 51 muškog spola a 57 ženskog spola. Naselje Radini sastoji se od 3 manja mjesta: Radini, Lukoni i St. Koči (Škrabarija).

3.2. Klima

Na području Općine prevladava blaga, mediteranska klima. Ugodna proljeća, topla ljeta, blage jeseni i vjetrovite zime. S više od 2500 sunčanih sati godišnje. Temperatura zraka ljeti je 24 °C, a temperatura mora 26 °C.

3.3. Reljef i tlo

Pedosfera Općine se sastoji pretežno od tankog pokrivača rahlog tla, manje ili više prošarana skeletom. Spora i dugotrajna pedogeneza uvjetovala je heterogenost tipova tala (polovinu površine čine crvenica i smeđe tlo na vapnencu i dolomitu).

3.4. Prometni infrastrukturni sustav

Naselja Općine Brtonigla dobro su međusobno povezana i uključena u ukupni prometni sustav Istarske županije.

3.4.1. Cestovni promet

U cestovnom prometu Općine određuju se prometni koridori državnih, županijskih, lokalnih i ostalih (nerazvrstanih) cesta.

Državne ceste:

Za Jadransku autocestu E-751 (Istarski Y): s profilom i karakterom autoceste (u prvoj fazi moguće i poluautoceste), određen je planski koridor od 200 m širine, unutar kojeg je izgrađen čvor Nova Vas -Villanova u dvije razine.

Za cestu D 301: Novigrad - Bužinija – Nova vas - Ponte Portone koja se križa s autocestom i veže na nju u čvoru Nova Vas planiran je koridor postojeće ceste od 85 m.

Županijske ceste:

- Ž 5002: D200-Savudrija-Umag-Novigrad-Poreč-Funtana –Gradina-Ž 5073
- Ž 5070: D 300-Brtonigla-Bužinija

Lokalne ceste:

Lokalne ceste na području Općine Brtonigla su:

- LC 50009: Lovrečica (Ž 5002)-Buroli-L 50010 (postojeća),
- LC 50010: Babići (L50009)-Radini-Brtonigla (Ž 5070) (postojeća),
- LC 50011: D 300- Kršete.- Brtonigla (Ž 5070) (postojeća),
- LC 50040: Karigador (Ž 5002)-Fiorini-Kovri (Ž 5070) (postojeća),

- LC 50042: Brtonigla (Ž 5070)-Nova vas-D 301 (postojeća),
- LC 50043: Nova vas(D 301)- Mirna (postojeća).

Ostale (nerazvrstane ceste):

Nerazvrstane ceste su sve ostale ceste i pristupni putevi u funkciji povezivanja dijelova naselja na cestovni prometnisustav, a značajnije ceste su:

- Karigador (ŽC 5002) - Velika Punta-Štrologarija,
- LC 50040 – Boboci- Marinčići- LC 50040
- LC 50010 – Lukoni – St. Koči – LC 50010
- LC 50010 – D. Katunari
- LC 50010 – Turini
- LC 50009 – Valentići
- ŽC 5070 – Kovri- G. Katunari
- ŽC 5070 – St. Drušković- Pedrola
- Brtonigla (ŽC 5070)- Vrh Marcari-Grobice
- LC 50042 – Škrinjari
- LC 50042 - Žmergo
- Nova vas (LC 50042) – Špinotija-Pavići-D 301
- D 301- Medelini
- LC 50043- G. Srbani
- Valentići – Kršete spaja se na prometnicu iz Brtonigle L - 50011
- Fernetići – Valentići
- Fernetići – spaja se na prometnicu iz Brtonigle L – 50011
- Fiorini (L 50040)-Balbije-Radini (L 50010)
- Radini - ŽC 50002
- Štrpe – D301

Na području Općine predviđa se izgradnja cesta lokalnog značaja (pristupnih puteva) do novoformiranih građevinskih područja :

Brekija, Pedrola te ceste Gornji katunari - D 301 i Grobice- Baredine (Grad Buje) koje bi po svojim značajkama trebale biti lokalnog nivoa.

3.4.2. Željeznički promet

Na području Općine Brtonigla ne postoji željeznički promet.

3.4.3. Pomorski promet

Na području Općine postoje dvije luke:

- Luka otvorena za javni promet lokalnog značaja
- Luka posebne namjene – sportska luka županijskog značaja (LS)

3.4.4. Plinoopskrba

Opskrba prirodnim plinom Općine određena je planovima višeg reda spajanjem na mrežu kontinentalnog dijela Hrvatske ili priključkom na planirani magistralni plinovod za međunarodni transport Italija – Hrvatska.

Potencijalnu trasu magistralnog plinovoda (koridor u istraživanju), koja je vezana i uz mogućnost dobave ukapljenog zemnog plina, čini podmorska dionica Plomin – Omišalj, a prirodnog plina Sjeverna Italija - Umag, kao i kopnena Republika Slovenija - Buje, i Planom je naznačena kao strateška rezerva.

Na trasi kopnenog magistralnog plinovoda Italija – Hrvatska određene su mjerno redukcijske stanice (MRS) kao mjesta priključaka županijske mreže.

3.4.5 Elektroenergetika

Područje Općine prikazan je elektroenergetskim sustavom koji je dio sustava kojim upravlja Pogon u Bujama, a koji se napaja iz TS 35/10(20) kV Buje .

Radi napajanja konzuma Bujštine u budućnosti TS 35/10(20) kV Buje rekonstrukcijom se pretvara u TS 110/35/10(20) kV, koja će se povezati planiranim DV 110 kV Katoro - Novigrad, s ulazom-izlazom na 110 kV Buje - Poreč.

Postojeća 20 kV mreža izvan naselja i u manjim naseljima u pravilu je zračna, a postepeno se zamjenjuje kabelskom mrežom. Kod izgradnje novih građevina ili rekonstrukcije postojećih građevina moraju se osigurati postojeći i planirani koridori i trase dalekovoda visokog napona.

3.4.6. Odvodnja otpadnih voda

Sve otpadne vode Općine moraju se pročistiti prije ispuštanja u more, vodotok ili tlo u objektima ili uređajima koji su usklađeni sa količinom dotoka, zagađenjem i kvalitetom recipijenta.

Otpadne vode s obalnog pojasa (unutar ZOP-a) odvođe se separatnom javnom kanalizacijom do uređaja za pročišćavanje sa ispustima na lokacijama:

- Vrh Malin za sustav autokampa Park Umag,
- Kastanija kod Novigrada za naselja Karigador, Velika i Mala Punta, Fiorini.

Na sustav odvodnje otpadnih voda Grada Novigrada mogu se priključiti i druga, pa i sva naselja Općine Brtonigla, uz suglasnost Grada Novigrada, ako je to u skladu s tehničko-tehnološkim uvjetima.

Za naselje Brtonigla-Verteneglio i Nova Vas otpadne vode rješavaju se javnom kanalizacijom sa biološkim uređajima za pročišćavanje koji postižu efekte pročišćavanja sukladno postojećim propisima o upuštanju pročišćenih otpadnih voda u podzemlje. Sva domaćinstva koja nisu priključena na javnu kanalizaciju u naselju (izvan ZOP-a) moraju svoje otpadne vode disponirati u tlo posredstvom trodjelne sabirne jame ili kućnog biološkog uređaja za pročišćavanje s odgovarajućim sustavom dispozicije u prostor ili s odgovarajućim sustavom ponovne uporabe.

3.4.7. Vodoopskrba

Potrebne količine vode za mještane Općine osigurava se spajanjem na postojeći sustav vodoopskrbe općine Brtonigla iz smjera Bracanije – priključak se nalazi sjeverno na Vrh Marcari. Vodovodna mreža zbog zahtjeva protupožarne zaštite ima minimalni profil od Æ 100 mm. Javna vodovodna mreža ugrađna je u pravilu na javnoj površini.

3.4.8. Gospodarske djelatnosti Poljoprivreda

Zapadni i južni priobalni pojas Istre koji obuhvaća područje Novigrada, Umaga, Buja i Brtonigle, najvažniji je u pogledu vinogradarske - vinarske proizvodnje. Cijeli ovaj pojas predstavlja ploču blago nagnutu prema moru, koja je u orografskom pogledu

sačinjena od platoa, blagih depresija i brežuljaka. Općina Brtonigla smještena je na sjeverozapadnom dijelu istarskog poluotoka.

Prirodni uvjeti odnosno klima, reljef (nadmorska visina, nagib i ekspozicija) te tlo (dubina, stjenovitost, kamenitost i fizikalno-kemijska svojstva) temeljni su čimbenici koji uvjetuju izbor kultura koje će se uzgajati na pojedinom području, a ujedno i bitno utječu na ekonomičnost poljoprivredne proizvodnje. Na području Općine Brtonigla susreću se različiti proizvodni sustavi u poljoprivredi: od ratarsko-stočarsko-povrčarsko-vinogradarsko-vinarske, pa do specijalizirane vinogradarsko-vinarske proizvodnje. Prema dinamici pojavnosti, njihovom broju i raznolikosti, može se ocijeniti da je poljoprivreda na području općine u prijelazu iz svaštarske u specijaliziranu proizvodnju. Sukladno ovim kretanjima i raspoloživim prirodnim i proizvodnim resursima postoji i niz različitih proizvodnih tipova poljoprivrednih gospodarstava, koja su uglavnom u obiteljskom vlasništvu.

Općina Brtonigla je sastavni dio ruralnog prostora Istarske županije s pretežno poljoprivrednom djelatnosti. Poljoprivreda je najvažniji izvor prihoda stanovnika općine. Udio prihoda od poljoprivrede u općini Brtonigla je skoro 10 puta veći u odnosu na ostala mjesta u Istarskoj županiji.

Isto je tako u općini Brtonigla znatno veći udio gospodarstava koja posjeduju vlastito zemljište. Dakle, veći dio stanovništva posjeduje poljoprivredno zemljište i bavi se poljoprivredom kao jedinim ili dopunskim izvorom prihoda. Na temelju prikupljenih podataka dobivena je struktura poljoprivrednog zemljišta prema namjeni, te se može zaključiti da je ona vrlo povoljna, obzirom da je 97% površina obradivo, a da je preko polovice od toga oranica, više od 37% vinograda i preko 3% maslinika. Proizvodnja je orijentirana prema vinogradarstvu i maslinarstvu kod višegodišnjih kultura, a oranice se koriste za proizvodnju žitarica (pšenica, ječam, kukuruz i dr.), krmnih kultura i povrća. Stočarska proizvodnja naslanja se na vlastitu krmnu bazu, a proizvodi se mlijeko, tovne svinje i jaja i meso peradi.

Uvjeti za poljoprivrednu proizvodnju su dobri i to kako za uzgoj višegodišnjih kultura, tako i za uzgoj ranog i kasnog povrća, ratarskih kultura, proizvodnju sjemena i

stočarstvo. Od višegodišnjih kultura najpovoljnije uvjete uzgoja ima vinova loza, a zatim neke voćne vrste i maslina. Nositelj poljoprivredne proizvodnje su obiteljska poljoprivredna gospodarstva, a u 2012. godini djelovalo ih je sveukupno 203.

U strukturi biljne proizvodnje prevladavaju prema zauzetim poljoprivrednim površinama ratarske kulture (žitarice i krmno bilje), uzgoj povrća na otvorenom oraničnom prostoru (krumpir, rajčica, kupusnjače), vinogradi i voćnjaci. Razina tehnologije koja se primjenjuje u proizvodnji je različita i varira od tradicionalne, primjerene ekstenzivnoj poljoprivredi, pa do suvremenih tehnoloških postupaka uz upotrebu mehanizacije, veću potrošnju mineralnih gnojiva i zaštitnih sredstava tipičnu za intenzivniju poljoprivredu. U skladu sa suvremenim spoznajama o potrebi očuvanja okoliša i ekološke ravnoteže u prirodnom okruženju, potrebno je uskladiti intenzitet proizvodnje i upotrebu umjetnih gnojiva i pesticida s ovim zahtjevima. Pri tome se ne može zanemariti ekonomski aspekt proizvodnje kao izvora dohotka za gospodarstvo, ali kad dođe do kolizije interes profita i očuvanje okoliša, onda prednost mora imati ovo potonje, kao zajedničko dobro svih ljudi. Iz tih su razloga navedene tehnologije proizvodnje u biljnoj i stočarskoj proizvodnji putokaz i osnovne naznake, nužne za sagledavanja mogućnosti razvoja poljoprivredne djelatnosti i osnovnih ekonomskih pokazatelja i odnosa.

Imajući u vidu postavke i ograničenja, prirodne uvjete, tradiciju i akumulirano znanje, može se predvidjeti da će se razvoj poljoprivrede općine temeljiti na preradi poljoprivrednih proizvoda, stočarstvu i uzgoju nekoliko skupina jednogodišnjih i višegodišnjih kultura. Prema površinama vinograda i proizvodnji vina, općina Brtonigla, sigurno spada među najznačajnije, (ako ne i najznačajnija) općine u Istri. Karakteriziraju je proizvođači sa relativno velikim površinama vinograda (preko 5 ha). Posljednjih deset godina i područje Brtonigle pratilo je kretanje tehnologije i slijedilo trend podizanja kakvoće vina, kao i u cijeloj Istri, te su nastale značajne promjene i u tehnologiji proizvodnje.

Sadašnje stanje tehnologije proizvodnje vina, na području općine Brtonigla, možemo podijeliti u tri grupe:

1. tradicionalna (proizvodnja vina na klasičan "stari" način u neadekvatnim sudovima i podrumskim prostorijama i bez uporabe enoloških sredstava),

2. modificirana tradicionalna (određena kombinacija tradicionalnoga i suvremenog) i
3. suvremena tehnologija (visok stupanj opremljenosti podruma i pridržavanje suvremenih tehnoloških saznanja tijekom vinifikacije).

Za ovo područje može se konstatirati da nije samo pratilo kretanje vinarstva u Istri, već da su pojedini proizvođači ovog područja bili i predvoditelji novog tehnološkog vala.

Šumarstvo

Općina je pokrivena šumskim površinama i to su šume koje su karakteristične za područje Istarske županije. Tim šumama se gospodari prema Gospodarsoj osnovi u cilju očuvanja prirode, fore i faune na području šumam.

Ribolov

Općina Brtonigla jednim dijelom izlazi na more ta mještani tih mjesta se bave ribolovom za svoje potrebe i iz hobija, i moraju se pridržavati zone ribarenja.

Zone ribarenja u moru razgraničene su na:

- vanjski morski pojas (VMP) - na udaljenosti većoj od 2km od obale, koji je namijenjen svim vrstama ribolova u okviru postojećih propisa o morskom ribarstvu,
- unutarnji morski pojas (UMP) – na udaljenosti od obale unutar 2km, koji je namijenjen gospodarskom ribolovu sa selekcioniranim tehnikama izlova, kao i za sportski ribolov.

4. DRUŠTVENA INFRASTRUKTURA

Na teritoriju Općine postoji veliki broj pripadnika Talijanske nacionalne manjine te je Statutom Općine određena dvojezičnost i ravnopravnost hrvatskog i talijanskog jezika.

Na području općine djeluju dvije zajednice Talijana: Zajednica Talijana Brtonigla i Zajednica Talijana Nova Vas.

U Brtonigli pored hrvatskog i talijanskog dječjeg vrtića, postoje dvije osnovne škole, hrvatska i talijanska, a u objema se nastava održava za prva četiri razreda.

U Brtonigli je 1996. godine osnovana Agencija lokalne demokracije za Istru s osnovnim ciljem da postane djelotvorni instrument očuvanja multikulturalnosti na ovom teritoriju, suživota između različitih etničkih skupina povijesno prisutnih na ovom području kao i za podržavanje razvojnih gospodarskih projekata za boljitak stanovništva. Brtonigla ima i dugogodišnju umjetnička tradiciju.

Fešte i manifestacije koje se tradicionalno odvijaju u naselju Brtonigla tijekom godine su slijedeće:

- Sv. Zenon, Dan Općine, dana 12. travnja;
- Festival čokolade i vina (Choco & wine fest), sredina veljače
- Festival Istarske malvazije
- Sv. Rok, 16. kolovoza, traje nekoliko dana
- Dani Gljiva, traje od kraja listopada do početka studenog

Fešta koja se tradicionalno organizira u Fiorinima je Otava, koja u proljeće okuplja lokalne stanovnike i znatiželjne posjetitelje koji uživaju u sportskim manifestacijama i u degustaciji lokalnih proizvoda.

Tradicionalna fešta pod nazivom "Večeri Karigadora" odvija se svake godine na molu u Karigadoru krajem mjeseca srpnja.

Na dan Sv. Lovre, sredinom kolovoza, u centru naselja Nova Vas organizira se velika fešta koja okuplja sve lokalne stanovnike i brojne posjetitelje i turiste koji uživaju u plesu do ranih jutarnjih sati i u kušanju lokalnih specijaliteta.

U centru naselja Radini početkom ljeta se tradicionalno odvija Fešta Gospe Lurdske, koja svake godine okuplja veliki broj posjetitelja. U sklopu ove manifestacije svake se godine organizira već tradicionalna biciklijada, kojoj slijedi večernja zabava.

Sport

Sjeverozapadna Istra. Više od biciklizma

Sjeverozapadna Istra ubraja se među poželjnije europske destinacije za bicikliste. Otvara vrata u bogatiji, izazovniji svijet biciklizma, s kolažem doživljaja, netaknute prirode, vrhunske hrane i smještaja, kulture i istraživanja, mira i ljepota.

Bike vodič sjeverozapadne Istre

Ova knjižica - vodič namijenjena je svim ljubiteljima biciklizma koji će među odabranim stazama sigurni smo pronaći onu koja najbolje odgovara njegovim zahtjevima, od onih koji vole upoznavati nove krajeve, njihovu prirodu i kulturu vozeći se na dva kotača, pa do onih u potrazi za uzbuđenjima po neasfaltiranim putovima brdovite istarske unutrašnjosti.

Bike - Mountain bike i Cestovne staze

Biciklističke staze sjeverozapadne Istre spadaju među najatraktivnije u Istri. Neke od najljepših i najsadržajnijih staza su: Staza momjanskog muškata (32,8 km), Blago umaške rivijere (16,2 km), Staza istarske malvazije (35,6 km), Rivijera okusa i tradicije (14,6 km).

Vjerski život

Na području Općine Brtonigla nalazi se dvije župe – Župna crkva Sv. Zenona Brtonigla i Župna crkva Sv. Mihovil, Nova Vas. Velika većina stanovništva je katoličke

vjeroispovijesti. Vjerski obredi pored dvaju župnih crkvi održava i u crkvi Sv. Roka Brtonigla, crkva Svi Sveti Brtonigla, crkva BDM ili Gospe Nogaredske Brtonigla (groblje), crkva B.D. Lurdske – Radini, crkva Sv. Josip – Fiorini, crkva Sv. Lovro, Nova Vas – Pavići i Crkva Sv. Mihovil Arhanđeo Nova Vas - Srbani (groblje).

Kulturna i prirodna baština

Općina Brtonigla bogata je kulturnom i prirodnom baštinom.

Špilja Mramornica

Jedna od najvećih spilja u Istri, spilja Mramornica, predstavlja pravi dragulj istarskog podzemlja. Mramornica se spominje davne 1770. godine kada ju je posjetio i opisao poznati putopisac Alberto Fortis. Nedaleko Brtonigle, kod Stancije Drušković, nalazi se, nakon gotovo okomitih stuba, ulaz u jednu od najvećih podzemnih dvorana u Istri, bogatu sigama raznih boja, stalagmitima visokim i do trinaest metara koji Mramornici daju posebnu čar. S uređenih spiljskih staza pogled se širi na nedostupne dijelove jame koji svojom tajnovitošću postaju još primamljivijima.

Za sve ljubitelje netaknute prirode, daleko od ljetne vreve i vrućine, Mramornica postaje idealno prirodno osvježenje u svakom pogledu.

Škarline

Između Brtonigle i naselja Nova Vas nalazi se mjesto jedinstvene ljepote: prirodni park Škarline. Potok i jedinstvena flora i fauna pružaju posjetiteljima mogućnost da se opuste u ovom prekrasnom ambijentu. Ali Škarline je i stanica za planinare koji uz obilzak pješačkih staza odmore u hladovini prekrasnih stabala i cvijeta i uz opuštajuću atmosferu potoka.

Župna crkva Sv. Zenona Brtonigla

Jednobrodna s 2 kapele, svetištem i sakristijom; 3 oltara od mramora: glavni oltar sa svetohraništem, tronettom i kipovima Sv. Zenona i Sv. Helene; oltar s kipom Srca Isusova; oltar s kipom BDM; kameni oltar prema puku a ambonom; u nišama kipovi BDM i Sv. Zenona; krstionica od kamena s gornjim dijelom od drva (XVII. st.); 4

škropionice; iznad glavnog ulaza pjevalište; u atriju crkve kipovi Bezgrešne i Sv. Antuna Pad (u nišama).

Crkva Sv. Roka Brtonigla

Sagrađena na mjestu ranije crkve iz XIV.st.; drveni oltar s kipovima BDM, Sv. Roka, Sv. Sebastijana, Sv. Petra, Sv. Pavla i Sv. Ivana Krstitelja, kome je ranije crkva bila posvećena.

Crkva Svi Sveti Brtonigla

Obnov. U XIX. St.; na pročelju preslica bez zvona; kameni oltar s drvenim retablom s 3 drv. kipa: BDM s Djetićem, Sv. Katarina i Sv. Valentin; grobnice iz 1567.

Crkva BDM ili Gospe Nogaredske Brtonigla (groblje)

Na pročelju preslica s 1 zvonom; mramorni oltar sa slikom BDM; grobnice iz 1753.

Crkva B.D. Lurdske, Radini

Sagr. 1922. i blagosl. 1929.; zvonik visok 12 m i 1 zvono; kameni oltar; svetohranište; Lurdska špilja s kipom Bezgrešne i Sv. Bernardice; oltar prema puku.

Crkva Sv. Josip, Fiorini

Sagr. 1972. i posveć. 1983. (b. Nežić); na pročelju preslica sa zvonom i lopica; oltar prema puku i ostali predmeti rad akad. Kipara Aleksandra Rukavine.

Crkva Sv. Lovro, Nova Vas - Pavići

Sagr. 1752. na mjestu ranije crkvice; zidani oltar s drv. kipom Sv. Lovre; na pročelju preslica.

Crkva Sv. Mihovil Arhanđeo Nova Vas - Srbani (groblje)

Umaško-oprtaljski dekanat; Sjedište pretpovijesne gradine. Spominje se 1102. kao Sv. Juraj. Nepoznata godina osnutka župe: neki novigradski biskupi XVII.-XVIII.st. svrstavaju je u kapelanije, a drugi u župe. Ranija župna crkva iz 1540. posveć. BDM. Župna crkva nadograđivana od 1639. do 1822., obnov. 1870. i 1976. Zvonik sagr. uz

crkvu 1639. i nadograđen 1930., visok 18 m s 3 zvona, zvonjenje automatizirano. Župni arhiv od 1749. Jednobrodna sa svetištem i sakristijom; glavni oltar od mramora sa svetohraništem i gipsanim kipovima BDM i Sv. Mihovila; oltar s malim svetohraništem i kipom BDM s Djetićem, sa strane kipovi Sv. Roka Sv. Sebastijana; oltar s palom Karmelske Gospe (XVII.st.) i kipom Srca Isusova; kameni oltar prema puku s ambonom; krstionica s datumom 1791.; škropionica.

Graditeljska baština

Pretpovijesno razdoblje

Područja Brtonigle i Nove Vasi bila su zacijelo nastanjena u pretpovijesnom razdoblju. To možemo reći osobito za teritorij koji gleda prema dolini Mirne, gdje ima mnogo ostataka kašteljera, prastarih naseobina Histra. U dvjema spiljama pored doline pronađena su arheološka svjedočanstva o tome. U njima su nađeni ostaci iz doba kasnog neolitika [drugi period kamenog doba, kada su rabljena oruđa iz glačanog kamena] te iz brončanog doba [otprilike od 2100. do 1000. pr. Kr.]. Kašteljeri su stare naseobine koje još i danas opčinjuju svojim debelim ophodnim zidinama, koje su u nekim slučajevima jedino što je od njih preostalo. Kašteljeri su naime bili ograđeni zidinama čija je debljina ponekad iznosila više od 3 metra. Među najznačajnija takva svjedočanstva ovog područja navodimo kašteljer Valaron ili tzv. Gradinu kod Nove Vasi. Na strani okrenutoj prema potoku Lavre i prema dolini Valaron ne postoji obrambeni zid, obzirom da je prirodni jarak pružao dovoljnu zaštitu od napada neprijatelja. Na zapadnoj strani još su uvijek zamjetna ulazna vrata. Znanstvenik, dr. Moriz Hörnes vršio je iskopavanja u tom kašteljeru već u studenom 1890., te u rujnu 1892. godine. Rezultati tih istraživanja objavljeni su u "Mittheilungen der Anthropologischen Gesellschaft in Wien" [Zbornik Antropološkog društva u Beču]. Kašteljer se vjerojatno nalazio na čelu šireg areala, uzme li se u obzir njegova prostrana obzidana površina. Ona se prostire u dužini od 500 i u širini od 200 metara, tako da po tim dimenzijama spada među najveće kašteljere ovoga kraja

Drugi kašteljer u tom području je onaj Sv. Dionizija (pokraj groblja Nove Vasi), no s vrlo malo ostataka. Crnica ovdje sadrži brojne ulomke pretpovijesne keramike, a također i ostatke iz rimskog razdoblja. Naime, mnoga pretpovijesna naselja bila su nastanjena i nakon rimskog osvajanja Istre, što se zbilo 177. godine pr. Kr. Ovo je

mjesto također bilo dijelom zaštićeno prirodnim oblikovanjem terena. Alberto Puschi, poznati arheolog i nekadašnji ravnatelj Arheološkog muzeja u Trstu, u jednoj svojoj pripremnoj bilješci za arheološku kartu Istre spominje gornje obrambene zidine, koje su bile vidljive još na početku 20. stoljeća, te dijelom očuvane donje zidine. Spuštajući se još više prema moru nailazimo na kašteljer Sv. Jurja, poznatog i pod nazivom Santi Quaranta. Nalazi se na strateškom položaju iznad rijeke Mirne, a to je u prošlosti bilo od izuzetnog značaja. Ophodni zid debeo je oko 1,6 metra. U rimskom razdoblju zadržao je značaj jednog od najvažnijih mjesta ovoga kraja, pa je iznova utvrđen. Korišten je i u srednjem vijeku, a u drugoj polovici 13. stoljeća dao ga je obnoviti oglejski patrijarh, njegov tadašnji vlasnik, da bi potom, nakon nesklone sudbine, postao značajan kao nalazište koje nas impresionira veličinom svojih ruševina. U prošlosti neki su pretpostavljali da se na tom mjestu nalazila antička Emonia, grad koji prethodi današnjem Novigradu.

Trapezoidni oblik ovog kašteljera vrlo se lijepo razabire kada se putuje cestom koja od Antenala vodi ka Ponte Portonu, osobito u zimskim mjesecima. Zacijelo mu je posebiti značaj pridavala luka u njegovom podnožju. Na jednoj kuli ložila se vatra da bi se brodovlju ukazalo na siguran pravac kretanja do luke. Kao kuriozitet navodimo da su se još početkom prošlog stoljeća navodno spominjale željezne karike, pričvršćene za lučki gat, koje su služile za zatvaranje luke ili prigodom utovara i istovara robe. Poznato nam je da je u luku Pišine dospijevala roba barem do 1906. godine, kada je, po nekim izvorima, pristanište zatrpano muljem. Ovo će mjesto svakako posjetitelja nagnati na nužno razmišljanje o proteklim i budućim vremenima. Posljednji lokalitet koji gleda prema dolini Mirne i koji je od značaja za pretpovijesno razdoblje, a pripada općini Brtonigla, je kašteljer Gromače, zvan i Soline. On je imao dva reda zidina, od kojih je jedan zatvarao gornji dio naselja, ovalnog oblika, dok se drugi nastavljao od gornjeg dijela prema dolini (prsten ovog bedema nije bio zatvoren, obzirom da je i u ovom slučaju korištena prirodna litica). Zid se sastojao od velikih kamenih blokova, a debljina mu je iznosila oko 2 metra. Istočno od Brtonigle, u lokalitetu Baba, nalazimo ulomke terakote iz pretpovijesnog i rimskog doba. Ovdje se vjerojatno nalazilo malo naselje, koje je uništeno tijekom vremena uslijed obrađivanja zemljišta. Na kraju podsjećamo da je i brijeg na kojem se nalazi Brtonigla nekoć bio kašteljer, o čemu svjedoče ovdje pronađeni nalazi iz brončanog doba.

Rimsko razdoblje

Kao što je rečeno, Istru su osvojili Rimljani 177. pr. Kr., nakon niza oružanih sukoba i krvavih bitaka. Kraj nezavisnosti Histra zbio se kod Nezakcija (pokraj Pule). Ostaci iz rimskog razdoblja vrlo su brojni na cijelom području općine. Mnogi će se odmah prisjetiti područja oko Turina. Tu su naime pronađene razne grobnice, i to u samom naselju i u njegovoj okolini. O tome govori i Puschi u jednoj od svojih bilješki, u kojoj piše o pronađenom nizu antičkih grobnica sjeverno od današnjeg groblja. One su došle na vidjelo prilikom krčenja zemljišta za sadnju vinove loze. Grobnice su bile usmjerene prema sjeveru. Pokojnici su bili smješteni na poravnatom sloju opeke ili na kamenu, s glavom također okrenutom prema sjeveru. Grobnica je zatvarana crijepom ili kamenim pločama. Oprema je bila prilično jednostavna (posudice za mirisne masti-balzamariji, uljne svjetiljke i poneki brončani novčić). Ukupno je pronađeno 30 kostura. Tom je prigodom (1900. godine) pronađena kamena ploča koja se odnosila na grobnicu čiji se smještaj nalazio 200 metara južno od Turina. Isto tako, prigodom vršenja radova za izgradnju poluautoceste otkriveno je nekoliko grobnica u području Turinija.

U naselju Turini otkrivena je jedna grobnica 1995. godine. Bila je zatvorena kamenom pločom, dok su joj stijenke i dno bili obloženi crijepom. U njenoj unutrašnjosti bila su četiri kostura, a opremu su sačinjavale dvije uljne svjetiljke, mali vrč i školjkice koje su vjerojatno rabljene kao igračke. U poljima Zidovišća, sjeverozapadno od brtoniškog groblja, pronađeni su ostaci rimskih zdanja s podovima u mozaiku. Tu su također otkrivene grobnice s pokopanim mrtvacima. Spomenuti radovi za izgradnju nove brze ceste otkrili su također pokapališta na području Blagonije. To je mjesto dalo i različite žigove (oznake radionica) na crijepu koji je rabljen prije 2000 godina za pokrivanje krovova. Već je Puschi spomenuo taj lokalitet za koji je rabio također i toponim Kras. On je vidio na zapadnoj padini jednu rimsku građevinu s mozaičnim podom te razne oskrnavljene grobnice s kojih je uzeto kamenje za novu gradnju. Navedeno zdanje možebitno odgovara onim ostacima mozaika koji su otkriveni prigodom prepovoljavanja uzvisine za novi cestovni pravac. Neki znanstvenici pretpostavljaju da upravo to mjesto treba povezati s nekropolom iz Turina. Godine 1995. pronađena je i grobnica u polju Boščak kod Fernetića. Radilo

se o grobnici s običajem spaljivanja pokojnika, koja je kao opremu imala nekoliko staklenih bočica-ampulica, jedan novčić i jednu oštećenu uljnu svjetiljku.

Na lokalitetu Balbije postoji arheološko nalazište s brojnim ostacima iz rimskog razdoblja, među kojima su osobiti crijepovi sa žigovima. Pronađeno je također istesano kamenje koje je pripadalo nekoj antičkoj građevini. O tome govore i pronađeni kamenčići mozaika, kao i antički predmeti za kućnu uporabu. Isto tako, nedaleko obližnjih Fiorina, prema svjedočanstvu istog Puschija, u polju zvanom Njiva (početkom 20. stoljeća u vlasništvu Zenona Pauluzzija) u više su navrata nađeni brojni ulomci "rimskog zemljanog posuđa", a čini se i staklenih ampulica. Svakako treba spomenuti i ostatke građevina koje su zamjetne kraj mora u Karigadoru. Ovdje se primijećuju kako izlaze iz zemlje neki zidovi, uslijed ispiranja mora, i to po slojevima. Možebitno treba to povezati s votivnom arom pronađenom 1966. godine u kući s brojem 69 u naselju Kras. Ovaj je antički spomenik bio posvećen Liberu Augustusu. U poljima sjeverozapadno od Pedrole odnosno Štancije Drušković pronađeni su ostaci nekoliko rimskih građevina, a utvrđeno je i postojanje grobnica. Tako su, primjerice, krajem 19. stoljeća na imanju Giovannija Saura pronađene četiri grobnice. Tri su sadržavale po jedan kostur muškarca, a četvrta posmrtno ostatke dva djeteta. U neposrednoj blizini nalazi se Monaški Vrh (kako je zapisano u današnjoj katastarskoj mapi) ili Monte delle Madri. Ovdje su prije sto godina, na polju u vlasništvu Giovannija Barnaba "Antonetta", pronađeni ostaci jedne ili možebitno više građevina iz rimskog doba. I u ovom slučaju potvrdu o građevini nalazimo u pronađenim djelićima mozaika crne i bijele boje. Povremeno su otkrivane i grobnice. U blizini se nalazi bunar Sv. Martina.

U tom je predjelu pronađen grobni natpis. Izvori spominju značajnu koncentraciju materijala koji potječe od ostataka građevina i grobnica. Pisana svjedočanstva govore o pronalaženju ostataka predmeta kućne uporabe. Iznad ovog nalazi se područje Prokarije koje Puschij spominje izrazom "pored ruševina crkvice Sv. Martina". Početkom 20. stoljeća ovdje su bile razvidne "ruševine velike, okrugle, nadsvođene građevine". Čini se da se radilo o peći. On spominje i fragment natpisa koji je pripadao grobnom spomeniku, kojeg je on povezao s ovim zdanjem na temelju svjedočanstava prikupljenih na tom mjestu. Isto tako s tim nalazištem treba povezati i

ranije spomenute nalaze u Babi. Pređimo sada na naselje Grobice, u čijoj su neposrednoj okolici, u smjeru jugozapada, u više navrata pronađene pepelne urne iz rimskog razdoblja. U dolini podno Polesane, u mjestu zvanom Lavre, bili su početkom 20. stoljeća dobro vidljivi ostaci rimskih zidova, a pronađeni su također brojni plosnati i zaobljeni crijepovi. Ovi su nalazi svakako u svezi s izvorom Polesana koji je opskrbljivao vodom i druga mjesta koja su ovdje spomenuta. Iznad navedene doline, prema Novoj Vasi, nalazi se Vrh Smergo. Tijekom godina na tom je vrhu pronađeno mnoštvo arheoloških nalaza. Na južnom obronku postojala je villa rustica koja je, čini se, iz I. st. poslije Kr. Druga rimska građevina pronađena je na jugozapadnom obronku. U 19. stoljeću pronađena je grobnica na lokalitetu Lokvica, a u njejoj blizini i rimska građevina. Na ovom vrhu pronađen je i fragment spomenika posvećenog Prijapu, božanstvu plodnosti zemlje. Nakon Nove Vasi, pokraj Medelina, u kraju zvanom Oblogi, nalaze se ostaci rimske građevine koja je uništena uslijed radova na poljima. Pored kamenja povezanog malterom primijećuju se ostaci pokućstvene keramike te crni i bijeli kamenčići mozaika. Valja spomenuti i ostatke građevina koje su zamjetne kraj mora u Karigadoru. Ovdje se primijećuju kako izlaze iz zemlje neki zidovi, uslijed ispiranja mora, i to po slojevima. Možebitno treba to povezati s votivnom arom pronađenom 1966. godine u kući s brojem 69 u naselju Kras. Ovaj je antički spomenik bio posvećen Liberu Augustusu. U poljima sjeverozapadno od Pedrole odnosno Štancije Drušković pronađeni su ostaci nekoliko rimskih građevina, a utvrđeno je i postojanje grobnica. Tako su, primjerice, krajem 19. stoljeća na imanju Giovannija Saura pronađene četiri grobnice. Tri su sadržavale po jedan kostur muškarca, a četvrta posmrtna ostatke dva djeteta. U neposrednoj blizini nalazi se Monaški Vrh (kako je zapisano u današnjoj katastarskoj mapi) ili Monte delle Madri. Ovdje su prije sto godina, na polju u vlasništvu Giovannija Barnaba "Antonetta", pronađeni ostaci jedne ili možebitno više građevina iz rimskog doba. I u ovom slučaju potvrdu o građevini nalazimo u pronađenim djelićima mozaika crne i bijele boje. Povremeno su otkrivane i grobnice. U blizini se nalazi bunar Sv. Martina.

U tom je predjelu pronađen grobni natpis. Izvori spominju značajnu koncentraciju materijala koji potječe od ostataka građevina i grobnica. Pisana svjedočanstva govore o pronalaganju ostataka predmeta kućne uporabe. Iznad ovog nalazi se

područje Prokarije koje Puschi spominje izrazom “pored ruševina crkvice Sv. Martina”. Početkom 20. stoljeća ovdje su bile razvidne “ruševine velike, okrugle, nadsvođene građevine”. Čini se da se radilo o peći. On spominje i fragment natpisa koji je pripadao grobnom spomeniku, kojeg je on povezo s ovim zdanjem na temelju svjedočanstava prikupljenih na tom mjestu. Isto tako s tim nalazištem treba povezati i ranije spomenute nalaze u Babi. Pređimo sada na naselje Grobice, u čijoj su neposrednoj okolici, u smjeru jugozapada, u više navrata pronađene pepelne urne iz rimskog razdoblja. U dolini podno Polesane, u mjestu zvanom Lavre, bili su početkom 20. stoljeća dobro vidljivi ostaci rimskih zidova, a pronađeni su također brojni plosnati i zaobljeni crijepovi. Ovi su nalazi svakako u svezi s izvorom Polesana koji je opskrbljivao vodom i druga mjesta koja su ovdje spomenuta. Iznad navedene doline, prema Novoj Vasi, nalazi se Vrh Smergo. Tijekom godina na tom je vrhu pronađeno mnoštvo arheoloških nalaza. Na južnom obronku postojala je villa rustica koja je, čini se, iz I. st. poslije Kr. Druga rimska građevina pronađena je na jugozapadnom obronku. U 19. stoljeću pronađena je grobnica na lokalitetu Lokvica, a u njejoj blizini i rimska građevina. Na ovom vrhu pronađen je i fragment spomenika posvećenog Prijapu, božanstvu plodnosti zemlje. Nakon Nove Vasi, pokraj Medelina, u kraju zvanom Oblogi, nalaze se ostaci rimske građevine koja je uništena uslijed radova na poljima. Pored kamenja povezanog malterom primijjećuju se ostaci pokućstvene keramike te crni i bijeli kamenčići mozaika.

Mletačko doba

1234. su se godine našla najstarija izvješćivanja o ovom lokalitetu u aktu koji je obilježavao granicu između Novigradskog teritorija i lokaliteta Sv. Jurja, srednjovjekovni dvorac koji se nalazi na ušću rijeke Mirne. U spomenutom dokumentu, grof Mainardo mora odlučiti, u ulogi suca, o raspravi koja se vodi između Vosalca iz Momjana, Enrica iz Pazina, pa čak i Općine Novigrad i Vidotta i Flabiana, gospodari Sv. Jurja. Između svih tih lokaliteta, u dokumentu se spominje i Ortoneglo (Brtonigla). U XVI. je stoljeću Brtonigla već bila znatno selo, čemu svjedoči činjenica da su u ljetnim mjesecima tu dolazili novigradski biskupi kako bi izbjegli malariju. Upravo u Brtonigli 1621. godine Massimo Rigo, predstojnik Eusebia Caimo, novigradskog biskupa koji je također bio i kanonik Aquileie, predao je pergamentu

kako bi izbjegao svađu između nekoliko bujskih obitelji oko prava imenovanja svećenika lokalne crkve Blažene Djevice Marije.

Predstojnik Caimo umro je u Brtonigli 18. listopada 1640. godine i njegov je leš prebačen u Udine u crkvu Blažene Djevice Marije. U drugoj polovici XVI. stoljeća, selo je spadalo pod župama novigradske općine, ali nastojalo je postati samostalna župa. I tako je i bilo, kad je 27. siječnja 1580. godine Brtoniglu svečano posjetio biskup Agostino Valier. Slično drugim istarskim lokalitetima, i naše je mjesto pretrpilo mnogobrojne epidemije kuge. Pomanjkanje podataka nam ne dozvoljava da tvrdimo sa sigurnošću da li je Brtonigla bila pošteđena od zaraze prije 1600 ali postoje podaci kojima se može potvrditi da epidemija 1630 – 31. godine veoma smanjila lokalno stanovništvo koje je od 587 prešlo na 326 stanovnika. Brtonigla se brzo oporavila nakon kuge. Klima i plodna zemlja ovoga mjesta je privuklo mnogo obitelji susjednih naselja, pogotovo iz Novigrada gdje su u tom periodu bile prisutne i kuga i malarija. Između novih obitelji koje su stigle u Brtoniglu valja spomenuti obitelj Rigo i obitelj Busin, veliki zemljišni vlasnici i trgovci drvenih proizvoda, peradi i prehrambenih proizvoda. Iz Friulia su nam stigli šumari, obrtnici, trgovci i naseljenici i tako je stanovništvo brzo poraslo i dostiglo razinu stanovnika prije epidemije.

Arheološki lokaliteti

- Arheološki lokalitet pećina kod Sv. Jurja iznad doline Rijeke Mirne prema selu Srbani, južno od Nove Vasi;
- Arheološki lokalitet Bunar Sv. Martina jugoistočno od Brtonigle;
- Kaštel Sv. Jurja (Castel S. Giorgio, Santi Quaranta) kod Nove Vasi;
- Arheološki lokalitet gradina Valaron (Castelliere di Villanova) jugoistočno od Nova Vasi;
- Arheološki lokalitet Monaški vrh jugoistočno od Brtonigle;
- Crkva Sv. Lovre u Pavićima kod Brtonigle.

5.1. Prijedlog očuvanja i zaštite krajolika i baštine

Zaštita prirodnih vrijednosti trebala bi obuhvatiti sve vrijedne šumske, poljodjelske i zelene površine unutar naselja te zaštitu krajobrazu: prirodnog, kultiviranog, odnosno područja izrazitih prirodnih i krajobraznih vrijednosti. Osnovni cilj očuvanja vrijednih dijelova prirode, graditeljske baštine i krajobrazne strukture područja općine je da se očuva identitet Općine kojem geografski pripada općina. Krajobraz područja čine brežuljci, agrarni elementi, šume te vodene površine. Pojedini predjeli, i to najčešće oni pod šumama još uvijek su visokog stupnja prirodnosti. Osnovni cilj je da se upravo ti prirodni predjeli očuvaju u najvećoj mogućoj mjeri.

Uređenje prostora naselja

Posebnu pažnju treba posvetiti uređenju zelenih i rekreacijskih površina naselja te uređenju biciklističkih i pješačkih staza odvojenih od kolnika glavnih državnih i županijskih cesta.

U cilju zaštite graditeljske baštine potrebno je:

- vršiti neprekidno istraživanje i vrednovanje graditeljske baštine,
- poticati temeljne stručne i znanstvene obrade područja značajnih povijesnih cjelina naselja i prostora izrazitih krajobraznih, kulturno - povijesnih i estetskih vrijednosti,
- uspostaviti uravnoteženog odnosa između izvornih povijesnih oblika graditeljske baštine i suvremenih graditeljskih pojava – osobito na području povijesnih urbanih i ruralnih cjelina radi očuvanja povijesnih vrijednosti koje svjedoče o identitetu područja i
- revitalizirati ruralne cjeline – otvaranje pozitivnog odnosa spram značajnih vrijednosti i poticanje brige za nacionalnu baštinu kod lokalnog stanovništva.

Očuvanje i zaštita krajolika:

- osigurati kvalitetni krajolik sa što većom uravnoteženošću i skladnošću s gospodarskog, socijalnoga, prostornog, ekološkog i kulturnog gledišta uz očuvanje identiteta područja

- vrednovanje karakterističnih i rijetkih uzoraka krajolika i zaštitu najkvalitetnijih krajolika kao dijela prirodne i kulturne baštine
- u procesu planiranja treba osigurati i zaštitu i primjereno uređenje krajobraznih područja specifičnih i jedinstvenih karakteristika
- očuvanje i unapređenje krajobrazne raznolikosti – izbjegavanjem pravodobne regulacije vodotoka, obnavljanjem vlažnih biotopa i ambijenata, sprečavanjem neplanske izgradnje na krajobrazno izloženim lokacijama
- očuvanje seoskih krajolika – razvitak seoskih prostora planirati da se osigura skladan socio-gospodarsko-kulturno-prostorni razvoj, uz oživljavanje seoskog gospodarstva i poticanje ruralnog stanovanja uz izgradnju društvene i komunalne infrastrukture
- građevinsko područje naselja i sela definirati na način da se očuvaju morfološke i strukturne značajke graditeljske baštine (osobito oblik parcela, smještaj građevina te tradicijski i obiteljski vrt).

6. CILJEVI DRUŠTVENOG, KOMUNALNOG I PROMETNOG RAZVOJA

6.1. Razvoj Naselja

Ciljevi razvoja naselja su:

- jačati sustav središnjih naselja koji će biti sukladan teritorijalnom ustrojstvu Županije, u funkciji ravnomjernog razvitka - to znači uspostavu centara policentričnog razvoja koji se ostvaruje realizacijom proizvodnih i infrastrukturnih objekata koji pridonose razvitku manjih razvojnih središta u žarišta razvoja.
- istražiti problematiku pograničnih predjela i u tom prostoru razvijati odgovarajuće funkcije u manjim naseljima

6.2. Društveni razvoj

Predškolsko obrazovanje

- potrebno je razvijati proširenje mreže ustanova predškolskog odgoja, prioritetno u onim općinskim središtima u kojima oni nedostaju, kao i u onim naseljima koja imaju potpunu osnovnu školu

Osnovno obrazovanje

- u razvoju osnovnog obrazovanja treba težiti za uspostavom cjelodnevnog boravka djece u školama, a najprije to ostvariti za djecu nižih razrednih odjeljenja – u ostvarenju tog cilja i nadalje je potrebno razvijati mrežu škola izgradnjom novih ili preuređenjem postojećih škola.

Kultura

- na cjelokupnom prostoru Županije najizraženije su kulturno-umjetničke aktivnosti, čije djelovanje treba njegovati i poticati u okviru ogranaka kulturno-umjetničkih društava
- institucije knjižnica i čitaonica potrebno je osnivati i širiti u svim općinskim središtima

Sport

- značenje i razvoj športa potrebno je jačati stvaranjem boljih uvjeta i uvođenjem novih sadržaja koji se odvijaju tokom cijele godine - izgradnju sportskih dvorana vezati uz osnovne škole, te težiti ka njihovoj multifunkcionalnosti (pored sportskih aktivnosti namijeniti i kulturnom, društvenom, javnom životu stanovnika).

Zdravstvo

- težiti načelu kojim se provodi zdravstvena zaštita građana, a to je sveobuhvatnost, kontinuiranost i dostupnost primarne zdravstvene zaštite svim stanovnicima

6.3. Razvoj prometne infrastrukture

Uz ocjenu da je broj i kapacitet prometnica zadovoljavajući, daljnji razvoj prometa trebao bi teći ka održavanju i podizanju nivoa sigurnosti sudionika te osuvremenjavanju postojećih prometnih pravaca. U tom smislu potrebna je rekonstrukcija u vidu proširenja profila prvenstveno dionice sadašnje županijske ceste na mjestima gdje prolazi kroz naselja, radi odvajanja kolnog od pješačkog i biciklističkog prometa. To je posebno važno zbog povećanog broja djece kao sudionika u prometu na putu do škole.

Ciljevi gospodarskog razvoja trebali bi biti povezani s razvojem prometne infrastrukture, stoga bi prometnice u Općini Brtonigla trebale biti u turističkoj funkciji pa prema tome i adekvatno opremljene turističkim oznakama.

Promet

Prometna infrastruktura u Općini je napravljena po standardima Europske unije i trebalo bi poraditi na razvrstavanju nesvrstanih cesta u Općini i uređenju krajnih prilaznih puteva koji još nisu uređeni.

Telekomunikacije

U razvoju telekomunikacija primjena novih tehnologija dovela je do značajnog povećanja kapaciteta priključka, a dobra uspostava telekomunikacijskog sustava na

pograničnom području i u ruralnom prostoru pridonosi sigurnosti i podizanju kvalitete života stanovništva.

6.4. Komunalne infrastrukture

Ciljevi razvoja komunalne infrastrukture trebali bi biti usmjereni u dva pravca:

- opremanje komunalnom infrastrukturom svakog domaćinstva
- osigurati potrebne kapacitete i rezerve u opskrbi energijom (plin, električna energija) kao preduvjet razvoja gospodarskih djelatnosti

Vodoopskrba

Iako je vodovodna mreža na području Općine vrlo dobra ali vodoopskrbni cjevovodi predviđaju se uz i u postojećim i planiranim ulicama zbog lakše izgradnje i održavanja. Kod izrade glavnog projekta vodoopskrbe hidrauličkim proračunom odredit će se konačni profili cjevovoda vodeći računa o količinama vode potrebnim za sanitarnu potrošnju i protupožarnu zaštitu.

Vodoopskrbna mreža mora osigurati sanitarne i protupožarne količine vode te imati izgrađenu vanjsku nadzemnu hidrantsku mrežu. Prilikom formiranja ulica na području UPU-a potrebno je osigurati koridore za izgradnju nove vodoopskrbne mreže.

Nova lokalna vodovodna mreža zbog zahtjeva protupožarne zaštite mora imati minimalni profil od Æ 100 mm. Javna vodovodna mreža ugrađuje se u pravilu na javnoj površini. Nadzemne hidrante treba projektirati i postavljati izvan prometnih površina na udaljenostima određenima posebnim propisima.

Vodovodna mreža ne smije biti postavljena ispod kanalizacijskih cijevi, niti kroz revizionna okna kanalizacije, odnosno kanalizacijske cijevi se ne postavljaju ispod cjevovoda pitke vode. Vodoopskrbna i hidrantska mreža oko pojedinih građevina razraditi će se u nastavnoj prostorno planskoj i tehničkoj dokumentaciji, i to u skladu sa internim tehničkim pravilima na predmetnom distribucijskom području.

Način i mjesto izvedbe vodovodnog priključka, veličinu vodomjernog okna, vrstu materijala za priključak, te položaj i promjer cijevi, vodomjera i ventila, određuje distributer, vodeći računa o interesima potrošača i tehničkim mogućnostima.

Energetski sustav

Razvoj elektroopskrbe usmjeren je na poboljšanje sigurnog prijenosa električne energije rekonstrukcijom elektroenergetskih mreža, modernizaciji trafostanica.

U plinoopskrbi je potrebno osigurati veći postotak priključenja na plinoopskrbnu mrežu sniženjem troškova te osigurati dovoljne količine plina i za ekstremne uvjete.

Zbrinjavanje otpada

Zbog još uvijek nezadovoljavajućeg zbrinjavanja otpada na području cijele Županije, osnovni cilj u rješavanju te problematike je korištenje prihvatljivih rješenja izgradnjom jedinstvene zajedničke sanitarne deponije za cijelu Županiju ili regiju.

Zbrinjavanje otpada obaveza je jedinica lokalne samouprave koje se u cilju rješavanja tog problema mogu međusobno udruživati. Izgradnja reciklažnog dvorišta na prostoru Općine Brtonigla može se planirati isključivo za otpad iz Općine Brtonigla, uz poštivanje prirodnih, geoloških, hidroloških uvjeta te Zakonom propisanih rješenja. Zabranjuje se dovoz i odlaganje otpada iz drugih država, županija i općina na teritoriju Općine Brtonigla.

7. MJERE RAZVOJA OPĆINE BRTONIGLA

7.1. SWOT analiza

Mogućnosti u razvoju Općine Brtonigla	Prijetnje/ Opasnosti u razvoju Općine Brtonigla
<ul style="list-style-type: none"> - Turizam → sportski turizam (biciklizam, golf, free climbing itd) - Enogastronomija vezana uz tradiciju i tipičnost općine - Poljoprivreda i ratarstvo (naročito ratarstvo i proizvodnja povrća koje je u prijašnjim godinama bila razvijenija) - Razvoj malih obrta (stolari itd.) - Veće ulaganje u turizam i poljoprivredu - Turizam, poljoprivreda, uslužne djelatnosti, ekološka proizvodnja - Ekipiranje općine sa više mladih i stručnim osobljem koje bi dalo stručna rješenja u svim granama - Udruživanje poljoprivrednika u raznim asocijacijama radi bolje promidžbe i plasmana poljoprivrednih proizvoda - Analizirati i usmjeriti poljoprivrednike prema najboljem tipu proizvodnje koja uspjeva na ovom području - Maksimalnu informiranost o novim znanstvenim postignućima - Organiziranje prodaje poljoprivrednih proizvoda vino-uljevoće i povrće i žitarice od strane općine - Organizirati bolje agroturizam i u - Veća suradnja sa susjednim općinama - Bolje povezivanje sa vanjskim tržištem - Redovito usravšavanje i stjecanje obrazovanja - Veće korištenje prirodnih resursa - U svakom naselju treba istaknute zone za obrtnike u kojima će biti moguće i stanovati i raditi zemljište	<ul style="list-style-type: none"> - Neinformiranost lokalne zajednice - Nedostatak poduzetničkog razmišljanja - Nedostatak industrijske zone - Nedostatak poticanja razvitka drugih djelatnosti u Istri - Loša ekonomska situacija u zemlji - Preizgrađenost u priobalju tj.apartmanizacija - Povećanje svih naknada i davanja vezano za turizam - Strana konkurencija i zbog toga nedostatak radnih mjesta - Konkurencija stranih poduzetnika iz Italije, Slovenije i sl. - Rad na crno, prodaja bez kontrola, ilegalnost - Nesiguran otkup, cijena otkupa - Sve veća konkurencija što se tiče ruralnog i agroturizma - Nedostatak aktivnosti koje bi bile privlačne turistima, treba se usredotočiti na što veću ponudu strancima, kako bi ih privukli u što većem broju - Veliki porezi i raznorazni doprinosi - Slaba povezanost Brtonigle kao mjesta sa glavnim pravcima - Mali broj stanovnika - Korupcija na svim razinama - Nekontrolirani razvoj infrastruktura u krivom smjeru - Promoviranje teritorija krivim kanalima - Porezni pritisak i nameti (pogotovo van sezone) - Roba koju proizvodimo ima nisku cijenu - Nemamo dovoljno zemlje - Veće stope poreznih davanja - Pad broja turista u sezoni,

<p>i infrastrukturu, treba biti besplatno, a ostali uvjeti jako povoljni.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Preduvjet na tihe i neagresivne djelatnosti, s akcentom na djelatnosti oslonjenim na poljoprivredu i turizam - Voćarstvo od 5-10 hektara - Tržni nakup skladišta i hladnjača - Biotehnologija povezana sa poljoprivredom - Dodatni razvoj poljoprivrede - Mogućnost razvoja obrtništva i zanata - Razvoj čistih industrija - Akcenat na eko proizvodnju - Razvoj projekta eko inkubatora – edukacija mlađih generacija - Okrupljavanje površina i modernizacija sustava uzgoja - Uljarstvo - Moderniziranje podruma i načini prerade maslina - Stvaranje organiziranih sustava prodaje finalnih proizvoda (udruge, zadruge jedinstvenih etiketa) - Otvaranje malih obiteljskih hotela, degustacijskih sala i agroturizma - Povećanje kvalitete usluge, produženje pred i post sezone - Sportski turizam - Lovni turizam - Turizam (gastro i eno ponuda – plasiranje vina, maslinovog ulja i ostalih proizvoda kroz turističku ponudu. Rad na produljenju turističke sezone) - Vinarstvo i vinogradarstvo - Poljoprivredna – pomoć pri plasiranju domaćih proizvoda - Pomoć pri osnivanju Udruge poljoprivrednika - Eno – gastro sektor - Putem vinarstva i vinogradarstva - Putem promocije jedinstvenih proizvoda Brtonigle - Ciljani turizam – Bike, zdravstveni - Seoski turizam - Razvijanje poljoprivrede - Razvijanje golf igrališta - Cjelogodišnji lovni turizam - Razvoj malog poduzetništva - Sport i unapređivanje kroz razne sportske aktivnosti 	<p>orijentacija na druge destinacije – nedovoljna popunjenost i iskorištenost kapaciteta</p> <ul style="list-style-type: none"> - U proizvodnji (poljoprivrednoj) – sušne godine, nepovoljni vremenski uvjeti - Slaba infrastruktura (ceste, javna rasvjeta, kanalizacija...) - Nedorađeni programi razvoja poljoprivrede i turizma - Slabo regulirani zakoni uvoza poljoprivrednih proizvoda - Nepovoljna struktura stanovništva - Nema investicija, nema financijskih sredstava - Nepoznavanje kod predškolskog uzrasta djece, da osim količine otrova, postoje i drugačiji načini proizvodnje voća i povrća, koje ih učini da je zdravo za jelo - Usredotočenost razvoja na jednu privrednu djelatnost na uštrb drugih grana i konkretno previše usredotočenosti na turizam jer i u toj grani vrijedi održivi razvoj - manjak poljoprivrednog zemljišta za voćarstvo - Devastacija okoliša - Pravednije obračunavanje fiskalnih i ostalih nameta na vlastito poslovanje - Smanjiti stope obračuna po godišnjim davanjima, PDV-a - Veća zaštita od elementarnih nepogoda - Slaba cijena prodaje poljoprivrednih proizvoda i malo tržište prodaje poljoprivrednih proizvoda - Nedovoljna zaštita domaće proizvodnje od uvoza poljoprivrednih proizvoda - Velika potrošnja biljnih otrova u vinogradarstvu - Termoelektrana Plomin - Vikend stanovništvo - Niski natalitet - Opća demotivacija za razvoj zbog političkih nesuglasica - Mali broj stanovnika, veliki broj došljaka koji ne prihvaćaju općinske tradicije i kulturu - Fali općinski identitet - Nepoznavanje kod predškolskog
--	--

<ul style="list-style-type: none"> - Mogućnost razvoja općine u proširenju seoskog turizma te u sektoru vinogradarstva i maslinarstva - Manjak poljoprivrednih zemljišta - turizam - Iskorištavanje starih, zapuštenih kuća - koncentracija na mogućnost napredovanja mladih ljudi, da bi ostali u općini i mogli krenuti u vlastito privatno poduzeće - Seoski turizam - Razvoj nautičkog turizma - Razvoj ribarstva - Pomoć Općine pri plasiranju poljoprivrednih proizvoda van Hrvatske - Izgradnja eko inkubatora 	<p>uzrasta djece, da osim uporabe gnojiva i pesticida, postoje i drukčiji načini proizvodnje voća, povrća i ostale hrane.</p>
<p>Prednosti i jakosti u razvoju Općine Brtonigla</p> <ul style="list-style-type: none"> -razvijeni u poljoprivredi, vinarstvo, maslinarstvo i dobro se povezuje sa turizmom -Posjedovanje kompetencije i rezultata u razvoju visokokvalitetni turističkih proizvoda koji nedostaju u priobalju naselja Karisador -turizam:moguć razvoj(u odnosu na Umag ili Novigrad) specifičnog turizma -sportski-pješačenje, biciklizam -ruralni-za one koji bježe iz gužvi i vole prirodu -zdravstveni turizam -poljoprivreda: mogućnost usredotočenja na proizvodnju zdrave hrane i hrane općenito s obzirom na kakvoću zemlje i konfiguraciju terena-stočarstvo -neiskorišten potencijal prirodni -blizina nekih gradova i regija kao potencijalnih potrošača privrednih djelatnosti -suradnja sa susjednim općinama -u sektoru:višegodišnje bavljenje eko proizvodnjom -nema teške industrije-čista industrija -puno malih mjesta koji imaju mogućnost ruralnog, seoskog turizma 	<p>Nedostaci u razvoju Općine Brtonigla</p> <ul style="list-style-type: none"> -stara tehnologija, nedovršeni projekti -loše ceste u naselju Karigador -nedostatak dječjih igrališta u naselju Karigador -nedostatak ostalih turističkih sadržaja u naselju Karigador što onemogućuje produženje sezone -opasna prometnica koja prolazi kroz naselje i koju treba staviti van naselja -pronalaženje novih djelatnosti-koristiti prirodni potencijal kroz nove biotehnologije -neuvažavanje važnosti i korisnosti eko proizvodnje u bližoj i daljnjoj budućnosti -u sektoru financiranje proizvodnje -nedovoljna promocija same općine i njene ponude -neiskorištenost poljoprivrednih kapaciteta -nedostatak zemljišta za daljnji razvoj polj.obrta i sa time nemogućnost otvaranja novih radnih mjesta -slaba povezanost sa glavnim pravcima -mali broj stanovnika -opća klima prema malim poduzetnicima -nedostatak općinske inicijative u potpori malog poduzetništva -održavanje općinskih prometnica i okoliša -raštrkanost polj.zemljišta, stručnjaci na

<ul style="list-style-type: none"> -dobra lokacija općine što se tiče susjednih gradova i općina-park Umag -dobra lokacija što se tiče blizine mora-dovoljno blizu, dovoljno daleko -dvojezičnost -povezani dosta sa turističkim mjestima -blizina Slovenije i Italije -dobra povezanost cesta i autocesta i blizina njih, lokacija i blizina mora -pristup na more-organizacija raznih aktivnosti -započeta ideju o gradnji golf igralište -tradicionalna poljoprivredna proizvodnja -raspoloživi resursi-nasadi, vinogradi, ug.objekt -tehnoška opremljenost-podrum -raspoloživi kadrovi-educirano osoblje -prepoznatljiv image -blizina mora, dobra povezanost -razvoj poljoprivrede, vinarstva i maslinarstva -radne akcije za čišćenje prirode -mnogo poljoprivrednog zemljišta -autohtona hrana i piće -ljepota okolišta-mnoštvo šumskog područja, blizina mora,iskorištenje prirodnih kapaciteta -čistoća mora, čistoća zraka, ugodna klima -geografski položaj, socio-politički uvjeti -blizina države sa relativno dobrim standardima života, blizina velikih turističkih centara -jako razvijena poljoprivreda -veličina teritorija -razvijenost turizma -teritorij s 4 vrste zemlje -ograničena urbanizacija -Veće uključivanje mladih u sve sektore razvoja -jedinствена ponuda izvornih proizvoda -jedinствене topografske karakteristike -prirodno zanimljivi položaji -ima nezagađenih priroda -more i turizam visoke kvalitete -enogastronomija -poljoprivreda i zdravi okoliš -raznolikosti u turizmu i poljoprivredi -odlična pozicija, mikro klima, blizina mora, plodnost zemljišta, geografska prednost -novitet vodeni prk -špilje -muzej vina -arteološki turizam 	<p>terenu</p> <ul style="list-style-type: none"> -organiziranje većeg posjeta Brtonigle i okolnih sela u smislu turističke ponude -mala sredina -slaba posjećenost turista kroz cijelu godinu -organizirati predavanja o novoj tehnologiji mašina u korist poljoprivredne djelatnosti -školska oprema -veće parcele za poljoprivredu -vode za navodnjavanje poljoprivrednih parcela -uređenje plaže u Karigadoru zbog dolaska turista -neiskorištenost okoliša, odnosno šuma, blizina mora, nije iskorišteno na maksimalan način -ulaganje u privatne poduzetnike koji privlače turiste -neiskorištenost poljoprivrednih kapaciteta -nedostatak aktivnosti za mlade -loše ceste-loša prometna povezanost -loša promocija na stranom tržištu -nedostatak kapitala -mala kupovna moć stanovništva i gostiju -mala tržišna konkurentnost -slab dolazak gostiju -nedostatak strojeva i polj.opreme -male površine -slaba ponuda i loša informiranost -ne povezana poljoprivreda sa turizmom -obalni dio nije povezan sa unutrašnjosti -turistički objekti bez bazena -dotjerati parkina mjesta -neomogućavanje od strane države za kupnju poljoprivrednog zemljišta odosno nedovoljan pritisak u suradnji sa drugim općinama prema ministarstvu poljoprivrede -Predugo čekanje na dobivanje najma zemlje -nemogućnost kupnje poljoprivredne zemlje -istarski y preblizu samom centru i buka prevelika za poslovne i stambene objekte u blizini -depurator kanalizacije preblizu glavnom ulazu brtonigle i općenito južnoj strani -veliki administrativni aparat-škola, vrtići, općina -mala proizvodnja u svim sektorima -sve veća upotreba pesticida u vinogradarstvu i maslinarstvu -nedovoljan broj kadrova
---	--

<ul style="list-style-type: none"> -tradicija u organiziranju maniestacija -očuvanje talijanskog identitea -većina mlado stanovništvo 	<ul style="list-style-type: none"> -niski prosjek školovanja -neorganizacija u zapošljavanju domaćih ljudi -premalo tvrtki koje posluju u plusu -premalo mjesta za zaposlenje -nedovoljno razvijen centar u turističkom smislu-turizam orijentiran isključivo prema moru -slab kontakt s gostima -poraditi bolje na marketingu-povećati broj posjeta na području općine -slaba povezanost između iznajmljivaca i gospodarstvenika -poraditi na info punktovima -premala općina i nedostatak kvalificiranih kadrova -loša sportska infrastruktura -loša obrazovna infrastruktura -nedovoljno turističkih atrakcija -loša valorizacija starogradske jezgre - ekološka javna rasvjeta - Nemogućnost formiranja udruga za bolju prodaju zbog ljudskih nesuglasica

7.2. *Strateški ciljevi i mjere*

Analizom potencijala općine Brtonigle te kroz održavanje radionica sa stanovništvom Općine došli smo do sljedećih zaključaka o strateškim ciljevima i mjerama.

Prioritet 1. Uređenje komunalne infrastrukture
Mjera 1. Uređenje i izgradnja lokalnih i nerazvrstanih cesta
Mjera 2. Uređenje i izgradnja šumskih i protupožarnih putova
Mjera 3. Uređenje groblja
Mjera 4. Uređenje i izgradnja nogostupa
Mjera 5. Uređenje i izgradnja kanalizacija i vodovoda
Mjera 6. Modernizacija, uređenje i izgradnja sustava javne rasvijete sa naglaskom na eko i led rasvjetu
Mjera 7. Uređenje javnog prostora, javnih površina, parkova i šuma
Mjera 8. Izgradnja i uređenje parkirališta na području Općine

Izgradnja komunalne infrastrukture temeljna je predispozicija razvoja Općine u bilo kojem važnom sektoru. Infrastruktura na području općine Brtonigla jako dobro je razvijena no još uvijek nedostaje nekoliko strateško bitnih sastavnica javne infrastrukture za razvoj temeljnih sektora. Dovršetkom izgradnje infrastrukturnih projekata Općina će učiniti vrlo bitan korak k još većem i kvalitetnijem razvoju.

Prioritet 2. Razvoj turizma

Mjera 1. Razvoj zdravstvenog turizma

Podmjera 1. Izgradnja i uređenje zona predviđenih za gradnju objekata za zdravstveni turizam

Mjera 2. Razvoj povijesnog turizma

Podmjera 1. Valorizacija arheoloških nalazišta

Mjera 3. Razvoj seoskog turizma

Podmjera 1. Razvoj vinskih cesta

Podmjera 2. Razvoj cesta maslinovog ulja

Podmjera 3. Izgradnja zatvorenih bazena

Podmjera 4. Razvoj i valorizacija projekta „4 zemlje“ u turističke svrhe

Podmjera 5. Dovršetak, razvoj i valorizacija muzeja vina i seljačkog stvaralaštva

Podmjera 6. Razvoj tematskih eko – parkova

Podmjera 7. Izgradnja kampa

Podmjera 8. Izgradnja hostela

Podmjera 9. Izgradnja i razvoj hotela i difuznih hotela

Podmjera 10. Razvoj smještaja u domaćinstvima (bed and breakfast)

Podmjera 11. Razvoj i izgradnja kuća za odmor

Mjera 4. Razvoj kulturnog turizma

Podmjera 1. Izgradnja biciklističkih staza i pješačkih staza koje će povezivati kulturne i povijesne i prirodne sadržaje

Podmjera 2. Očuvanje starog mlina i mlinske opreme i postrojenje

Podmjera 3. Razvoj i valorizacija galerije Aleksandra Rukavine

Mjera 5. Razvoj sportskog i adrenalinskog turizma

Podmjera 1. Izgradnja i razvoj sportsko rekreacijskih zona

Podmjera 2. Razvoj biciklističkih staza

Podmjera 3. Razvoj pješačkih i Nord-walking staza

Mjera 6. Razvoj obalnog turizma

Podmjera 1. Izgradnja i uređenje plaža

Podmjera 2. Izgradnja kasina
Podmjera 3. Izgradnja kampa
Podmjera 4. Izgradnja hostela
Podmjera 5. Izgradnja hotela
Podmjera 6. Izgradnja ostalih smještajnih kapaciteta
Podmjera 7. Razvoj nautičkog turizma
Mjera 7. Razvoj lovnog turizma
Mjera 8. Edukacija stanovništva u turističke svrhe i promoviranje turizma
Podmjera 1. Otvaranje istraživačkog centra na unaprijeđenje turizma

Temeljni razvojni potencijal Općine leži u turizmu. Veliku prednost Općina posjeduje zbog dobre lokacije a koja se očituje kroz obalu na Jadranu te blizinu Italije i Slovenije. Za daljni i kvalitetniji razvoj turizma, temeljne grane razvoja Općine potrebno je poboljšati obalni turizam kroz dodavanje niza sadržaja za turiste kako bi im Općina bila još primamljivija za godišnje odmore. Velika predispozicija razvoja turizma u Općini leži u postojanju predispozicija u razvoju ruralnog turizma. Spajanjem niza novih sadržaja koji bi se trebali realizirati u kontinentalnom dijelu Općine sa obalnim turizmom, Brtonigla će postati vrhunski lokalitet za posjet turista te njihov boravak na području Općine, kako unutrašnje tako i obalne. Cilj turizma općine Brtonigla je pozicionirati se kao kvalitetna turistička destinacija sa smještajnim kapacitetima sa 3 + zvijezdicama. Dodatno je potrebno unaprijediti i raditi na obogaćivanju sadržaja vezanih uz kulturu i povijest na području Brtonigle kako bi se i oni kvalitetno uklopili u turističku ponudu posebno je potrebno staviti naglasak na prapovijesno razdoblje razvoja područja općine Brtonigla.

Prioritet 3. Razvoj poljoprivrede

Mjera 1. Razvoj stočarstva

Mjera 2. Razvoj vinogradarstva i maslinarstva

Podmjera 1. Razvoj i izgradnja vinskih podruma i kušaona

Podmjera 2. Razvoj i izgradnja uljara i kušaona maslinovog ulja

Mjera 3. Razvoj ekološke poljoprivrede

Mjera 4. Razvoj ljekovitog i aromatskog bilja

Mjera 5. Uređenje poljoprivrednih putova

Mjera 5. Razvoj sustava za navodnjavanje

Mjera 6. Razvoj vočarstva

Mjera 7. Razvoj povrtlarstva

Mjera 6. Izgradnja objekata za finaliziranje poljoprivrednih proizvoda

Podmjera 1. Izgradnja mini sirane

Podmjera 2. Izgradnja mini klaonice

Podmjera 3. Izgradnja mini mljekare

Podmjera 4. Razvoj i izgradnja punionica meda

Podmjera 5. Razvoj i izgradnja punionica vina

Podmjera 6. Razvoj i izgradnja punionica maslinovog ulja

Mjera 8. Promocija i plasman poljoprivrednih proizvoda

Mjera 9. Istraživanje i pronalazak starih/novih autohtonih sorti – genotipovi

Mjera 10. Zaštita izvornosti i brendiranje poljoprivrednih proizvoda

Mjera 7. Razvoj istraživačkih institucija za razvoj poljoprivrede i promoviranje razvoja poljoprivrede

Podmjera 1. Razvoj sustava meteoroloških stanica

Podmjera 2. Izgradnja referentnih laboratorija za mljeko, vino i ulje

Velika mogućnost razvoja u poljoprivredi leži u kvalitetnom povezivanju turizma i poljoprivrede tj zelene Istre i plave Istre. Mogućnost bavljenja poljoprivredom u općini Brtonigla jako je velika posebno zbog tradicije poljoprivredne proizvodnje koju stanovnici gaje stoljećima. Velika prednost razvoja poljoprivrede leži i u postojanju „4 vrste zemlje“ na području Općine. Navedeni resurs iskoristiv je u mogućnostima različite poljoprivredne proizvodnje ali i u turističke svrhe.

Korak više koji je potreban napraviti da bi se kvalitetno spojila zelena i plava Istra leži u 3 glavne komponente.

Prva i temeljna komponenta je u razvoju istraživačkih institucija za razvoj poljoprivrede. Razvojem bi se omogućilo zadržavanje mladog i obrazovanog stanovništva u Općini te bi oni mogli raditi na razvoju poljoprivredne proizvodnje ne samo Brtonigle već i čitave Istre.

Druga je poboljšavanje infrastrukture u bavljenju poljoprivredom posebno važna je komponenta razvoja sustava navodnjavanja.

Treća važna komponenta je u izgradnji objekata za finalizaciju poljoprivrednih proizvoda tj gotovih poljoprivrednih proizvoda tipa mlijeko iz mlijekomata, sir, obrađeno meso za prodaju i slć. Sirovina ili poljoprivredni poluproizvod iznimno je neisplativ u smislu bavljenja poljoprivrednom proizvodnjom ali i u smislu potreba općini Brtonigla. Napredak ali i potrebe općine Brtonigla leže u finalnim proizvodima a da bi se oni realizirali potrebno je izgraditi i raditi na poticanju izgradnje objekata za finalizaciju poljoprivrednih proizvoda te hladnjače. Posebno se to odnosi na izgradnju miniklaonica, minisirana i mini mljekara.

Realizacijom navedenih komponenata bi se mogao dostići stupanj dostatnosti poljoprivrednih proizvoda turistima i vlastitog stanovništva.

Prioritet 4. Razvoj poduzetništva i malog obrtništva

Mjera 1. Izgradnja poduzetničke zone i unapređenje postojeće

Mjera 2. Izgradnja poduzetničkog inkubatora
Podmjera 1. Pomoć start – up poduzetnicima

Mjera 3. Razvoj poduzetništva i obrtništva u proizvodnji arheoloških i povijesnih replika i suvenira sa područja općine Brtonigla

Mjera 4. Modernizacija i unaprijeđenje prerade i proizvodnje

Mjera 5. Razvoj i izgradnja sunčanih elektrana isključivo na postojećim građevinskim objektima

Mjera 6. Edukacija stanovništva u sektoru gospodarstva i poduzetništva i promoviranje poduzetništva i obrtništva

Razvoj gospodarstva leži i u razvoju poduzetništva i obrtništva. Kako bi se kvalitetno razvili ali i poboljšali postojećih potrebno je dovršiti izgradnju postojećih poduzetničkih zona. Također je potrebno pomoći novim poduzetnicima kroz razvoj poduzetničkog inkubatora koji će dati dodatni impuls razvoja novim poduzetnicima. Razvoj poduzetništva potrebno je usmjeriti i prema obnovljivim izvorima energije koji su danas jedan od najbrže napredujućih sektora u Svijetu.

Prioritet 5. Razvoj društvenih djelatnosti

Mjera 1. Razvoj i poticanje na osnivanje novih te unaprijeđenje rada postojećih udruga

Mjera 2. Izgradnja i uređenje objekata za boravak predškolske djece

Podmjera 1. Dogradnja uređenje i opremanje dječjeg vrtića

Podmjera 2. Izgradnja i uređenje postojećih parkova za djecu i dječjih igrališta

Mjera 3. Izgradnja i uređenje objekata za djecu školske dobi

Podmjera 1. Dogradnja i uređenje škola

Podmjera 2. Uređenje i izgradnja sportske dvorane sa bazenom

Mjera 4. Izgradnja i uređenje objekata za rekreaciju stanovništva

Mjera 5. Izgradnja i uređenje objekata za stanovništvo treće životne dobi

Podmjera 1. Izgradnja zdravstvenih ustanova

Podmjera 2. Izgradnja dnevnog boravka za starije osobe

Podmjera 3. Izgradnja doma za starije osobe

Mjera 6. Izgradnja centra za mlade

Mjera 7. Edukacija stanovništva o ostvarivanju njihovih prava te poticanje na civilno djelovanje, posebno mladih osoba

Najveće bogatstvo bilo koje Općine ili Grada je njegovo stanovništvo. Općina Brtonigla na navedenom planu raditi jako puno što se vidi kroz bogat rad različitih udruga, postojanje vrtića i velik broj mladog stanovništva.

Da bi se stanovništvo i dalje zadržalo na području Općine ali i povećao broj stanovnika potrebno je i dalje raditi aktivno na društvenom razvoju. Društveni razvoj leži u brigu o različitim dobnim generacijama stanovnika. Od vrtičke dobi do stanovništva treće životne dobi.

Prioritet 6. Razvoj zaštite okoliša

Mjera 1. Razvoj sustava za praćenje zaštite okoliša

Mjera 2. Adekvatno saniranje otpada

Mjera 3. Postavljanje sustava obnovljivih izvora energije

Mjera 4. Izrada planova i strateških dokumenata u svrhu zaštite okoliša te razvoja obnovljivih izvora energije

Mjera 5. Edukacija o važnosti očuvanja okoliša i korištenju obnovljivih izvora energije

Kako bi općina razvijala svoje temeljne razvojne sektore ali još više kako bi brinula o zdravlju stanovništva potrebno je raditi na razvoju zaštite okoliša. Zaštita okoliša treba se provoditi kroz kvalitetno odvajanje otpada te zbrinjavanje istog. Također je potrebno napraviti korak prema osvješćivanju stanovništva u korištenju obnovljivih izvora energije za vlastite potrebe,

7.3. Projekti i prioriteti unutar Općine Brtonigla

6.3.1. Razvoj poduzetničkog inkubatora

Poduzetnički inkubatori okupljaju male poduzetnike koji tek počinju poslovati ili su u fazi rasta i razvoja i nemaju vlastiti prostor. Upravo inkubatori omogućuju poduzetnicima korištenje poslovnog prostora po vrlo povoljnim uvjetima (bez najamnine ili uz smanjenu najamninu) ograničen broj godina. Osim poslovnog prostora, korisnicima su na raspolaganju poslovna infrastruktura, intelektualne i poslovne usluge i dr. U razdoblju inkubacije nakon čega bi trebali postati samostalni i prepustiti mjesto u inkubatoru drugom poduzeću.

Jedan dio usluga poduzetničkog inkubatora je općeg karaktera (administrativni servisi, računovodstvo, pomoć u vođenju i upravljanju poslovanja i dr.) i može se osigurati unutar samog inkubatora, a dio usluga može se obavljati i za vanjske korisnike.

Cilj je poduzetničkih inkubatora ponajprije generiranje novih malih tvrtki na temelju inovacijskih ili poduzetničkih projekata koji se razvijaju u samom centru.

Razina I.

Ona bi obuhvaćala poslove vođenja administrativnih poslova

Razina II.

Obuhvaća najam prostora u kojem bi tvrtke korisnici poslovale. Postojale bi dvije vrste poslovnih prostora.

Razina III.

Posljednja, treća razina obuhvaća intelektualne i usluge prodaje i plasmana usluga i robe.

6.3.2. Razvoj priobalja općine Brtonigla

Uređenje priobalja u svrhu razvoja obalnog turizma. Cilje je prilagoditi i izgraditi javnu infrastrukturu u svrhu boljeg i kvalitetnijeg korištenja i izgradnje obalnog područja.

Potrebno je izgraditi i urediti plaže te šetnice sa ciljem postizanja veće posjeti turista.

Kako bi se turisti zadržali što duže na plažama potrebno je izgraditi prateće objekte koji će služiti turistima. U drugom dijelu nakon plaža potrebno je urediti i ako je potrebno dodatno izgraditi parkove i dječja igrališta kao i rekreacijske sadržaje.

Potrebno je dodatno unaprijediti nautički turizam.

6.3.3. Dogradnja dječjeg vrtića Kalimero

Postojeći dječji vrtić koji djeluje na području općine Brtonigle više ne zadovoljava potrebe zbog velikog broja djece. Kako bi zadovoljavao kako zakonske uvjete a kako kvalitativne uvjete smještaja djece potrebno je isti proširiti tj dograditi.

Projektom se planira adaptacija i dogradnja sadašnje zgrade u kojoj je sjedište

Dječjeg vrtića Kalimero, kako bi se osiguralo dovoljno prostora za odvijanje aktivnosti navedene institucije. Trenutno se zbog manjkavosti prostora, zbog povećanja broja

upisane djece i zbog otvaranja jasličke skupine aktivnosti vrtića odvijaju u otežanim uvjetima. Ovim bi se projektom djelomično riješio taj problem jer bi se osiguralo dodatnog prostora kojime bi se omogućilo korištenje blagovaone (u kojoj je trenutno smještena jaslička skupina).

U dogradnji su predviđene tri glavne prostorije za vrtićke grupe od 20 djece površine cca 60 m² (3 m²/dijete) te jedna soba za jaslice za grupu od 12 djece (5 m²/dijete). Svaka soba ima prateće sanitarne prostorije, spremište za igračke i pomagala te garderobu na ulazu. Jaslice imaju prostor za previjanje te njegu i pranje djece jasličkog uzrasta. U dogradnji je predviđen i prostor za kućnog majstora. U postojećem dijelu vrtića se vrše preinake kuhinje u skladu s aktualnim sanitarnim propisima, dograđuje se vjetrobran i ulaza nadstrešnica, prizemna soba se prenamjenjuje za ulazni hol, vrši se preinaka wc-a u prizemlju te se formira prostorija pranja i glačanja rublja s odjeljkom za čistačicu a grade se posebni wc-i za odrasle (goste i osoblje). U postojećoj blagovaoni se ukida otvorena prostorija sa sjeverne strane te se time proširuje blagovaona. Na katu se adaptira dnevna soba tako da se dobije ured ravnateljice, soba za odgajatelje s bibliotekom, arhiva, soba medicinske sestre, wc za osoblje i čajna kuhinja, a bivši ured ravnateljice se prenamjenjuje u prostoriju pedagoga/psihologa.

6.3.4. Izgradnja hostela i centra za mlade

Obnovom zgrade nekadašnje škole u Novoj Vasi planira se izgraditi hostel i centar za mlade cijele Općine Brtonigla a i šireg područja. Tu bi se okupili također i volunteri brtoniške Agencije Lokalne Demokracije koji svake godine dolaze u Brtoniglu putem EVS programa Europske unije, te bi se u zgradi odvijale razne aktivnosti kao što su istraživačke djelatnosti, djelatnosti za razvoj turizma, djelatnosti za ruralni razvoj, društvene djelatnosti itd. Budući da trenutno mladi u Brtonigli nemaju adekvatan prostor za okupljanje i razvijanje zajedničkih projekata i aktivnosti, ovim bi se projektom osigurala adekvatna infrastruktura za njihove potrebe, a na prvom bi se katu zgrade izgradio hostel, radi osiguravanja smještaja svim posjetiteljima i riješio bi se problem nedostatka smještajnog kapaciteta na području Općine Brtonigla, koji je izraženiji tijekom turističke sezone.

6.3.5. Dovršetak, razvoj i valorizacija muzeja vina i seljačkog stvaralaštva

Muzej vina i seljačkog stvaralaštva biti će smješten u objektu starog industrijskog mlina. Izgradnjom i uređenjem očuvat će se povijesni objekt industrijskog mlina. Muzej vina i seljačkog stvaralaštva biti će prvi takve vrste u Hrvatskoj i vrhunski turistički proizvod općine Brtonigla.

Unutar zgrade muzeja smjestiti će se vrlo važna povijesna zbirka, te će ista zgrada postati vrlo važan edukativno-kulturni centar gdje će se promovirati proizvodi lokalnih proizvođača, organizirati će se seminari i predavanja, promovirati će se vina našeg područja otvaranjem vinoteke za vanjske goste i za posjetitelje, provoditi će se radionice kojima će sudjelovati međunarodni stručnjaci; u sklopu zgrade organizirati će se kulturne i ostale manifestacije u za to predviđeni vanjski prostor.

6.3.6. Golf igralište 'Fratarska šuma'

Projekt izgradnje golf igrališta 'Fratarska šuma' dio je Programa razvoja golfa kao jednog od elemenata razvojne strategije hrvatskog turizma.

Projekt je lociran u neposrednoj blizini obale u tzv. Fratarskoj šumi, u zaleđu postojećeg kampa 'Park Umag' te se proteže na površini od oko 77 hektara. Projekt obuhvata izgradnju golf igrališta (18 rupa) s klupskom kućom i pratećim sadržajima za održavanje igrališta s akumulacijskim jezerom te zelenim površinama. Projektom je također predviđena zona za smještajne kapacitete odnosno vile koje su predviđene kao samostojeci i objekti u nizu. Osnovna ideja projekta je što manje mijenjati prirodan izgled i strukturu pejzaža te ukomponirati elemente koji će omogućiti gostima osjećaj da se nalaze u Istri. Za projekt je ishođena lokacijska dozvola.

6.3.7. Uređenje arheoloških parkova i izletničko-rekreacijskih punktova

Riječ je o uređenju arheoloških parkova na lokacijama gradine Valeron, kaštela Sv. Juraj i pecine kod Sv. Jurja, te o sanaciji gradina Sv. Dionizij i Grumace. U skladu s PPUO Brtonigla ovi bi lokaliteti bili i izletničko-rekreacijski punktovi. Svi se lokaliteti nalaze u unutrašnjem dijelu Općine (blizina Nove Vasi i Srbana), u vrlo lijepom okruženju (Prirodni Park Škrline ili uzvisina iznad rijeke Mirne) te u blizini različitih rekreacijskih staza. Pripremljen je elaborat o valorizaciji gradine Valeron, kaštela Sv. Juraj i pecine kod Sv. Jurja s pripadajućim okvirnim troškovnikom.

6.3.8. Spajanje kanalizacijskog sustava Brtonigla i Nove Vas na kanalizacijski sustav Novigrad

Varianta 1 je spoj Brtonigle i Nove vasi na sustav kanalizacije Novigrad u Fiorinima. Za ovu variantu trebaju dva kolektora od UPOV Brtonigla do do naselja Fiorini i UPOV Nova Vas do Fiorina. Trasa Brtonigla – Fiorini dužine je 3906 m sa gravitacijskim vodom profila. Kolektor Nova Vas – Fiorini ide prvo tlačno (700 m) proti naselju Pavići, a zatim gravitacijski 4498 m prema Fiorinima. Postojeći kolektor Fiorini - Korigador završava sa crpnom stanicom u naselju Korigador pa onda ide prema sustav Novigrad.

Vrijednost investicije što se tiče djela Općine Brtonigla iznosi cca 1.800.000,00 €.

6.3.9. Projekt valorizacija starogradske jezgre naselja Brtonigla

Sukladno Strateškim smjernicama i Akcijskom planu razvoja turizma Općine Brtonigla izrađenog od strane Instituta za turizam iz Zagreba, Brtonigla trebala bi postati urbanističko-arhitektonski uređeno mjesto s nekoliko parkirališta izvan središta mjesta, uređenom središnjom pješačkom zonom, uređenim trgovima i parkovima; trebale bi se urediti fasade, postaviti jedinstvena komunalna oprema; pri uređenju mjesta trebala bi se poštivati lokalna graditeljska tradicija.

Opis glavnih predviđenih aktivnosti projekta, koji ima za cilj valorizaciju starogradske jezgre:

1. Rekonstrukcija pavimentacije i dijela nadzemne i podzemne infrastrukture Trga Sv. Zenona i pokrajnjih ulica;
2. Izgradnja oborinske odvodnje naselja Brtonigla;
3. Uređenje fasada i krovništa u općinskom i privatnom vlasništvu u starogradskoj jezgri u naselju Brtonigla.

Realizacija projekta predviđena je u fazama

6.3.10. Modernizacija i razvoj korištenja obnovljivih izvora energije i energetske učinkovitosti

Predviđena je modernizacija javne rasvijete sa klasične na ekološku javnu rasvjetu.

Provedenim projektom bi se ostvarile značajne uštede po proračunu Općine te bi Općina napravila korak više prema održivom i ekološkom razvoju.

Projektna dokumentacija je napravljena. Vrtić, općina, škola i slć – obnovljivi – pelete, fasade sa termoizolacijom.

Potrebno dodatno razvijati i ulagati u obnovljive izvore energije te postojeće objekte priključivati na obnovljive i ekološke izvore energije.

6.3.11. Razvoj istraživanja poljoprivrede

Pokrenuti razvoj poljoprivrednih istraživačkih institucija koje će raditi na razvoju novih i zaštiti starih poljoprivrednih sorti (4 zemlje, autohotni kvasci, DNK analiza autohtonih sorti) i zaštita izvornosti.

7. PROGRAMI STRUKTURNIH I KOHEZIJSKIH FONDOVA EU-A IZ KOJIH SE PREPORUČA FINANCIRANJE PROJEKATA

7.1. Programsko razdoblje 2014. - 2020.

U programskom razdoblju 2014-2020, korištenje EU fondova je, za razliku od programskog razdoblja 2007-2013, uvjetovano postizanjem konkretnih rezultata kroz:

- Koncentraciju na ciljeve i prioritete strategije *Europa 2020*
- Podržavanje integralnog planiranja
- Okrenutost rezultatu – kontrola napretka prema dogovorenim ciljevima
- Obavezni output indikatori i indikatori rezultata
- Ispunjenost prethodnih uvjeta
- Jačanje teritorijalne kohezije
- Pojednostavljenje provedbenih procedura, procedura prikazivanja troškova i usklađivanje pravila prihvatljivosti

Dokument EUROPA 2020 definira 11 tematskih ciljeva i to:

1. Jačanje istraživanja, tehnološkog razvoja i inovacija
2. Povećanje pristupa, korištenja i kvalitete informacijskih i komunikacijskih tehnologija
3. Povećanje konkurentnosti malih i srednjih poduzeća (za ERDF), poljoprivrednog sektora (za EAFRD) te ribarskog i akvakulturnog sektora (za EMFF)
4. Podupiranje prijelaza na niskougljično gospodarstvo u svim sektorima
5. Promicanje prilagodbe na klimatske promjene, prevencija i upravljanje rizikom
6. Zaštita okoliša i promicanje učinkovitosti resursa
7. Promicanje održivog transporta i otklanjanje čepova u ključnim mrežnim

infrastrukturama

8. Promicanje zapošljavanja i podupiranje mobilnosti radne snage
9. Promicanje socijalne uključenosti i borba protiv siromaštva

10. Ulaganje u obrazovanje, vještine i cjeloživotno učenje

11. Jačanje institucionalnih kapaciteta i učinkovite javne uprave

U Republici Hrvatskoj je za određivanje prioriteta za financiranje unutar navedenih tematskih ciljeva osnovano sedam tematskih radnih skupina uključujući i tematsku radnu skupinu za izradu Ekonomskog programa.

Operativni programi

Ministarstvo poljoprivrede, Uprava vodnoga gospodarstva sudjelovalo je u radu tematske radne skupine III. koja pokriva tematske ciljeve pod točkom 4., 5. i 6., te tematske skupine VII. koja je bila zadužena za izradu Ekonomskog programa.

Za dostizanje navedenih ciljeva na raspolaganju su slijedeći Europski strukturni i investicijski fondovi:

ERDF – Europski fond za regionalni razvoj

Sredstva ERDF-a namijenjena su smanjenju razlika u razvoj između pojedinih članica EU-a: ulaganja u infrastrukturu, proizvodnju, malo i srednje poduzetništvo te regionalni razvoj.

ESF - Europski socijalni fond

Cilj korištenja Socijalnog fonda je ekonomska i socijalna kohezija kroz podizanje životnog standarda i smanjenja razvojnih razlika među regijama / članicama. Prioriteti su unaprjeđenje mogućnosti zapošljavanja i samozapošljavanja, edukacija, fleksibilnost tržišta rada, socijalna uključenost i dr.

CF – Kohezijski fond

Koristi se za financiranje velikih infrastrukturnih projekata (> 25 odnosno >50mn EUR) na području prometne infrastrukture i zaštite okoliša, u zemljama čiji je BDP < 90% prosjeka EU.

EARDF - Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj

Fond je namijenjen poticanju konkurentnosti (modernizacija, prilagodna standardima EU, razvoj infrastrukture i dr.), zaštiti okoliša i upravljanje zemljištem, gospodarska raznolikost i kvaliteta života.

EMFF - Europski fond za pomorstvo i ribarstvo:

Osnovni cilj Europskog fonda za ribarstvo je osiguravanje održivog ribarstva u EU, a njegova sredstva namijenjena su prilagodbi ribarske flote radi postizanja veće konkurentnosti, zaštiti okoliša, obrazovanju u ribarstvu i pratećoj industriji, te povećanju raznolikosti gospodarskih aktivnosti u ribarskim zajednicama.

Osnovni strateški i programski dokumenti u programskom razdoblju 2014-2020 su:

1. Zajednički strateški okvir (Common Strategic Framework –CSF) - Opsežna investicijska strategija koja prevodi ciljeve dokumenta Europa 2020 u ključne aktivnosti za kohezijske i strukturne fondove, uspostavlja koordinacijske mehanizme između fondova, olakšava teritorijalnu i sektorsku koordinaciju intervencija sa drugim relevantnim politikama i instrumentima EU. Zajednički strateški okvir je prilog regulativi za strukturne i kohezijske fondove, dakle obvezujući je.
2. Partnerski ugovor – ugovor između EU i svake zemlje članice kojim se definira financiranje iz CSF fondova. Analiza razvojnih potreba sa referencom na tematske ciljeve i ključne aktivnosti iz CSF i ciljeve
3. Operativni program je provedbeni dokument usklađen s Partnerskim ugovorom kojim su:

- definirani prioriteti sa specifičnim ciljevima, financijske alokacije iz EU fondova i nacionalno sufinanciranje

- postavljeni financijski i output indikatori u odnosu na postavljene troškove i operacije koje se financiraju, te indikatori rezultata za prioritet

- opisane aktivnosti poštujući principe jednakosti spolova, nediskriminacije i održivog razvoja.

7.2. *Financiranje iz izvora ostalih fondova Europskih institucija i Vlada*

Uz strukturne i kohezijske fondove postoji niz fondova razvoja lokalnog karaktera i fondova stranih Vlada u svrhu razvoja određenih Regija EU-a.

Potrebno je nasloniti kandidiranje projekata i na navedene projekte jer se pomoću njih može mnogo brže određen dio projekata financirati.

7.3. *Financiranje projekata iz fondova Vlade Republike Hrvatske*

Unatoč ulasku u EU i postojanje niz strukturnih i kohezijskih fondova EU-a, Vlada RH provoditi dalje financiranje niza projekata za razvoj JLS-a preko Ministarstava i Agencija.

Prednost navedenih natječaja je u tome što mnogi od njih financiranju između ostalog i projektnu dokumentaciju za projekte koji se planiraju kandidirati prema strukturnim i kohezijskim fondovima EU-a te što se preko navedenih ostvaruje mnogo brže financiranje nego preko fondova EU-a. Nedostatak navedenih je što su u pravilu takvi iznosi koji se dodjeljuju mnogo manji od onih iz fondova EU-a.

7.4. *Poljoprivreda i CAP (Common Agricultural Policy)*

Hrvatsku poljoprivredu će ulaskom u Europsku uniju određivati u najvećem dijelu zajednička poljoprivredna politika Europske unije (Common Agricultural Policy – CAP), zato je potrebno se upoznati s temeljnim odredbama dokumenata po kojima se provode u praksi mjere CAP-a.

CAP je sustav poticaja i programa koji iznosi 54,7 milijardi €, odnosno 43 % proračuna Europske Unije. CAP kombinira direktne poticaje za kulture uključujući garantirane minimalne cijene za određene proizvode, uvozne tarife i kvote na određenim proizvodima izvan Europske unije. Sadašnja reforma koja je u tijeku trebala bi smanjiti uvozne kontrole i preusmjeriti poticaje u odnosu na zemljišne

površine, a ne prema određenim kulturama. Prijelazna faza je trajala do 2012 godine.

Nova faza starta sa usvajanjem Europske zajedničke poljoprivredne politike 2014. godine.

Povijest i očekivani razvoj CAP-a

Europska komisija osnovala je CAP 1960. godine, a 1957. godine je ustanovljeno zajedničko tržište Rimskim Ugovorom 1957. godine. Početni ciljevi Rimskog ugovora bili su:

1. Povećanje produktivnosti promocijom tehničkog napretka i postizanjem optimalne uporabe faktora proizvodnje, posebno rada
2. Osigurati dostojan životni standard ruralne zajednice
3. Stabilizirati tržište
4. Osigurati dostupnosti opskrbe
5. Osigurati potrošačima hranu po prihvatljivim cijenama

CAP je prepoznao potrebu različite socijalne strukture ruralnih područja i prirodnih dispariteta između različitih poljoprivrednih regija i potrebe za postupnim prilagođavanjem i izravnavanjem stupanja njihovog razvitka.

Tada su određene tri vrste mjera:

1. Interventne cijene u slučaju poremećaja na tržištu
2. Izravni poticaji poljoprivrednim proizvođačima kojima su isplaćivani po zemljišnoj površini i količini proizvodnje za određenu kulturu, a što je reformom 2005. ukinuto te je ostalo samo načelo zemljišne površine kao kriterijima, a pojačana je komponenta povoljnog utjecaja na okoliš
3. Kvote koje su bile isplaćivane za stavljanje u strane bile su tzv. kvote stavljanja u stranu tj. smanjenja proizvodnje za određene proizvode kao što su mlijeko, žito i vino zbog prijetnje hiperprodukcije. Sada se također postupno

napušta ta metoda stimuliranja, zbog rastućih cijena i povećane potrebe za hranom, odnosno biogorivima.

Godine 1984. ustanovljene su kvote mlijeka koje su dovele do sadašnjih nestašica mlijeka jer su ograničavale pojedine zemlje u apsolutnim iznosima proizvodnje.

Agenda 2000. uvela je termin multifunktionalnosti poljoprivrednih aktivnosti nastojeći ojačati tri područja:

1. Agroekološke programe
2. Podršku za najzapostavljena područja
3. Potporu u investiranju s ciljem podizanja poljoprivredne produktivnosti i konkurentnosti

Reforma 2003. provedena je istovremeno s ulaskom 10 novih zemalja istočne i južne Europe. Ta reforma dala je veću slobodu zemljama članicama da odaberu dali će se potpore isplaćivati na razini pojedinih gospodarstava ili na regionalnoj osnovi. Korisnici imaju veću fleksibilnost i mogu sami određivati što će proizvoditi osim voća, povrća i stolnog krumpira. Zauzvrat moraju svoju zemlju držati u dobrom stanju plodnosti uz primjenu svih mjera očuvanja okoliša.

Sve više se kao kriterij dodjeljivanja potpora uvodi provođenje mjera zaštite okoliša, dobrobit životinja, kvaliteta i sigurnost hrane te investicije u podizanje produktivnosti. Iz istog razdoblja tj. 2003. godine datiraju i mjere smanjenja stakleničkih plinova što bi trebalo postići u 5,75 % do 2010 i 8 % do 2007, a to praktički znači korištenje obradive zemlje za proizvodnju biogoriva.

U međuvremenu se kroz praksu došlo do spoznaje da je to neprovedivo, budući da Europa ne raspolaže dostatnim slobodnim površinama koji bi namijenila proizvodnji biogoriva jer bi u suprotnom izazvala nesrazmjerno veće povećanje cijena hrane.

Jedan od mogućih pravaca u kojem će evoluirati daljnja reforma CAP-a biti će ukidanje načela financijske solidarnosti, što će značiti da se svaka zemlja financira posebno. Daljnja posljedica je da će bogate zemlje, kao Njemačka, Francuska, Nizozemska i Švedska moći više izdvajati za potporu svojoj poljoprivredi dok će nove

članice osobito iz Južne i Istočne Europe moći daleko manje izdvajati za iste namjene. To će značiti da neće moći srednjoročno doseći istu tehnološku i konkurentsku razinu proizvodnje kako bi dostigla tradicionalne članice.

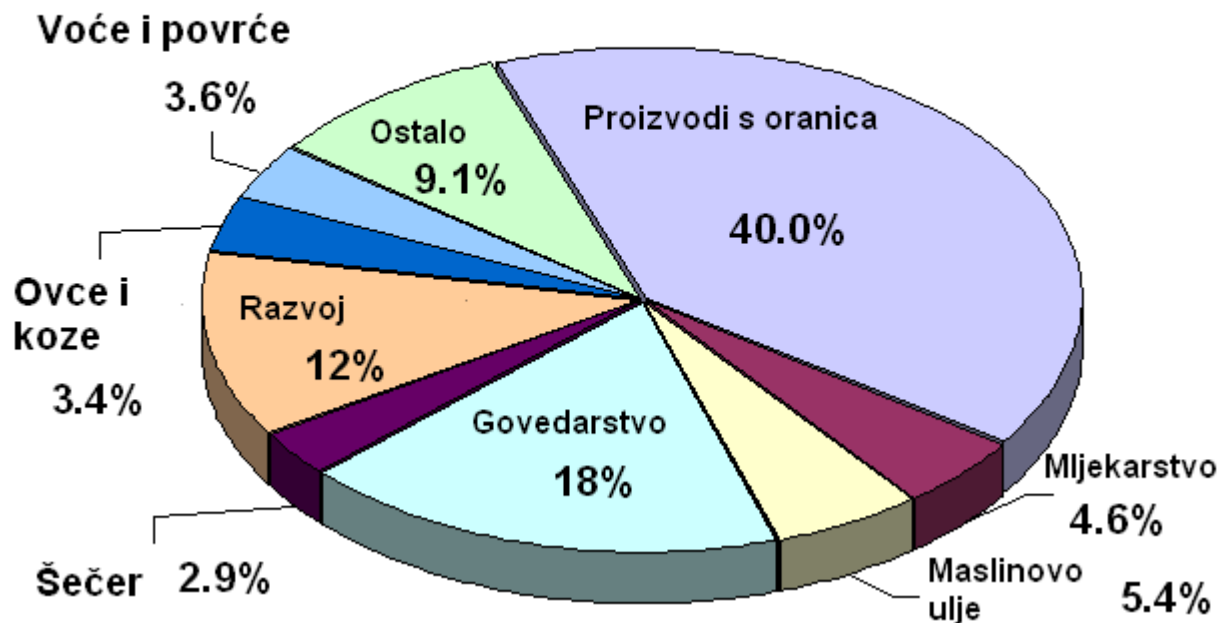
Smatra se da će to biti jedan od glavnih prijedora u debatama o daljnjoj reformi CAP-a. Predstoje također i tvrdi pregovori za promjene u statusu:

1. Mliječnih kvote - najvjerojatnije da slijedi postupno ukidanje tih kvota zbog rastuće svjetske potražnje i već sada nedostatne proizvodnje, pa je postalo apsurdno ograničavati količine
2. Alokacija i transparentnost u CAP isplatama – u sustavu postoje mnoge nejasnoće te sve strane traže preglednost isplata i dostupnost informacija
3. Biogoriva - cilj je smanjenje CO₂ emisije za 20 % u sljedećih 13 godina, a komisija očekuje da će obnovljiva energija do 2020 iznositi 20 % od ukupne potrošnje od čega minimum 10 % biogoriva. Upravo to je postalo problematično zbog nemogućnosti da se značajnije zemljišne površine prenamjene za proizvodnju biogoriva, a bez da se izazovu veći poremećaji na tržištu hrane.

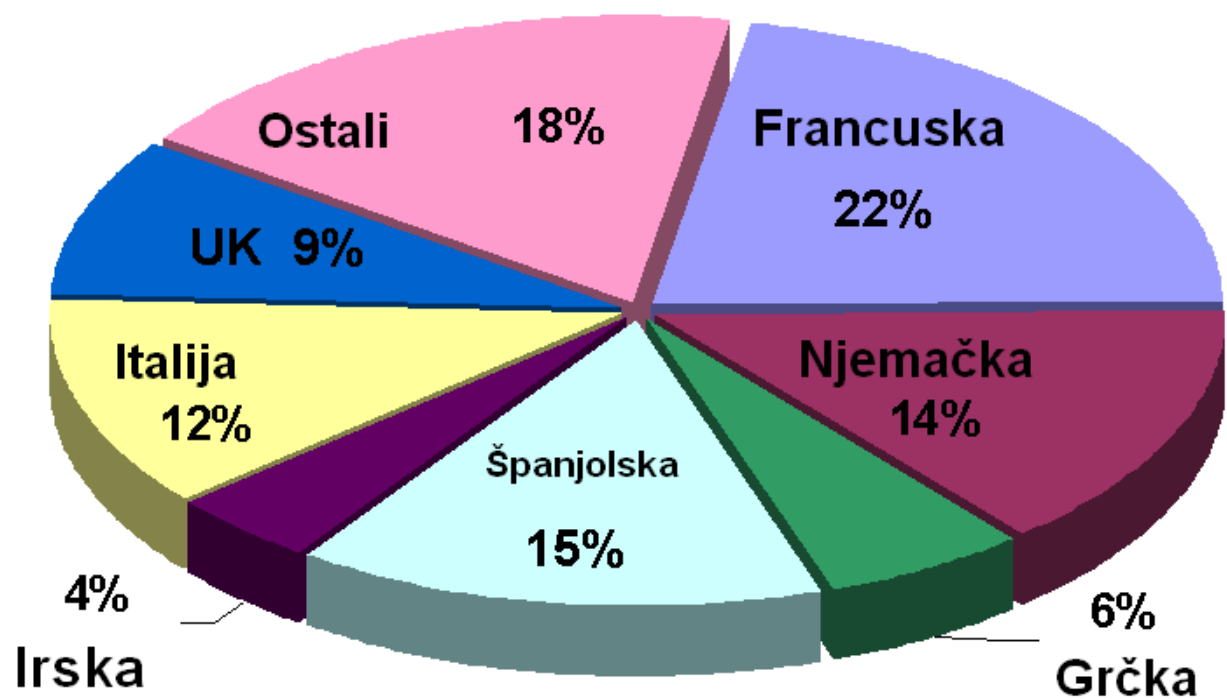
Nove zemlje se smatraju oštećene zbog toga što najveći dio potpora odlazi velikim proizvođačima, a u novim članicama raspoložive su manje zemljišne površine po jednom proizvođaču što ih stavlja u neravnopravan položaj.

Važno je biti upoznat s činjenicama o mogućoj daljnjoj evoluciji politike i prakse CAP-a kako ne bismo imali iluzije i prevelika očekivanja o mogućem sponzorstvu našim poljoprivrednim proizvođačima.

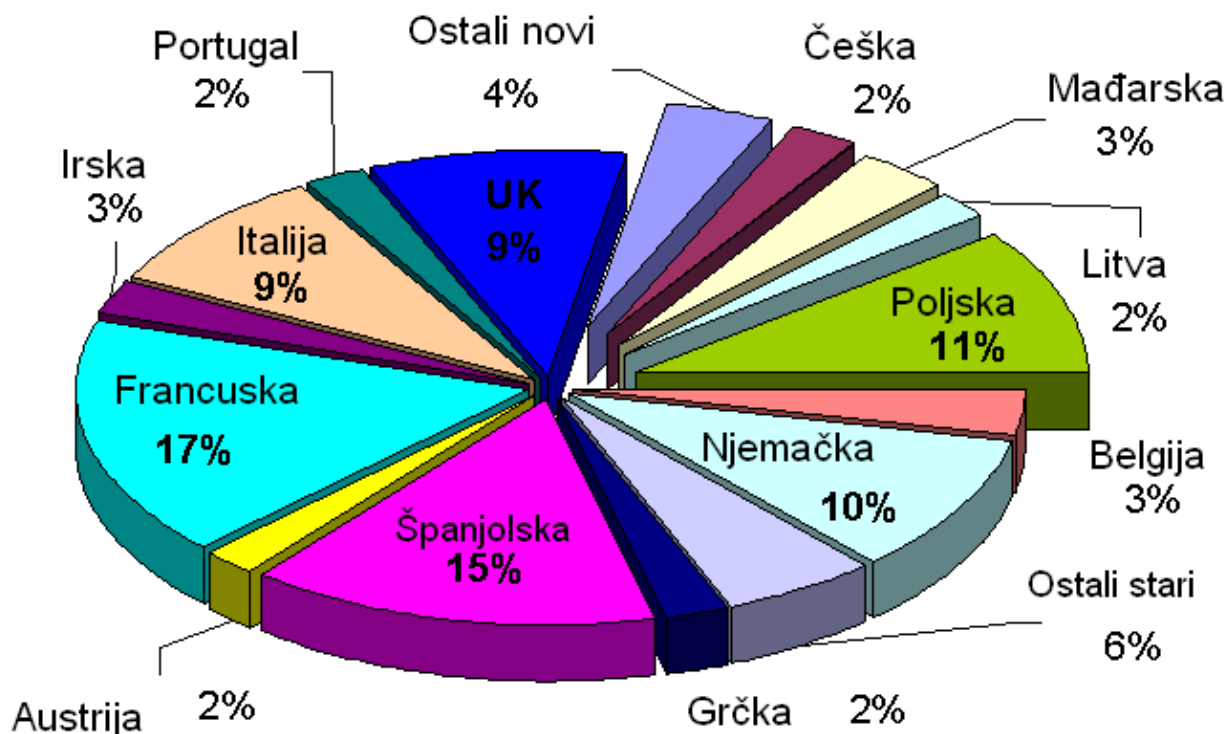
Sektorska struktura fondova CAP-a

Struktura korisnika CAP-a

Postotak obradivih površina u EU po zemljama

Zaključna razmatranja uz CAP

Zajednička agrarna politika u priličnoj je mjeri evoluirala od svojih početnih načela i ciljeva. Dok je po utemeljenju bilo važno podupirati što veću proizvodnju uz dobivanje velikih količina jeftinih proizvoda današnja doktrina temelji se na postizanju ravnoteže koja će prevagnuti prema kvaliteti, ekološko prihvatljivoj proizvodnji i očuvanju okoliša, osiguranju određene količine biogoriva kao dijela obnovljivih izvora energije.

Zemlje nove članice ne mogu više računati na linearnu participaciju u fondovima CAP-a iz razloga što među vaneuropskim zemljama raste otpor i pritisci da se potpore CAP-a smanje jer prema njihovim shvaćanjima stvaraju nepotrebne poremećaje u paritetima cijena, umjetno smanjujući troškove proizvodnje u Europi i samim time nelojalnu konkurenciju prema proizvođačima iz trećih zemalja.

Takva shvaćanja prodiru i u zemljama EU-a pa se sve više zastupa stajalište da bi preusmjerenjem obilnog financiranja putem CAP-a prema drugim sektorima bili postignuti daleko veći razvojni efekti, a da bi se dostupnost hrane po povoljnim cijenama mogla postići ukidanjem sadašnjih diskriminatornih uvoznih nameta. Takva se politika pokušava artikulirati u okviru WTO-a u svim pregovorima o usklađivanju tarifa između vodećih industrijskih zemalja i nerazvijenog dijela svijeta.

Od svega ovoga za nas je bitno usvojiti ta nova doktrinarna načela koja će najkraće upućivati na:

- Okrupnjavanje zemljišnih površina
- Proizvodnju visokokvalitetnih proizvoda
- Smanjenje nitratnih gnojiva po jedinici površine (u tomu Hrvatska neće imati problema jer ni sada ne postoji prekomjerno korištenje umjetnih gnojiva).
- Također se valja oduprijeti očitoj zabludi da se može proizvesti dovoljno biogoriva koliko predviđaju energetske povelje, a da se značajno ne smanjuju površine namijenjene proizvodnji hrane

Kriteriji za odabir projekata

Odabir projekata važan je proces. Projekti odabrani za provedbu kroz PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA moraju biti u skladu s dogovornom PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA strategijom te s županijskim i nacionalnim strategijama i planovima. Projekti moraju biti izvedivi i moraju biti selektirani na transparentan način. Ove i druge kriterije razmotrila je konzultantska tvrtka Jaić Consulting d.o.o. te donijela odluku o procesu odabira projekata i njima pripadajućim kriterijima opisanim u Tablici 4.1

Tablica 4.1: Dogovorni kriteriji za odabir projekata

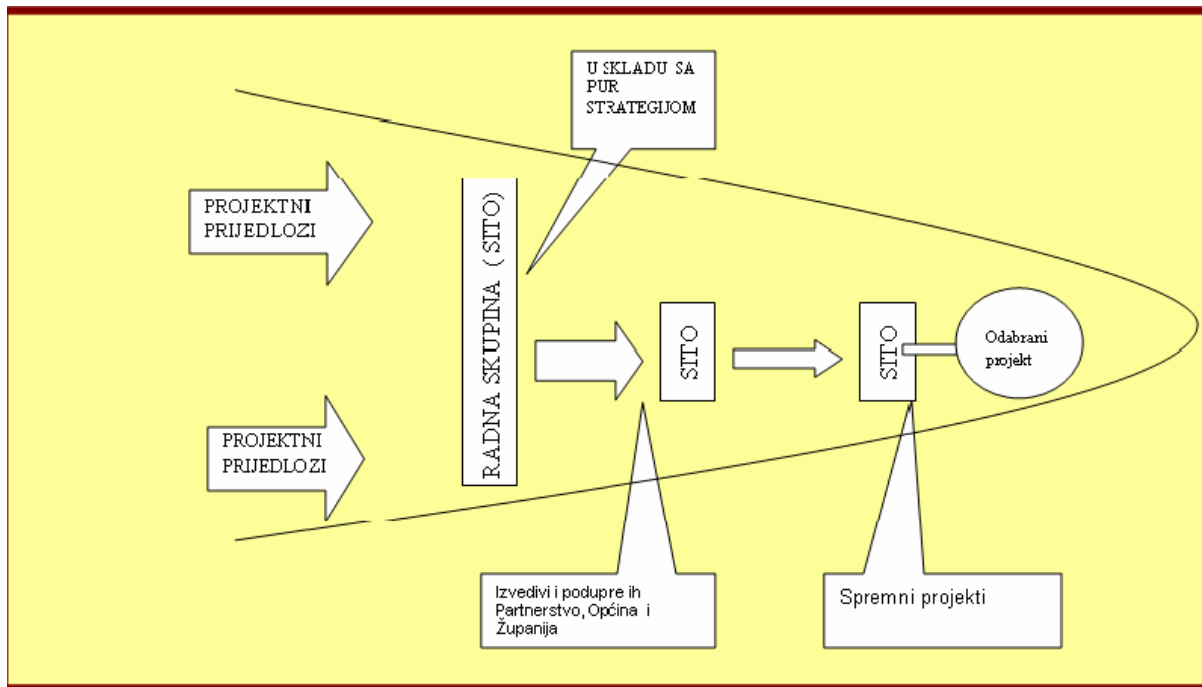
Stupanj	Kriteriji (Projekti bi trebali)	Ishodi
IDENTIFIKACIJA Ovim se procesom odabiru projekti.	<p>Mogu biti u bilo kojoj fazi razvoja projekta, od početne zamisli do detaljnog plana, ali moraju:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Odražavati strategiju PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA-a – tj. pozivati se na pitanja iz osnovne i SWOT analize i proizlaziti iz prioriteta i mjera PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA-a. ☐ Podudarati se sa ostalim odobrenim planovima (tj. postojećim i odobrenim nacionalnim/ županijskim prostornim planovima i planovima jedinica lokalne samouprave) <p><u>I u najboljem slučaju bi trebali:</u></p> <p>Pridonositi poboljšanju ekološkog upravljanja Općine Brtonigla</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Pridonositi održanju lokalne infrastrukture ☐ Graditi lokalne kapacitete u privatnom ili javnom sektoru 	<p>Dugačka lista projekata s pravom prvenstva koji zadovoljavaju kriterije podijeljene po sektorima. Ti sektori bi se u potpunosti trebali prilagoditi vladinim (i donatorskim) sektorima.</p> <p>Karakteristični sektori bi bili:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Razvoj poduzetništva ☐ Razvoj poljoprivrede ☐ Infrastruktura i "smeđi okoliš" (kanalizacija, odlagališta otpada i sl.) ☐ Prosvjeta i razvoj ljudskih resursa ☐ Zdravstvo i socijalna skrb ☐ Kulturna baština, zeleni okoliši turizam

	☐ Općenito se prilagođavati horizontalnim načelima EU	☐ Valorizacija kulturoloških i arheoloških lokaliteta
--	--	--

Stupanj	Kriteriji (Projekti bi trebali)	Ishodi
<p>DAVANJE PRVENSTVA (PRIORITETA)</p> <p>Primjena ovih kriterija će se poslužiti prethodno utvrđenim podacima koji uključuju izbor, opseg, troškove i dobrobiti.</p> <p>Ako su ovi nepostojeći, ostaje neizvjesno da li će projekt biti svrstan pod projekte sa pravom prvenstva.</p>	<p>Obavezni kriteriji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Mora biti označen kao projekt sa pravom prvenstva od strane Partnerskog odbora</i> • <i>Može se brzo razviti u potpuno izvediv i ponuditi detaljni plan izvedbe – (bez značajnijih tehničkih, ekoloških, financijskih, privrednih ili socijalnih pitanja)</i> • <i>Može se brzo izgraditi – npr. nabavka zemljišta ne predstavlja problem, postojeća lokacijska/građevinska dozvola</i> • <i>Raspoloživa sredstva sufinanciranja. Prikazati druge izvore sufinanciranja do 20 % troškova projekta</i> • <i>Početna procjena optimizira dobit prema troškovima</i> • <i>Može biti rukovođen i održavan od strane odgovorne organizacije</i> <p>Poželjni kriteriji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Da predstavlja preduvjet za provedbu slijedećih projekata</i> • <i>Potencijalno privlači dodatne Fondove Općini i Županiji</i> • <i>Nadopunjuje ostale PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA</i> 	<p>Lista VISOKO PRIORITETIZIRANIH</p> <p>projekata u svakom od sektora koji uglavnom zadovoljavaju pred izvedbu. Ovo prilagođavanje prioriteta na lokalnoj razini sa prioritetima vlade i donatora olakšava pristup sredstvima financiranja. Projekti iz svakog sektora trebaju biti upakirani tako, počevši od onih sa najvećim pravom prvenstva, da se što bolje prilagode postojećim sredstvima financiranja.</p> <p>Ako je projekt sa pravom prvenstva proglašen neizvedivim, onda se mogu uključiti daljnji prioritetni projekti iz istog sektora.</p>

	<p><i>projekte</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Promovira socijalnu uključenost</i> 	
<p>NACRT PROJEKATA za sve projekte sa pravom prvenstva</p>	<p>SVI prioritizirani projekti trebali bi uključivati:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Predmet, prioritet i mjeru za koju se veže prijedlog projekta • Kratki opis postojeće situacije • Kratki opis prijedloga rješenja koji sadržava mogućnosti, ciljne korisnike, dopunske projekte i operativne odgovornosti • Trenutni status pripreme • Sva ključna pitanja u vezi sa okolišem ili nabavkom zemljišta <p>Uključenje u prostorni plan za visoko prioritizirane projekte:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Točni izdaci u rasponu od manje ili više 25 % • Početna procjena o koristima • Definiranje organizacije za sufinanciranje (i fondovi) • Kratak pregled plana primjene sa pripremljenim vremenskim tijekom i odgovornostima. 	<p>Matrica za projekte sa pravom prvenstva prema sektoru kao što je pokazano u tablici ispod:</p>

Od projektnog prijedloga do provedbe projekta!

“Prosijavanje” Proces odabira projekata: Neki projekti možda neće uspjeti!
Ako nisu jasno opravdani i odgovarajući tj. ako nisu u skladu s PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA strategijom i nacionalnim programima i prioritetima donatora itd.

Okvirni prioritetni projekti i “pipeline” (mreža) projekata

Dogovorni kriteriji za odabir projekata vode identifikaciju projekata. To je dinamičan proces, i uključuje davanje prvenstva (prioriteta) onim projektima koji su u skladu s PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA strategijom i koji su spremni za provedbu odnosno kompletirani s potpunom i pozitivnom procjenom izvedivosti. Slijedeći nakon tih prioritetnih projekata biti će oni projekti koji trebaju biti detaljizirani do različitih stupnjeva. Svi ti projekti sačinjavaju “pipeline” projekata koji se jednostavno mogu podijeliti na slijedeće:

- **Projekte koji su spremni za provedbu** - Projekti spremni za provedbu, sve potrebne dozvole su dobivene i potpuna procjena izvedivosti je završena i pozitivna.
- **Projekte koji zahtijevaju potpunu procjenu izvedivosti** - Projekti koji mogu imati pozitivnu pred-studiju izvedivosti, ali za koje je sada potrebna potpuna studija izvedivosti, detaljni plan i/ili procjena troškova i koristi (cost-benefit analiza).
- **Projekte za koje su još potrebne pred-studije izvedivosti te početne procjene učinaka**
- **Projekti koji zahtijevaju procjenu izvedivosti i ranu procjenu učinaka.**
- **Projektne prijedloge** - Ideje koje će trebati razviti u projekte.

Očekuje se da će se cjelokupni "pipeline" projekata izraditi na način pokazan na slici 5.2. Ideja je razvijati sve više i više prikladnih projekata za provedbenu fazu nego što je slučaj na početku provedbe PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA -a. Slika 5.2 je shematski prikaz relativnih udjela svakog sektora tijekom vremena.

"Pipeline" projekata je proces koji se često opisuje kao početni dio upravljanja projektnim ciklusom. Projektne ideje najvažniji su dio ovog procesa. Ideje se moraju u budućnosti tražiti putem dobro organiziranih javnih poziva što će omogućiti široko sudjelovanje u PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA procesu (i općenito u razvoju Općine). Taj postupak valja ponoviti dvaput godišnje kako bi se osiguralo da se dobre ideje, u bilo koje vrijeme tijekom ovog postupka, mogu razviti u projekte. Sve ideje dostavljaju se u sličnom formatu koji se može prenijeti u bazu podataka i razvrstati prema ključnim kriterijima.

Priprema projekata mora se obavljati za mnogo projekata prema njihovom stupnju pripremljenosti za provedbu. U bilo koje vrijeme, projekti koji su spremni za provedbu biti će u početnom stadiju provedbe dok će se istodobno raditi studije izvedivosti i

pred-izvedivosti za druge projekte, u nadi da će se "proizvesti" projekti spremni za provedbu odmah nakon kraja provedbe prvog kruga projekata. Cilj je da se uvijek ima u provedbi što više relevantnih projekata u Općini – koliko god sustav to može podnijeti. Posebice relevantni projekti su oni koji mogu kombinirati više od jednog prioriteta. To bi moglo uključivati one projekte koji razvijaju i čine dostupnom nove ili odgovarajuće tehnologije za lokalne tvrtke kroz predloženi lokalni Centar za nove tehnologije. Time bi se rješavale poslovne potrebe za uslugama, potreba za razvijanjem veće lokalne stručnosti na visokim položajima te potreba za boljim povezivanjem obrazovanja s potrebama lokalnih poduzeća.

HORIZONTALNE TEME EUROPSKE UNIJE

PUR- strategija lokalnog ravoja Općine Brtonigla zamišljen je tako da se adekvatno odnosi prema slijedećim važnim razvojnim temama Europske unije:

- Razvoj informacijskog društva
- Promocija jednakih mogućnosti i ljudskih prava
- Upravljanje okolišem i "održivost"
- Nastavak privatno-javnog partnerstva i učinkovite demokracije

Strategija informacijskog društva za Općinu Brtonigla

Informacijsko društvo se već pokazuje kao jedan od glavnih pokretača ekonomskih i društvenih promjena u Europi. Više nije slučaj da je ekonomski rast moguć ako samo neki pojedinci imaju pristup informacijama. Prijelaz prema informacijskom društvu zahtijeva sudjelovanje svih. No njegov potencijal nije u Općini Brtonigla u potpunosti iskorišten iako je prepoznato da je informacijska i komunikacijska tehnologija (IKT) bitna komponenta za povećanje poslovne konkurentnosti.

Poslovna upotreba informacijske i komunikacijske tehnologije (IKT) u Općini Brtonigla relativno je niska u usporedbi s drugim općinama i regijama u Hrvatskoj i vrlo niska u usporedbi sa razvijenim regijama Europske unije. Uz sve veći broj konkurentskih tvrtki u drugim zemljama i općinama koje iskorištavaju prednosti proširenih tržišnih prilika, važno je da sva poduzeća mogu iskoristiti prednosti IKT-a i da njihovi zaposlenici imaju za to potrebne vještine.

Postoji opasnost da će informacijsko društvo načiniti **digitalnu podjelu** i povećati mogućnosti onima koji već posjeduju određene vještine, istovremeno smanjujući mogućnosti onima koji ih ne posjeduju. Predviđeno je da će PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA i Općina uzvratiti sistemskom integracijom IKT vještina u sve vrste aktivnosti, a osobito za aktivnosti za koje je važno razviti osnovne i ključne vještine. Oni kojima nedostaju osnovne/ključne vještine najvjerojatnije će imati najslabiji pristup IKT uslugama i opremi.

Neupoznatost s IKT-om vjerojatnije će povećati poteškoće koje pojedinci imaju pri pristupanju mogućnostima i sad i u budućnosti. Stoga će se posebno poticati projekti u području prioriteta ispod osnovnih i ključnih vještina kako bi se pokazalo da su ICT vještine uzete u obzir u smislu sadržaja i isporuke (učinak pokazivanja) predloženih aktivnosti treninga. Aktivnosti osnovnih i ključnih vještina trebale bi osigurati da igraju ulogu u opremanju sudionika da postanu sudionici digitalnog doba sigurni u svoje znanje i upotrebu IKT-a. Općina će igrati ključnu ulogu u tome da informacijsko društvo bude među glavnim temama PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA-a . S vremenom će informacijsko društvo utjecati na način na koji gotovo sve tvrtke u Općini posluju. Neke su već svjedokom dolaska novih konkurenata koji nisu postojali prije dvije ili tri godine. Novi kanali isporuke pružaju i mogućnosti i prijatnije. Oni koji reagiraju najbrže i idu u korak s novim razvojem dobit će najviše od nove dinamike poslovnog okruženja. Imati mogućnost odgovora na uvijek promjenjivo tržište, zahtijeva mogućnost i ključne vještine koje su prethodno uočene kao važan element strategije. To se naročito odnosi na sektore i tvrtke na određenim lokacijama koje koriste tehnologiju kako bi prevladale probleme koje uzrokuje njihov periferan položaj, imaju mogućnost proširiti se tamo gdje to prije nije bilo moguće, jačajući i modernizirajući time gospodarstvo.

Provedba strategije informacijskog društva

Strategija će se provoditi kroz cijeli PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA, a stavljanje IKT-a među najvažnije teme važno je za univerzalno sudjelovanje u informacijskom društvu. Gotovo svi aspekti PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA-a imat će neku ulogu u isporučivanju različitih aspekata strategije. Osobito **vježbe podizanja svijesti** moraju biti dio ne samo poslovnog okruženja, nego i inicijativa za obuku i postizanje vještina u svrhu promicanja ruralnog razvoja i zajednice. Nadalje, kao dio provedbe PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA -a raditi će se na slijedećem:

- Osiguravanju da novi objekti imaju odgovarajuću infrastrukturu informacijske i komunikacijske tehnologije
- Pružanju informacija putem IKT-a o svim savjetodavnim i marketinškim aktivnostima
- Pružanju fleksibilne IKT obuke dostupne što široj javnosti
- Osiguravanju da aktivnosti na poslovnom razvoju iskorištavaju IKT gdje god je to moguće.

Svaki projekt i podnositelj projekta biti će "provjeravan" prema tome kako će projekt dalje razvijati informatičku tehnologiju u Općini. Biti će pripremljene **smjernice** svim podnositeljima projekata. Ove smjernice namijenjene su kao pomoć podnositeljima projekata da znaju koji je minimalni prag kvalitete za IKT kao horizontalne teme u Općinskom PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA-u.

Smjernice će biti pripremljene prema vrsti aktivnosti projekta kako bi se potaknulo razumijevanje najboljih praksi i da bi se upozorilo podnositelje projekata na načine na koje IKT sve više utječe na gospodarski i osobni život u Europi.

Ovim smjernicama nije namjera da pokriju svaki primjer. Podnositelji projekata potiču se da budu kreativni u načinima na koje IKT može dodati vrijednost. Podnositelji projekata se moraju izjasniti koje akcije su već poduzeli ili namjeravaju poduzeti i kako se to odnosi na sveprisutnu temu o IKT-u. Primjeri kako se IKT može koristiti u raznim razvojnim programima slijede u nastavku (biti će traženo od podnositelja projekata da opišu i brojčano izraze, ukoliko je to moguće, kako će se informacijska i komunikacijska tehnologija koristiti u njihovim projektima).

Projekti koji uključuju osobni razvoj i razvoj zajednice

Razvoj zajednice povezan je s pružanjem lokalnih usluga kako bi se zadovoljila lokalna potreba, a često ih isporučuju organizacije iz zajednice ili dobrovoljne organizacije. IKT igra sve važniju ulogu u pomaganju zajednicama i dobrovoljnim organizacijama da se učinkovitije posvete svojim klijentima, zagovarateljima i sponzorima. IKT također omogućuje elektronsku isporuku usluga u zajednici ili da se fizičko pružanje usluga u zajednici obogati digitalnim sadržajem.

Razvoj zajednice se također odvija putem IKT-a, putem projekata koji lokalne ljude uključuju u projekte koji imaju za njih nešto značajno, kao što je lokalna ili obiteljska povijest. Na taj način lokalni ljudi se potiču na učenje IKT vještina, fokusiranje na projekt na koji je zajednica ponosna i razvoj osobnih vještina, kao što je rad u timu ili u organizaciji. Podnositelji projekata trebali bi razmotriti potencijal korištenja IKT-a u angažiranju ljudi u aktivnostima zajednice.

On-line izvori mogu pružiti potporu onima kojima je potreban osobni razvoj, osobito tijekom ponovnog ulaska na tržište rada. Na portalima se mogu naći ažurne informacije o mogućnostima učenja, brizi za djecu, dostupnim financijskim sredstvima za pojedince kako bi poboljšali svoje izgled, pripremi molbe za radno mjesto i savjeti o karijeri. Projekti koji uključuju osobni razvoj trebali bi uzeti u obzir kako on-line izvori mogu dodati vrijednost njihovim ciljevima.

Projekti koji uključuju turizam

Internet ima znatan učinak na turističku industriju. Potrošačima je pružen neograničen pristup informacijama o svakom aspektu turističkih iskustava i povećana je konkurencija u turističkoj industriji. Podnositelji projekata trebali bi pokazati kako namjeravaju učinkovito primijeniti IKT u svrhu promicanja, informiranja i prodaje pomoću Interneta za turizam u Hrvatskoj i pokazati združeno promišljanje s ostalim on-line turističkim inicijativama u Hrvatskoj.

Multimedijalne sadržaje je sada moguće prenijeti preko niza platformi, interaktivne digitalne televizije, tekstualnih poruka, bežičnih aplikacijskih protokola, Interneta na osobnom računalu i *touch screen* terminalima. Podnositelji projekata trebali bi uzeti u obzir kako se platforme s digitalnim pristupom mogu učinkovito upotrijebiti da bi se korisniku isporučio sadržaj vezan uz turizam.

Multimedijski sadržaj nudi nove i učinkovite načine da se prenese tumačenje kulturne baštine. Podnositelji projekata trebali bi uzeti u obzir kako bi njihovi klijenti mogli dobiti bolju uslugu pružanjem multimedijских sadržaja na strateškim turističkim lokacijama.

Projekti koji uključuju i obrazovanje

IKT ima sve veći utjecaj na obrazovnu okolinu u smislu on-line materijala koji služe kao dopuna tradicionalnim praksama učenja, a isto tako i omogućuju ljudima učenje na daljinu. Podnositelji projekata trebaju pokazati da su uzeli u obzir potencijal IKT-a u dodavanju vrijednosti svojim projektima obuke ili obrazovanja i tamo gdje je odgovarajuće, detaljno objasniti način na koji oni namjeravaju upotrijebiti platforme s digitalnim pristupom i digitalnim sadržajem kako bi postigli odgovarajuća znanja i proširili sudjelovanje u učenju.

Interaktivne ploče, bežične pločice i prenosive radne stanice primjenjuju se kreativno u obrazovnom okruženju. Omogućuju predavaču i učeniku interakciju na novi način koji obogaćuje iskustvo učenja i nudi nove intuitivne načine prenošenja

kompleksnih ideja. Podnositelji projekata trebaju naznačiti kako su uzeli u obzir potencijal tih uređaja u ispunjenju svog projekta.

Strategija jednakih mogućnosti u Općini

Općina Brtonigla osigurati će prikladnu spolnu ravnotežu i zastupanje ključnih organizacija civilnog društva unutar institucionalne strukture odabrane da provodi PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA. Nadalje, tema jednakih mogućnosti provoditi će se u svim prioritetima kroz aktivnosti kojima se pruža podrška. Podnositelji projekata trebati će objasniti kako namjeravaju provoditi načela jednakih mogućnosti unutar svojih projekata za koje traže podršku PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA-a. Namjera ovakvog pristupa je dati što veću važnost načelu jednakih mogućnosti. PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA će promicati jednak pristup svih ljudi obrazovanju, obuci i mogućnostima zapošljavanja koje nudi PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA bez obzira na spol, invaliditet ili etničko porijeklo. Da bi se to postiglo, nastojati će se postići tri cilja koji će biti integrirani kroz cijeli PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA .

Prvi cilj je povećati i osigurati pristup obrazovanju, obuci i mogućnostima zapošljavanja za žene, invalide i druge skupine.

Kontinuirano gospodarsko napredovanje može se postići samo ako se prethodno isključenim skupinama osigura pristup višim razinama obuke i na kraju poslu višeg platežnog razreda. To je moguće djelomično ostvariti osiguranjem jednakog pristupa mjerama za podršku poslovanju i obuci za poduzetnike, npr. fleksibilnim pristupom isporuci obrazovanja i obuke, strategijom za usklađivanje posla i doma koje poslodavci primjenjuju, treningom o jednakosti i fizičkom okolinom koja pruža podršku u smislu jednakosti pristupa, sigurnosti i brige za djecu. Javit će se i potreba postavljanja prioriteta za žene koje se vraćaju u radni odnos, samohrane roditelje, honorarne radnike i one koji su dugo bili isključeni iz tržišta rada (npr. zbog invalidnosti, lošeg zdravlja, slabih sposobnosti), od kojih svi imaju iskustva s poteškoćama u pristupu dobroj obuci i mogućnostima zapošljavanja.

Drugi cilj je povećati broj žena i invalida s osiguranim pristupom obuci i zaposlenju u višim platežnim razredima i sektorima viših vještina i samozapošljavanja.

Da bi članovi isključenih skupina u potpunosti iskoristili mogućnosti povećanog pristupa koje nudi PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA , važno je da poslovne i obrazovne organizacije uzmu u obzir njihove potrebe kako bi im omogućili da u potpunosti doprinesu gospodarstvu Općine.

Fleksibilna obuka i mogućnosti zapošljavanja, posebna podrška kako bi se povećao pristup poduzetničkim fondovima i savjetima, inovativni planovi kojima bi se potaklo na obrazovanje više razine i dobro plaćene karijere, netradicionalne mogućnosti zapošljavanja, povećano uključanje na više razine putem IKT-a su sve primjeri mogućnosti dostupnih u programu kako bi se postigao ovaj cilj.

Treći cilj je povećati broj poslodavaca i organizacija koje pružaju obuku i primjenjuju politike jednakih mogućnosti i radnih praksi kako bi se uskladio radni i obiteljski život.

Razvoj dobrih struktura jednakosti u praksi povećat će mogućnost da se iskoriste i razviju vještine i talenti svih onih koji mogu poboljšati ekonomsko bogatstvo zemlje.

Npr. poslodavci, pružatelji obuke i treninga trebali bi unutar svojih organizacija razviti strategije za primjenu jednakih prilika i metode obuke koje uzimaju u obzir potrebu za razvojem fleksibilnih radnih aranžmana i metoda isporuke treninga, podrške za brigu o djeci i starijim osobama, pristupačna okruženja i shvaćanje da se usklađivanje obitelji i posla primjenjuje jednako na muškarce kao i na žene.

Provedba strategije jednakih mogućnosti

Općina Brtonigla će provoditi strategiju jednakih mogućnosti kroz:

- Promicanje jednakosti muškaraca i žena u cijelom PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA -u;

- Pomagati ljudima s poteškoćama u omogućavanju pristupa poslovima, robi i uslugama;
- Promovirati društveno uključivanje za one ljude koji ostaju marginalizirani u gospodarskom i društvenom životu Općine .

Poduzimanje aktivnosti kako bi se postigle jednake mogućnosti i društveno uključivanje ne može se ignorirati iz sljedećih razloga:

- Poboljšavaju pribavljanje i odabir kadrova jer pružaju pristup široj paleti talenata i sposobnosti u širokom rasponu zajednica.
- Povećavaju zadovoljstvo klijenata i time poboljšavaju ugled tvrtke ili organizacije koja zauzvrat poboljšava pristup novim ili prethodno nedostižnim tržištima ili skupinama, a koja bi mogla povećati svoje mogućnosti za pristup javnim i etičkim ulaganjima.
- Organizacija postaje poželjan poslodavac što mu omogućuje odabir "najbolje osobe" za određeni posao, poslovnu priliku ili obuku. Dulje vrijeme zadržavanja jedne osobe na nekom radnom mjestu vodi do smanjenja troškova ponovnog pribavljanja kadrova i obuke, a povećava motiviranost i produktivnost.
- Štite od troškova koji su posljedica diskriminacije. Sudski postupci su skupi u novčanom, vremenskom i moralnom smislu i negativno utječu na ugled.

Strategija upravljanja okolišem Općine

Održivi razvoj se najčešće definira kao **"Razvoj koji zadovoljava potrebe današnjice bez kompromitiranja mogućnosti da buduće generacije zadovolje svoje potrebe"**.

Održivi razvoj neodvojivo je povezan s društvenim i gospodarskim aktivnostima. Aktivnost koja se u jednom području odvija nauštrb druge dugoročno nije održiva. Npr. mnogi izvori u prirodi su ograničeni i jednom kad ih se ukloni ili iscrpi, naškodit će se razvoju za buduće generacije. Potrebno je osigurati gospodarski rast koji je učinkovit, socijalno prihvatljiv te da nema negativan utjecaj na okoliš.

Predanost Europske unije okolišu i održivom razvoju zajamčena je ugovorima iz Maastrichta i Amsterdama. Europsko vijeće iz Göteborga naglasilo je važnost ujednačavanja gospodarskog rasta s ciljevima održivog razvoja. Sve inicijative koje sufinancira EU moraju nužno uzeti u obzir postojeće stanje u okolišu i osigurati da nijedna interventna politika nema negativan utjecaj na okoliš.

Kako je već opisano u prvom poglavlju (Osnovna analiza), u Općini i postoje vrijedni dijelovi okoliša koje je potrebno zaštititi kako bi u njima mogle uživati i buduće generacije. Stanje okoliša u Općini sve je više pod prijetnjom onečišćenja. Otpadne vode ispuštaju se u okoliš bez pročišćavanja, prikupljeni otpad se ne tretira adekvatno, a postoje i brojna ilegalna i nekontrolirana odlagališta otpada. Osim toga, ukoliko Općina počne koristiti svoje prirodne resurse (šume, zemljište, voda) na sustavniji način kako bi se povećala zaposlenost, može se pretpostaviti da bi takvo korištenje prirodnih resursa, ukoliko nije dobro planirano i organizirano, moglo imati dodatni negativan utjecaj na stanje u okolišu.

Općina Brtonigla integrirati će pitanja održivog razvoja u sve aspekte PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA-a. U viziji Općine ugrađeni su principi održivog razvoja, a postoji i poseban prioritet koji se direktno odnosi na pitanja zaštite okoliša i održivog razvoja.

To je prioritet pod nazivom "Zaštita okoliša", a njemu pridružene mjere su:

- Poticanje ekološke poljoprivredne proizvodnje;
- Programi edukacije o važnosti zaštite okoliša;
- Jačanje uloge nevladinih organizacija za zaštitu okoliša;
- Unapređenje praćenja stanja u okolišu.

Prioritet 7 "Komunalna infrastruktura" također uključuje mjere koje su važne za održivi razvoj stanovišta, a to su:

- Izgradnja i unapređenje sustava odvodnje otpadnih i oborinskih voda;
- Sanacija postojećih odlagališta otpada te sanacija divljih deponija.

Prilikom provedbe PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA-a, Općina Brtonigla će voditi posebnu pažnju da jačanje gospodarstva **ne znači** pojačan pritisak na okoliš. Morat će se osigurati da projekti koji će se provoditi u PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA-u dokažu svoj pozitivan učinak na okoliš, odnosno da su mogući negativni učinci na okoliš svedeni na minimum. Od predlagača projekata će se tražiti da opišu koje će mjere poduzeti da zaštite okoliš i smanje bilo kakve negativne učinke na okoliš.

Strategija razvoja partnerstva i učinkovite demokracije

Partnerski dogovori na nacionalnoj i lokalnoj razini predstavljaju kamen temeljac gospodarskih programa koje sufinancira EU. Posljednjih 20 godina partnerstva na lokalnim područjima postala su popularna u Europi kao odgovor na socio-ekonomske promjene. Ovakva partnerstva vidljiva su u slučaju rada lokalnih i regionalnih vlasti s poslovnim i civilnim organizacijama u planiranju i izvršavanju razvojnih inicijativa.

Partnerstvo se smatra načinom postizanja maksimalne mobilizacije resursa i utjecaja te je dokazano učinkovito kao odgovor na krizne situacije u gospodarstvu. Ovakve situacije odnose se na zatvaranje velikih tradicionalnih industrija, povećanje siromaštva i socijalnu isključenost. U nedostatku partnerskih dogovora smanjene su šanse za uspješan lokalni gospodarski razvoj. Interesne skupine mogle bi pokušati odgovoriti na glavne strukturalne probleme bez potrebnih informacija ili svijesti o dostupnoj potpori. Nedostatak partnerstava također nosi rizik od udvostručavanja i ponavljanja već poduzetih akcija, kao i opasnost da aktivnosti i projekti ne dospiju do onih korisnika kojima je podrška najpotrebnija. Općina Brtonigla u procesu izrade PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA-a koristi radne grupe. Početkom izrade PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA-a formirano je zasebno tijelo, radna grupa, koja djeluje kao savjetodavno tijelo Općine unutar PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA procesa. Članovi ovog Odbora izabrani su od samih interesnih skupina kao njihovi predstavnici. Tijekom izrade PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA-a, radna grupa konzultirana je u svim važnijim pitanjima razvoja i pripreme strategije. Na taj način jača se participacijska demokracija u Općini .

U Osnovnoj analizi navedeno je da je civilno društvo u Općini nedostatno razvijeno. Razvoj civilnog društva Općina smatra vrlo važnim i jedan od prioriteta direktno se odnosi na njegovo jačanje s ciljem povećanja njegova utjecaja na razvoj u Općini .

Mjere koje su pridružene tom prioritetu su slijedeće:

- Promocija civilnog sektora i podizanje svijesti o njenoj ulozi i važnosti te jačanje uloge civilnog društva u procesima odlučivanja;
- Izrada i provedba programa za poboljšanje strukture i mehanizama za podršku neprofitnim organizacijama i organizacijama civilnog društva;
- Poticanje volonterstva;
- Umrežavanje organizacija civilnog društva te poticanje međuopćinske i međudržavne suradnje civilnog sektora.

Provedbom PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA-a nastaviti će se ustanovljeni partnerski odnosi. Jačanje općinskih kapaciteta i sposobnosti pratiti će i povećanje mogućnosti lokalnog stanovništva da upravljaju svojim gospodarskim razvojem. Unutar same vizije Općine do 2012. godine napominje se da će većina uspjeha Općine biti rezultat zajedničkih napora javnog, poslovnog i civilnog sektora što potvrđuje da je Općina spremna otvoreno surađivati sa svim sektorima na gospodarskom razvoju. Jedinica za provedbu projekata PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA -a osigurat će da se načelo partnerstva poštuje tijekom provedbe PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA-a.

Razvojni učinak PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA-a

Razvojne učinke PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA-a u ovoj fazi teško je kvantificirati. Općenito, ciljevima se navode poželjni učinci, a prioritetima poželjni rezultati koji vode do tih implikacija. Bolja kvantifikacija ovoga nastat će iz sustava za ispitivanje i provedbu PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA-a koji će sve više omogućivati utvrđivanje i mjerenje promjena koje prate PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA. U donjoj Tablici 4.2 izložena je ideja o potrebnim učincima kojima će se PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA vremenom morati moći baviti. Načela su jeftini programi, poboljšavanje veza i smanjivanje prijevoznih troškova uz razvijanje ove lokacije u poznatu lokaciju kako međunarodne trgovinske

službe, tako i industrije. Jedinica za provedbu projekata ili Razvojna agencija, osnovat će se unutar općinske strukture i biti centralno mjesto provedbe PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA- a.

Tablica 4.2: Očekivane koristi PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA strategije

Sektor	Utjecaj na gospodarstvo	Potencijalne dobiti od djelotvornosti	Uspješnost predloženih djelovanja	Strateške koristi
Poljoprivreda, šumarstvo	Politika niskih cijena i institucionalne mjere. Koristi od proizvodne specijalizacije i gospodarenja prirodnim resursima.	Mali input kapitala uz potencijalno velike dobiti. Dobiti unutar cijele Općine kroz proizvodnu specijalizaciju i poboljšani marketing	Rješava problem ograničene specijalizacije. Može biti usmjerena na skupine s malim prihodima i poboljšati vertikalno povezivanje i upravljanje resursima	Povećat će trgovinu putem specijalizacije proizvodnje. Postavit će temelj za budući razvoj u seoskim područjima.
Industrija	Jeftini programi za jačanje izravnih ulaganja i organiziranje pojednostavljenih postupaka ulaganja. Poboljšava vezu između inozemne i lokalne industrije	Uklanja početna ograničenja ulaganja u industriju. Niska razina državne intervencije	Izrađen poseban program za siniregiju koji rješava neposredna ograničenja.	Stvorit će platformu za hrvatsko i inozemno ulaganje. Postavlja temelj za budući industrijalizaciju. Visoka komplementarnost.
Trgovina i ulaganje	Poboljšava regionalno gospodarstvo uklanjajući prepreke za gospodarsku	Jeftino izravno ulaganje u javni sektor. Poboljšava učinkovitost uklanjanjem	U visokoj mjeri usredotočen na trgovinu. Izravno rješava ograničenja.	Izravno će povećati intra-općinsku i međuopćinsku trgovinu, odnosno nacionalnu

	aktivnost	administrativnih i upravnih uvjeta (odredbi)		trgovinu. Visoka komplementarnost.
Promet i veze	U kratkom roku smanjit će troškove prijenosa i prijevoza. Znatne koristi od izgradnje IKT mreže u srednjem i dugom roku	Jeftina studija i institucionalne mjere. Preostaje da se odredi bolja učinkovitost kao rezultat studija izvedivosti	U visokoj mjeri usmjeren; odredit će odluku o budućim potrebama prometa i veza.	Vrlo komplementarne u srednjem i dugom roku. Poboljšani promet i veze ubrzat će zamah Općine i lokacije: preduvjet budućeg rasta.
Razvoj ljudskih resursa	Veći utjecaj na gospodarstvo kroz stručnu obuku, edukativne programe i pomoć pokretljivosti radne snage	Poboljšano upravljanje ljudskim resursima i uštede zahvaljujući djelotvornosti lokalne administracije (uprave).	U visokoj mjeri usredotočen na važno pitanje tržišta radne snage u Općini	Vrlo komplementarne; ubrzat će zamah i popločiti put za bolje poslovne sposobnosti u miniregiji
Vodna infrastruktura i gospodarenje otpadom	Poboljšat će korištenje postojećeg kapaciteta i mreža.	Učinkovito korištenje resursa Općine izvan granica. Smanjit će državne i županijske troškove	Visoka razina usredotočenosti na sektor; tehnički projekt. Ima vrlo dobre izgleda za izravno dopiranje do korisnika.	Postavit će temelj za budući rast (razvoj). Generirat će šire javno prihvaćanje PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA -a.

8. ISKORIŠTAVANJE SEKUNDARNIH SIROVINA

8.1. *Proizvodnja biokomposta*

Poljoprivreda se iako zahtjeva suvremeno poslovanje i uporabu različitih industrijskih proizvoda, zasniva na ekološkim principima, pri čemu je najznačajnije pronalaženje rješenja za proizvodnju hrane koja ne oštećuje prirodne ekosustave. Organsko-biološka poljoprivredna proizvodnja, osim što je trend u EU poljoprivredi, bitna je za razvoj naših obiteljskih gospodarstava, naročito proizvođača "zdrave hrane".

Osnovni materijali za proizvodnju biokomposta su ostaci klasične biljne i stočarske proizvodnje (slama, stajnjak svih vrsta stoke, ostaci nakon komercijalne proizvodnje gljiva i prerade voća i povrća i sl.).

Na osnovi obavljenih dosadašnjih tržišnih i proizvodnih istraživanja utvrđena je realna potreba od 14.000 t biokomposta u 2014. godini uz predvidivi godišnji porast količina od cca 23 %.

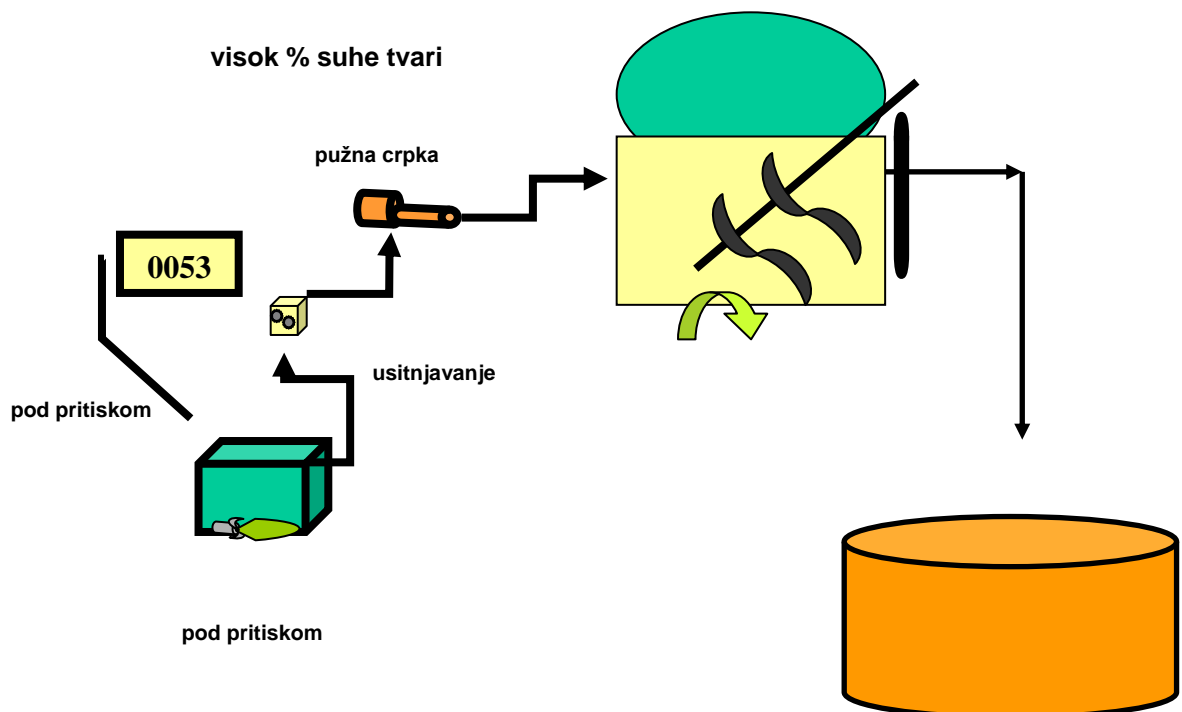
Tržište prodaje biokomposta su ugovorena obiteljska gospodarstva, proizvođači "zdrave hrane".

8.2. *Proizvodnja bioplina*

Različite organske tvari dodajemo u fermentacijski spremnik u kojem uslijed nedostatka svjetlosti i zraka pri temperaturi od 35 do 40°C dolazi do međusobnog djelovanja različitih mikroorganizama te stvaranja bioplina. Bakterije koje stvaraju bioplin svugdje su prisutne. Da bi se bakterije dobro iskoristile potrebno je temeljito miješanje sadržaja (optimalno je stalno miješanje). Moguće je stalno dodavanje novog supstrata. Pri nižim je temperaturama proces stvaranja plinova usporen pa je spremnik potrebno zagrijavati budući da u ovom procesu ne dolazi do stvaranja topline.

Mješavina plinova sastoji se uglavnom od metana i ugljičnog dioksida. Svojstvo plina da gori iskorištavamo tako da plin dodajemo kao pogonsko gorivo. Učinak koji se postiže sagorijevanjem pretvaramo pomoću generatora u električnu energiju. Toplina koja nastaje iskorištava se za zagrijavanje fermentacijskog spremnika kao i za zagrijavanje štala ili sušara žitarica. Krute tvari kao silaža ili ostatci žitarica također se mogu dodavati. Tekuće stanje sadržaja spremnika održava se pomoću preljeva koji održava uvijek jednaku razinu. Kada se dodaje novi supstrat dolazi do prelijevanja istrošenog dijela preko preljeva u spremnik za skladištenje.

Bioplin nastaje u anaerobnom procesu, pri mogućoj konstantnoj temperaturi. Proces je osjetljiv na svjetlost. Postrojenje se temelji na mezofilnom radu (temperatura cca. 35 – 40 °C) te se puni organskim supstratom. Tekuće stanje sadržaja spremnika održava se pomoću preljeva koji održava uvijek jednak nivo. Kada se dodaje novi supstrat, dolazi do prelijevanja istrošenog dijela preko preljeva u spremnik za skladištenje. Ukoliko nije moguća ugradnja preljeva, postoji mogućnost ugradnje automatskog sistema prelijevanja u spremnik za skladištenje.

Stanica za dobivanje energije može biti instalirana u zasebnoj građevini ili se isporučuje gotova kao kontejner. Toplina koja nastaje uslijed sagorijevanja odvodi se

uz pomoć vode za hlađenje ili se pomoću izmjenjivača topline koristi za zagrijavanje štala. Višak topline odvodi se preko vode na krov kontejnera. Industrijski generator za dobivanje struje smješten je u gornjem dijelu kontejnera

Moguće je iskoristiti sljedeće materijale: silažu, vlažne žitarice, trop, kukuruz, silažu od trave, gnoj (star cca. 2 mjeseca) sa steljom i vlaknima dužine do 10 cm., kruh, kolači, usitnjena repa, luk, krumpir, silaže iz cijelih biljaka, keksi , gnoj od peradi pomiješan sa steljom.

9. ODRŽIVI RAZVOJ

Razvoj pojedine regije ili nekog procesnog postupka, uz vjerojatno pozitivne ekonomske efekte, gotovo obvezno sa sobom donosi i određene probleme. Problemi se mogu ogledati u narušavanju prirodne ili kulturne baštine, oštećenju eko sustava nekog područja ili vrste. Uvođenje novih tehnologija (postupci) ili vrsta (biljke, životinje) u proizvodne procese gotovo uvijek uzrokuje zatiranje starih ili promjenu strukture. Također se uzrokuje i promjena strukture zaposlenih osoba i njihovih običaja. Iako je ekonomski razvoj nešto čemu težimo, potrebno je već u početku ocijeniti kolike će štete počinuti naša poduzetnička ideja.

Filozofija održivog razvoja usmjerena je pronalaženju razvojnih rješenja uz što manje promjene u postojećem stanju. U poljoprivredi je to biološka proizvodnja gdje se stvari izmjenjuju u cikličkim procesima biološkom sinergijom svih organizama uključujući i čovjeka.

Održivi razvoj je „manhood friendly“ (čovječanstvu prijateljski) način razmišljanja, pokret ili filozofija. Načela održivog razvoja naročito je bitno slijediti pri planiranju razvoja zemalja kao što je Hrvatska jer se radi o ljepotici koju bi mnogi htjeli iskoristiti dok joj vrijeme još nije isteklo. Kako su Hrvati tradicionalno gostoljubiv narod, pri realizaciji razvojnih planova moglo bi se dogoditi da se neki projekti realiziraju „u magli“, što je potrebno preventivno riješiti. Od najnižih do najviših instanci treba dogovoriti politiku razvoja i održivih rješenja.

Održiva rješenja se odnose na sve postojeće resurse: zemlja, voda, zrak, ljudi, životinjski i biljni svijet. Samo harmonični odnosi između resursa mogu osigurati dugotrajno i kontinuirano korištenje i raspodjelu.

Održivi razvoj u EU reguliran je poljoprivredno okolišnim programima (POP) za svaku zemlju te se primjenjuje od 1992. godine. Danas predstavlja jedinu obveznu mjeru u sklopu EU regulative o ruralnom razvitku.

Poljoprivredno okolišni program (POP) je namijenjen zaštiti okoliša, prirode i krajobraza u ruralnim područjima. Njime se poljoprivrednici potiču da nastave primjenjivati agrotehničke mjere koje ne štete prirodi i okolišu ili da uvedu mjere koje nisu gospodarski isplative, ali su važne za zaštitu okoliša i očuvanje biološke raznolikosti. U tom smislu, POP predstavlja važan instrument kojim hrvatsko društvo u cjelini nagrađuje poljoprivrednike za brigu o općem dobru (očuvano tlo, voda i zrak, bogata biološka raznolikost, njegovan krajobraz i sl.).

Cilj POP-a je odgovoriti na dva najveća izazova s kojima se Hrvatska suočava kad je riječ o poljoprivredi i zaštiti prirode i okoliša: gubitak biološke raznolikosti zbog zarastanja travnjaka te pritisak na okoliš uzrokovan primjenom neodgovarajuće poljoprivredne prakse.

10. PARTNERSTVO PRIVATNOGA I JAVNOG SEKTORA

Kako je područje prostora Općine Brtonigla relativno malo razvojno ograničeno, politika razvoja Općine Brtonigla se može temeljiti kako na prodaji zemljišta investitorima, tako i na modelu partnerstva privatnog i javnog sektora (JLS) u kojem se dugoročno može zadržati vlasništvo nad zemljištem i nekretninama.

10.1. Definicija JPP-a

Javno - privatno partnerstvo (JPP) podrazumijeva suradnju između tijela javne vlasti s privatnim sektorom, bilo na razini središnje ili lokalne zajednice, s ciljem zadovoljavanja neke javne potrebe.

U najširem smislu javno - privatno partnerstvo mogli bismo definirati kao skupinu zajedničkih inicijativa javnog sektora te privatnog profitnog i neprofitnog sektora, u kojima svaki subject donosi određena sredstva i sudjeluje u planiranju i odlučivanju.

Međutim, pod pojmom javno - privatno partnerstvo danas se u užem smislu podrazumijevaju kooperativni pothvati u sklopu kojih javni i privatni sektor udružuju resurse i stručna znanja kako bi, kroz prikladne alokacije resursa, rizika i nagrada, zadovoljili neku javnu potrebu.

Primjenom različitih metoda, privatni sektor može uposliti svoje resurse i vještine u pružanju dobara i usluga koje tradicionalno osigurava država.

Javno-privatno partnerstvo ili "JPP" je komercijalna suradnja javne institucije i privatnog partnera pod uvjetima u kojima privatni partner:

- ✓ dobiva imovinu javnog sektora na komercijalno korištenje i/ili
- ✓ preuzima značajne financijske, tehničke i operativne rizike u svezi s obnašanjem institucionalne funkcije i/ili korištenja imovine javnog sektora, i
- ✓ ima korist od obnašanja institucionalne funkcije i/ili korištenja imovine javnog sektora uz uvjet maksimiziranja ekonomsko-financijske koristi za javni sektor.

Motivi javnog sektora za JPP su:

- ✓ Nedostatna financijska sredstva za pokretanje novih investicija
- ✓ Efikasnija realizacija projekata
- ✓ Podjela rizika između javnog i privatnog sektora
- ✓ Poboljšanje kvalitete i efikasnosti usluga
- ✓ Dugoročna ekonomsko-financijska korist

10.2. Socijalni aspekt JPP-a

Važni „sastojci“ uspješnog javno-privatnog partnerstva su povjerenje, transparentnost i zajednički plan. To nije lako postići među partnerima koji nisu nužno naviknuti da se međusobno savjetuju. Zbog toga je socijalni dijalog bitan element i vitalni faktor uspjeha javnoprivatnog partnerstva.

Socijalni dijalog omogućuje identifikaciju zajedničkih problema i stvaranje zajedničkih strategija za razvoj na državnoj ili lokalnoj razini.

Potreba za javno-privatnom suradnjom vjerojatno je izraženija na lokalnoj razini. Globalni trendovi (globalizacija, decentralizacija) postavljaju široki niz zahtjeva pred lokalne dionike. Na primjer, mnoga lokalna gospodarstva trebaju održavati svoju konkurentnost na globalnom tržištu. Poduzeća ne mogu sama podnijeti taj izazov te će se za podršku poslovnom okruženju i investicijskoj klimi trebati osloniti na lokalne vlasti i davatelje usluga. Također organizacije civilnog društva mogu doprinijeti nastojanjima održivog lokalnog ekonomskog razvoja kroz svoje aktivnosti usmjerene zaštititi isključenih grupa ili zaštititi okoliša.

Uspješno javno-privatno partnerstvo tako doprinosi socijalnim i ekonomskim aspektima i zaštiti okoliša. JPP omogućava i/ili olakšava udruživanje resursa, znanja i ekspertize. Tako JPP može značajno povećati pristup širokom nizu osnovnih komunalnih usluga, servisa i proizvoda, pogotovo u siromašnim područjima.

10.3. Raspodjela rizika

Bit javno-privatnog partnerstva leži u raspodjeli rizika jer je za uspjeh nekog projekta najvažnije ustanoviti rizike vezane za svaki element i fazu projekta te ih alocirati tako da osiguramo najbolju vrijednost na uložene resurse. Mogućnosti raspodjele rizika koje stoje na raspolaganju kreću se od neposrednog pružanja usluga države do potpune privatizacije, kada država sve rizike i nagrade prenosi na privatni sektor.

Unutar tog raspona, javno - privatno partnerstvo možemo razvrstati u nekoliko skupina ovisno o stupnju uključenosti javnog i privatnog sektora i o raspoređenosti rizika. Tako razlikujemo:

Design-Build (DB) – Privatni sektor osmišljava i gradi infrastrukturu sukladno specifikacijama javnog sektora. Troškovni rizik je prenesen na privatni sektor, budući da je cijena, koju je javni sektor spreman platiti, fiksna.

Operation & Maintenance (O&M) – Privatni poduzetnik, temeljem ugovora, pod određenim uvjetima upravlja javnom imovinom koja ostaje u vlasništvu države.

Design-Build-Finance-Operate (DBFO) – Privatni sektor osmišljava, financira i gradi javno dobro, uzima ga u dugoročni najam, nakon isteka najma predaje ga javnom sektoru.

Build-Own-Operate (BOO) – Privatni sektor financira, gradi i upravlja javnim dobrom u svom vlasništvu. Ograničenja su uspostavljena ugovorom i ona se reguliraju od strane javnog sektora.

Build-Own-Operate-Transfer (BOOT) - Privatni sektor dobiva franšizu za financiranje, dizajn, izradu i upravljanje javnim dobrom tijekom određenog razdoblja, nakon kojeg se vlasništvo predaje javnom sektoru.

Buy-Build-Operate (BBO) – Transfer javne imovine privatnom sektoru najčešće temeljem ugovora, prema kojem će ta imovina biti upravljana javnim sektorom kroz određeno razdoblje.

Operation License – Privatni sektor dobiva dozvolu da pruža javnu uslugu u određenom razdoblju

Finance Only – Privatni sektor, neposredno financira projekt ili koristi dugoročni zakup.

10.4. Stvaranje javno-privatnog partnerstva

Javno privatno partnerstvo ne mora na prvi pogled izgledati kao poželjno rješenje. Vlasti i privatne tvrtke imaju dugu tradiciju zajedničkog rada po jednostavnom obrascu (npr. vlasti kupuju proizvod koji je proizveo privatni sektor). Međutim, često oklijevaju ući u kompleksnije odnose. Vlasti se boje da će ih privatna poduzeća iskoristiti, dok privatna poduzeća često razmišljaju o pristupima koje zauzima vlast kao o dodatnom teretu i gubljenju vremena.

Postoje tri glavna uvjeta koji idu u prilog stvaranja partnerstva: kriza, pojavljivanje i uključivanje «pokretača» i nekoga tko služi kao katalizator.

10.4.1. Kriza

Općenito, treba se pojaviti široko prepoznata kriza - npr. ne postojanje određene usluge ili gubljenje resursa - prije nego li su partneri prisiljeni odlučiti se na suradnju kako bi riješili problem. Iako se nadamo da do napretka može doći i bez pojavljivanja krize, u praksi, inercija koja mnoge ljude drži na «utabanom» putu, prekida se najčešće nužnom potrebom za zajedničkim radom.

10.4.2. Podržavatelji

Katkad će (čak i kad nema ozbiljne krize) pojedinac, grupa ili organizacija shvatiti da se odvojenim, nekoordiniranim akcijama propuštaju prilike za optimiziranje korištenja nedostatnih resursa. U stvarnom životu, čak i kad je očito da postoji kriza te postoji

interes za suradnjom, partnerstvo neće uspjeti bez poticaja i opredijeljenosti nekoliko pojedinaca. Takvi «podržavatelji» (vođe ili pioniri) mogu biti vladini dužnosnici, članovi udruga, poslovni ljudi ili građani koji - kroz svoju osobnu motivaciju – omogućavaju stvaranje partnerstva. U drugim slučajevima «podržavatelji» su pružatelji usluga, koji imaju korist od partnerstva.

10.4.3. Pokretači

Često postoji potreba za nekom vrstom pokretača koji će spojiti partnere. To mogu biti aktivisti nekog vanjskog dionika, npr. jedne ili više međunarodnih financijskih institucija ili drugih tijela koja poštuju ili im vjeruju svi partneri.

10.5. Faktori koji omogućuju uspješnost modela JPP

10.5.1. Kompatibilni ciljevi

Da bi javno-privatno partnerstvo bilo uspješno u svom djelovanju razni kriteriji moraju biti zadovoljeni. Za početak, javni i privatni sektor moraju imati **kompatibilne ciljeve**.

Npr. i javni i privatni sektor žele podići opći standard života - vlasti i zajednice žele raditi na tome kako bi se smanjilo siromaštvo, a poslovni svijet želi da se to postigne kako bi više ljudi moglo kupiti njihove proizvode. Oba sektora također žele poboljšati veze na lokalnoj razini, naročito na «rastućim tržištima» - poslovni sektor u cilju rasta tržišta, a vlasti i zajednice u cilju promoviranja razvoja i razmjene ideja. Dodatno, oba sektora žele osigurati dostatne usluge - vlade i zajednice kako bi održali niske troškove te povećali pokrivenost uslugama, a poslovni sektor jer to povećava profit.

Sve strane se moraju usredotočiti na šire, komplementarne ciljeve koji se trebaju postići. Važno je da shvate da javni i privatni sektor ne trebaju nužno biti isti da partnerstvo funkcionira - moraju biti približno kompatibilni.

10.5.2. Podržavajuća okolina

Slijedeći ključni faktor u održavanju javno-privatnog partnerstva je **podržavajuća okolina**. Podržavajuća regulatorna, pravna i politička okolina predstavlja kamen temeljac za održivo uključivanje privatnog sektora.

Regulatorni okvir čak i ako je jasno postavljen sa strane vlade, ne garantira učinkovito reguliranje. Obzirom da su lokalne samouprave različite, javni i privatni sektori će se susresti sa problemima kad budu pokušavali definirati i regulirati svoj međusobni odnos te svoje uloge u pružanju usluga. Posebno javni sektor treba definirati jasnu raspodjelu odgovornosti između nacionalne vlade i lokalne samouprave te javno iskazati svoju ulogu kao onoga koji pruža i regulira. Privatna poduzeća radije žele da ugovor služi kao glavni regulatorni mehanizam te da lokalna samouprava ima vrlo ograničeno pravo na regulatornu diskreciju nakon što je ugovor potpisan. Detaljno specificirane odredbe koje određuju dužnosti, ciljeve koji se trebaju postići, pravila za mijenjanje cijena i načine rješavanja nesporazuma, dozvoljavaju privatnom sektoru bolju mogućnost predviđanja profitabilnosti pothvata te odlučivanja žele li se ili ne žele natjecati za dobivanje ugovora. Imajući to u vidu, vlasti moraju donijeti važnu odluku o stupnju regulatorne diskrecije koje su se spremne odreći, naročito kod dugoročnih ugovora.

Pravni okvir vrlo je bitan za ugovaranje i provođenje javne nabave te za investiranje privatnog sektora. Vrlo je važno uvesti odgovarajuće mehanizme kako bi se smanjila mogućnost za korupciju u bilo kojem procesu nabave, jer se korupcijom smanjuje politička prihvatljivost i interes mnogih privatnih investitora.

Na poslijetku, političko okruženje lošom političkom klimom može stvoriti barijere za početak ili održavanje javno-privatne suradnje. Pritisci izbornih ciklusa, potencijalna nestabilnost novih demokracija, posebne agende vladinih dužnosnika te poseban status nekih usluga (npr. pristup vodi) mogu uvelike smanjiti interes privatnog sektora. Vlasti bi trebale, kako bi potakle javnoprivatno partnerstvo, dati jamstvo privatnim partnerima da politički faktori neće dovesti do prekidanja ugovornog partnerstva.

10.5.3. Političko i društveno prihvaćanje

Da bi javno-privatno partnerstvo kao model uspjelo, javni i privatni sektor ne mogu graditi partnerstvo sami, stoga je **političko i društveno prihvaćanje** uključivanja privatnog sektora slijedeći faktor uspješnosti modela JPP. Javnost mora vidjeti sudjelovanje privatnog sektora kao korisno, ako se želi da partnerstvo potraje. Javno prihvaćanje uključivanja privatnog sektora kroz duže vrijeme, ovisit će prvenstveno od pružanja obećanih usluga i ostvarene koristi po prihvatljivim cijenama. Zbog toga, vrlo je važno razviti mehanizme kako bi se osiguralo da organizacija koja pruža uslugu, bilo da se radi o organizaciji iz javnog ili privatnog sektora bude odgovorna prema svojim korisnicima.

Javna podrška će također ovisiti o mogućnosti partnerstva da zadovolje potrebe svih dionika. Npr. službenici u javnim službama mogu biti izvor velikog otpora povećanom uključivanju privatnog sektora u pružanju usluga. Ugovori trebaju osigurati zapošljavanje ili zbrinjavanje javnih službenika i lokalnih stanovnika u najvećoj mogućoj mjeri.

10.5.4. Kredibilitet i transparentnost

Učinkovitu suradnju između lokalne vlasti, poslovnog svijeta i zajednice nije lako postići, jer je uključeno mnogo različitih sudionika, često postoji nizak stupanj povjerenja među potencijalnim partnerima te nedostaje predvidljivost u procesu. Stoga kao bitan faktor navodimo i **kredibilitet** podržavatelja i drugih uključenih lidera, kao i **transparentnost** procesa kritične su odrednice dugoročnog uspjeha. Iskustvo govori da istinsko partnerstvo mora uključivati principe pravičnosti, transparentnosti u postupanju te zajednički interes odnosno korist. Za uspješno partnerstvo u bilo kojem projektu potrebno je povjerenje i sigurnost.

10.6. Faktori koji pridonose trajnom partnerstvu

Vlasti jasno iskazuju interes za javno- privatno partnerstvo koje će se održati kroz dulje vrijeme. Bitni elementi za trajno javno- privatno partnerstvo su: uključivanje resursa, razvoj kapaciteta, uloge i odgovornosti, fleksibilnost, vrijeme, strpljenje i društvena odgovornost. Svaki od elemenata je obrazložen u nastavku.

10.6.1. Uključivanje resursa

Svi bi se uključeni partneri trebali obvezati da će uključiti svoje resurse (financijske, ljudske, kapital) kako bi povećali svoj interes za stvaranje uspješnog partnerstva. To uključuje dijeljenje rizika i nagrade.

10.6.2. Razvoj kapaciteta

Projekti koji zahtijevaju znatne institucionalne promjene ili velika kapitalna ulaganja zahtijevaju razvoj kapaciteta svih grupa dionika. Npr. razvoj kapaciteta:

- ✓ potrošača o prirodi usluga koje su im namijenjene i u pogledu troškova za pružanje usluga;
- ✓ pružatelja usluga, naročito lokalnih organizacija, u pogledu poduzetničkih vještina
- ✓ vlasti, u pogledu usvajanja potrebnih okvira za pružanje usluga te za nadgledanje kvalitete pružanja usluga.

10.6.3. Uloge i odgovornosti

Određivanje uloga i odgovornosti još je jedan element potreban za razvoj učinkovitih partnerstva. Bitno je da se partnerstva organiziraju kroz usuglašavanje, u cilju najučinkovitije upotrebe resursa objiju strana.

Individualne odgovornosti moraju biti jasno razgraničene i određene od početka, kako ne bi došlo do dvosmislenih, nejasnih zadataka koji se očekuju da ih svaki od partnera provede.

Nadalje, te odgovornosti treba realističko definirati, s jasnim razumijevanjem jakih i slabih strana svakog pojedinog partnera.

10.6.4. Fleksibilnost

Svi su partneri vezani uz kontekst i lokalno se razlikuju. Partnerstvo bi se trebalo koristiti postojeća iskustava, ali u isto vrijeme trebalo bi voditi računa o korištenju komparativnih prednosti lokalnih resursa. Ako se radi o duljem vremenu, bit će najvjerojatnije potrebno provesti promjene u plan investiranja, izboru tehnologija te planu aktivnosti, kao odgovor na nepredviđene okolnosti.

Uključivanje jasnih procedura za uvođenje takvih promjena tijekom životnog ciklusa projekta, smanjit će šanse za stvaranje negativnog utjecaja na partnerstvo.

10.6.5. Vrijeme

Partnerstvo zahtijeva vrijeme. Proces razumijevanja problema koje treba rješavati i učinka na potencijalne partnere, kao i potreba partnera, zahtijeva vrijeme.

Napredak se sigurno može događati kako se projekt odvija, ali proces zadobivanja i održavanja prihvaćanja među korisnicima, provoditeljima i regulatorima je kontinuiran - suradnički dijalog u cilju zadovoljavanja zajedničkih potreba mora se održavati kroz cijeli projekt.

10.6.6. Strpljenje

Za projekte koji zahtijevaju znatne institucionalne promjene ili kapitalne investicije potrebno je dosta vremena. Pažnja mora biti posvećena balansu između brzog odgovaranja na najhitnije krize i razvijanja integriranih rješenja koja će potrajati.

Politički ciklusi i želja za brzim poboljšanjima u kriznim situacijama često dovode do postavljanja prekratkih vremenskih okvira.

Takve kratkoročne agende i ograničeni horizonti vode nerealnim očekivanjima i neodrživim rješenjima. I krupne institucionalne promjene (npr. razvoj regulatornih kapaciteta) i velika privatna ulaganja zahtijevaju vrijeme.

Nije realistično očekivati da će uključivanje privatnog sektora brzo prebroditi nedostatke u javnim institucijama i aktivnostima, niti da će odmah kompenzirati dotadašnje nedostatke u resursima i financiranja sa strane javnog sektora.

10.6.7. Društvena odgovornost

Javne usluge osiguravaju javnu dobrobit- drugim riječima dobrobit koja bi trebala biti dostupna svima. Poboljšanje pružanja takvih usluga zapravo se odnosi na poboljšavanje življenja ljudi, naročito siromašnih u gradovima.

Vlade bi trebale uvijek osigurati da promjene koje usvajaju dovode do povećanja pristupa i boljoj kvaliteti u pružanju usluga. Naglasak na društvenoj odgovornosti povećat će političku korist, jer bolje usluge vode prema većem političkom prihvaćanju od strane javnosti.

11. PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA U BUDUĆNOSTI

PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA nije jedinstven “dovršeni” plan. To je dinamični dokument koji će se vremenom razvijati i koji će zahtijevati prilagodbe odnosno izmjene u razvojnom statusu, kao i poboljšanja u razumijevanju problema i ključnih pitanja. PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA zapravo predstavlja opći okvir razvoja i procjenjivanje projekata i njihovih odgovarajućih prioriteta. Ovaj opći okvir morat će se harmonizirati s promjenama unutar Općine i njezinim razvojem. Stoga će se PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA vjerojatno mijenjati i vremenom postajati sve detaljnijim i usmjerenijim planom. Općina će morati upravljati tim promjenama i raspravljati o njima kako bi se osiguralo da PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA i dalje bude relevantan i u skladu sa znanjem i stručnim mišljenjima interesnih skupina koje se odnose na razvojne kočnice i prilike koje karakteriziraju Općinu.

S obzirom na sve ovo, predlaže se sljedeći raspored pregleda i procjene:

Godišnju kontrolu napredovanja - valja obavljati prije utvrđivanja općinskog proračuna za narednu godinu. Tada će biti potrebno ispitivati svako područje ciljeva i prioriteta PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA-a kako bi se vidjelo koji je napredak postignut i naglasiti koji su projekti bili uspješni, a koji nisu. Procjena će morati biti jasno izražena i transparentna. Procjena bi se trebala zaključiti s preporukama za izmjene i poboljšanja prije podnošenja Partnerstvu na komentare i ratifikaciju. Partnerstvo će na taj način moći tražiti eventualna pojašnjenja i na vrijeme sastaviti svoje preporuke za vijeće kako bi se mogli korigirati proračuni za narednu godinu tako da odražavaju promjene u prioritetnim procjenama odnosno raspoloživosti sredstava.

Trogodišnju procjenu – PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA će se trebati ocjenjivati svake tri godine, pri čemu će se procjena usredotočiti više na rezultate i potencijalne učinke u odnosu na korištena sredstva. To je formalan i eksterni proces koji će funkcionirati unutar Jedinice za provedbu projekata, čiji će

savjetnici utvrđivati uspješnost, učinkovitost, relevantnost i implikacije programa. Izvještaj će se dostaviti Partnerstvu koje će u suradnji s predstavnikom Europske komisije (ako Europska komisija bude to tražila) djelovati kao upravni odbor na razini Općine radi procjene, a rezultati procjene bit će dostupni javnosti. Predložene izmjene mogu se prihvatiti ili odbaciti, ali formalna odluka Vijeća mora postojati oko toga što se odbacuje, a što prihvaća, a na osnovi preporuka od strane Partnerstva.

Ovaj proces poslužit će sljedećim važnim ciljevima:

1. Ažuriranje PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA-a - Da PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA dokument stalno bude ažuriran i razmatran te da rezultati budu dostupni u javnom domenu, uz formalne evidencije o odlučivanju.

2. Povećanje skupa osnovnih podataka - Da sve veće količine informativnih, važnih i relevantnih podataka postanu dostupne kako bi se PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA poboljšavao, a odlučivanje o razvojnoj politici mijenjalo.

Rezultat će biti živ plan koji omogućuje promjene i njihovo djelovanje na ovaj dokument i razvojnu politiku. To će također osigurati da ovaj plan ostane relevantan za Općinu istodobno ostavljajući mogućnost jasnog određivanja područja u kojima je potrebna suradnja s drugim općinama, razinama uprave pa čak i susjednim zemljama kako bi se razvoj Općine Brtonigla kretao u smjeru koji je formuliran u viziji Općine .

